

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE

Danes na
4. in 5. stran:

3 podjetja,
12 vprašanih
36 odgovorov

Četrtek, 23. januarja 1964
Št. 3, leto XXII

Z OBČNEGA ZBORA OKRAJNEGA SINDIKALNEGA SVETA LJUBLJANA

TEMELJNE NALOGE SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

Občni zbor okrajnega sindikalnega sveta Ljubljana je potekal v okvirih, ki jih je nakazal glavni referat predsednika Lojzeta Erbeznika: delo sindikalnih organizacij, samoupravnih organov v delovnih enotah, sistemu notranje delitve, delitve osebnih dohodkov po delu in kadrovske politiki v pogojih samoupravljanja.

Spričo zahtev po vse bolj poglobljenem delu sindikalnih podružnic in nalog, ki jih čakajo v letu 1964, bi težko našli en sam skupni imenovalec nalog, ki jih bo treba opraviti. Zato je tudi razumljivo, da sta poročilo in razprava zajela le nekaj najbolj bistvenih problemov, ki se medsebojno prepletajo in drug na drugega učinkujejo. Zapo- stavljanje ene naloge bi slabo vplivalo na izvršitev druge. Hkrati je razprava pokazala, da so nekateri sindikalni funkcionarji in organizacije izoblikovali že zelo samosvoja stališča, ki so se izklesala v številnih debatah in tako kažejo, da se nekateri sindikalni delavci že uspešno otrsajo zelo splošne drobnjarske in prakticistične dejavnosti.

Poročilo in razprava nista posvetila skoraj nobene pozornosti metodi dela in organizacijskim izboljšavam, ki pomenijo v bistvu le posledico, ne pa vzrok slabega dela. Bolj bistveno kot razpravljanje o različnih novih metodah in organizacijskih prijemih je razpravljanje o konkretnih družbenih in ekonomskih izhodiščih, zavzeti do

teh problemov zelo jasna stališča in se potem boriti za njihovo izpolnjevanje. Prav dosledna borba, konkretni uspehi pri realizaciji progresivnih stališč, so najboljša metoda dela sindikalnih organizacij. Povsem jasno je, da tu ne more biti več govora o tem, da bi sindikalno organizacijo predstavljal samo predsednik ali odbor podružnice, ampak da gre pri tem predvsem za stališča celotne organizacije, vseh članov sindikata. Kajti le skupni nastop, skupna stališča, bodo pri organih upravljanja, pri upravi podjetij, v občinskih skupščinah, predstavljala garancijo, da bodo ta stališča v praksi tudi uresničena.

V poročilu je bilo navedeno, da v zadnjem času vedno pogostejše poudarjamo, kako potrebno je hitreje povečevati življenjski standard in osebno potrošnjo. To je prav, ker relativno nizka stopnja osebne potrošnje lahko postane eden izmed zaviralnih činiteljev v razvoju gospodarstva. Pri tem se zavedamo, da je povečanje osebnega standarda odvisno od povečanja produktivnosti dela

in da tega problema ni mogoče reševati ločeno od pravilnega perspektivnega programiranja, brez večje racionalnosti v investicijski politiki, brez večjega koriščenja dosežkov znanosti in tehnike in ne nazadnje — tega vprašanja ne moremo reševati brez stimuliranja delovnih ljudi, razen za količine tudi za zmanjševanje proizvodnih stroškov in izboljšanje kvalitete.

V pogojih samoupravljanja in delitve dohodka po uspehih dela, delovni človek z aktivnostjo pri povečanju produktivnosti vpliva na zboljšanje svojega materialnega položaja. Razumljivo je, da je pri tem potrebno upoštevati, ali ekonomski sistem in konkretni instrumenti dajejo delovnemu kolektivu sredstva ne samo za enostavno, ampak tudi za razširjeno reprodukcijo. V ustavi je sicer sprejeto načelo o krepitvi materialne osnove samoupravljanja v delovnih organizacijah, toda v minulemu letu se je le-ta zaradi instrumentov delitve in zaradi sistema cen v nekaterih primerih celo zmanjšala.

V želji, da bi približali skrb za gospodarjenje delovnim ljudem in da bi se razvijalo samoupravljanje čimbolj v smeri neposrednega upravljanja, so predvsem v večjih delovnih organizacijah formirali delovne (ekonomske) enote. V začetku smo formirali delovne enote preveč kampanjsko. Očitno je, da v prvem razdobju formira-

nja delovnih enot niso bile povsod opravljene podrobne tehnične, ekonomske, organizacijske in politične priprave. Hitro so naraščale delovne enote, ki niso imele proizvodne in tehnološke zaključenosti in s tem tudi ne dobre ekonomske osnove. V delovnih organizacijah, kjer so pri decentralizaciji upravljanja imeli pred oči ekonomske cilje in so v delovni enoti videli obliko, metodo za izboljšanje organizacije dela, so se delovne enote tudi uspešno uveljavile. S stalnim izpopolnjevanjem materialnih odnosov na relaciji delovna enota — delovna organizacija že dosegajo pomembnejše uspehe pri izkoriščenju osnovnih sredstev; delovne enote in tudi posamezni delavci zahtevajo izboljšave v pripravah dela itd.

Razumljivo je, da so pri organizaciji delovnih enot najlažje našli ustrezne ekonomske, organizacijske, strokovne in politične rešitve v podjetjih s podobno industrijsko organizacijo dela, kjer lahko zasledimo proizvodno in tehnološko zaključnost dela, in nasprotno — da se delovne enote toliko težje razvijajo, kolikor več ostankov obrtniškega načina je še v poslovnih organizacijah podjetja. Pri slabi organizaciji dela je namreč res težko zasledovati stroške in uspehe dela oziroma pomanjkljivosti. Če pa to ni rešeno, potem je težko vzpostaviti pravilne odnose med delovnimi enotami.

Izkušnje v zvezi s procesom integracije kažejo, da še niso rešena vprašanja v ekonomskih instrumentih oziroma sistemu. Občine, v katerih je sedež združenega podjetja, pridobijo sredstva, medtem ko občine, v katerih združeno podjetje po združitvi obdrži le obrat, izgubijo nekaj sredstev, kot na primer prispevke v občinski investicijski sklad, delno v stanovanjski prispevek itd. Ta problem bi bilo vsekakor potrebno temeljiteje proučiti in iskati ustrezne rešitve ter izpopolnitve, kakaj vse to zaviralno deluje pri oblikovanju funkcionalnih večjih delovnih organizacij iz šte-

(Nadaljevanje na 3. str.)

Prehod na skrajšan delavnik zahteva temeljite analize

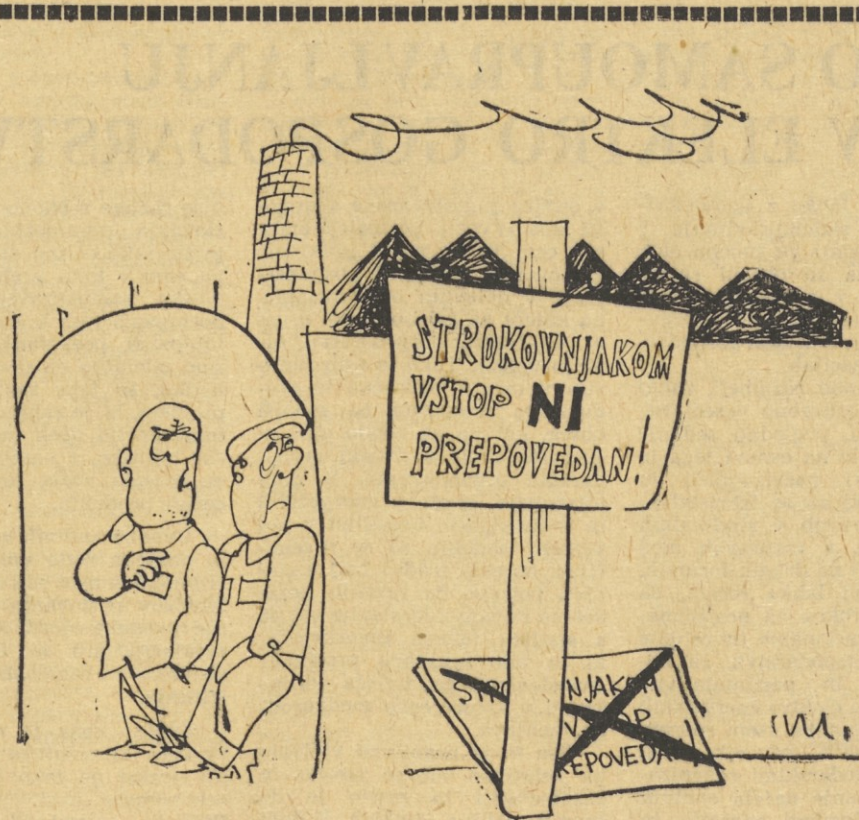
Problemi in vprašanja, ki se nasploš pojavljajo v gospodarstvu, v polni meri zadevajo tudi vprašanja, ki se pojavljajo ob prehodu na skrajšan delovnik. Ta torej ni enkraten problem, ki se pojavlja v vrsti drugih, ampak je to močna akcija, ki mora vzbuditi vse subjektivne sile, da se ti problemi in vprašanja rešijo.

Ugodna dinamika proizvodnje, ki je bila dosežena v preteklem letu, naj bi se obdržala tudi v letošnjem letu. To potrjujejo že osnovne smernice družbenih planov, tako republiških kot občinskih. Obdržati tako dinamiko pa ni lahka naloga predvsem za tiste delovne kolektive, ki so se odločili, da že sedaj pričnejo s skrajšanim delovnikom. V občinskih merilih pa bo ta problem postal očitnejši, ko bo večina podjetij skrajšani delovnik uvedla. Zato naj bi ne bil osnovni moto ob tem prehodu le doseganje istih rezultatov dela ob krajšem delovnem tednu, ampak bi moralo biti osnovno vodilo kljub temu zadrževati planirano stopnjo rasti. Mislim, da obsežne analize, ki bi jih podjetja ob takem prehodu morala izvršiti, lahko nakažejo vrsto notranjih rezerv. Te notranje rezerve pa bi delovni kolektivi morali izkoristiti. V to jih bodo silili tudi vse bolj sproščeni ekonomski odnosi, ki se bodo morali v gospodarskem sistemu uveljaviti. Predstavniki gospodarskih organizacij, ki so že pričeli s proučevanjem problemov prehoda na skrajšani delovnik bodo priznali, da ta dela niso lahka, vendar so izvedljiva. Brez dvoma bo prav tu potrebno precej naporov in vztrajno odstranjevanje vse ovire, ki se ob prehodu pojavljajo. Miselnost, da je tak prehod nemogoč ali, da bodo to opravili drugi,

je v tem primeru popolnoma neumestna. Prehod na skrajšani tednik terja torej zelo obsežnih študij, ki se v kratkem času ne dajo izvršiti. Pri obdelavi problematike bi morale gospodarske organizacije razčistiti predvsem naslednje faktorje, ki so predmet številnih obravnav in so ob omenjenem prehodu še

toliko bolj pomembni.

Skoraj si ne moremo predstavljati podjetja, ki bi danes imelo uvedeno evidenco izkoriščenosti kapacitet, še manj pa podjetja, ki bi stopnjo izkoristka analiziralo. Seveda pa s tem ni rečeno, da se na skrajšani delovnik brez tega ne da preiti. (Nadaljevanje na 3. str.)

Po spreobrnitvi

— Ampak, to ti povem: če bodo hoteli kaj po svoje, jim bomo že stopili na prste!

Karikatura: MILAN MAVER

Te dni se je pričela razprava o težah, in sicer samoupravljanju in novem sistemu delitve v organih javne uprave ter o prvih načrtih predpisov, ki naj bi urejali to materijo. Osnovo za vse to so predstavljale izkušnje, pridobljene v zadnjih dveh letih in skorajda 400 državnih organih in organizacijah, kjer je že v praksi proučen sistem delitve po delu. Natančneje, 1962. leta je bilo z odlokom Zveznega izvršnega sveta določenih 78 državnih organov in organizacij, v katerih naj bi ta sistem preizkušali, lansko leto pa so republiški izvršni sveti določili za ta preizkus še okoli 300 podobnih organov.

Kljub različnim oblikam odpora do uvajanja novega sistema delitve v organih državne uprave (o tem je naš list že precejkrat pisal), je vendarle rodilo to preizkušanje v praksi tudi izredne rezultate. Delo posameznih organov uprave je postalo mnogo bolj učinkovito, bolj organizirano in ekonomično. Zaustavljena je poprejšnja težnja, da bi nenehno širili organe uprave in v njih zaposlovali vse več uslužbencev. Fluktuacija kadrov je zmanjšana na normalno mero, hkrati pa je izboljšana tudi njihova kvalifikacijska struktura. Ob vsem tem so prihranjeni precejšnji zneski v materialnih stroških. Nadurno delo je omejeno res na najnujnejše. In navsezadnje, kar je posebno pomembno, osebni dohodki uslužbencev so usklajeni z osebnimi dohodki delavcev v gospodarskih organizacijah, odgovarjajočih družbeno političnim skupnosti.

Preizkušanje je pokazalo prav tako, da še niso v celoti zadovoljivo rešena nekatera vprašanja, kot so: način določanja sredstev, potrebnih za delo organov uprave;

V JAVNI UPRAVI — PO DELU

merila za vrednosti rezultatov dela; spodbuda uslužbencev za doseganje višjih kvalifikacij oziroma večjega strokovnega izobraževanja.

Samo ob sebi je razumljivo, da sta proračunski sistem in delitev dohodka po delu nezdružljiva. Zaradi tega je nujno potrebno, uveljaviti takšen sistem financiranja javne uprave, ki bo vplival na to, da bodo sredstva odvisna od nalog, ki jih postavlja pristojno predstavniško telo, predvsem pa od tega, kako bo javna uprava tudi uresničila te naloge. Potemtakem bi predstavljalo določanje proračuna vsake družbeno-politične enote ne kot dosedaj določanje posameznih »partij in pozicij«, temveč določanje programa dela posameznih organov in organizacije javne uprave, ki naj dobe ta sredstva. Kako pa bodo posamezni organi uresničevali notranjo delitev pridobljenih sredstev, to naj bi bilo odsej izključno pravica njihovih delovnih skupnosti. Osnovno je, da je višina teh sredstev odvisna od vrste, pomembnosti in obsega dela in nalog, ki jih mora opraviti posamezni organ — in od dejanske uresnitve teh nalog in dela.

Ceprav je bilo glede merjenja rezultatov dela v organih javne uprave mogoče doseči opaziti tudi nemogoče pojave (določanje s stoperico, npr. koliko časa je potrebno, da nekdo napiše akt), bi vendarle veljalo odstraniti precej razširjeno predpostavko o neizmerljivosti del v upravi. Preizkušnja novega sistema v praksi je pokazala, da je mogoče največji del poslov v upravi — tudi meriti. In to ne samo v osnovnih organih javne uprave — v občinah in okrajih — temveč tudi v republiških in zveznih organih. Zaradi tega, ker ni mogoče s povsem točnimi merili meriti obsežnost nekaterih del, naj ne bi bila prepreka za še učinkovitejšo uporabo sistema delitve po delu in organih javne uprave.

Vsi ugovori, ki jih je še mogoče slišati, kako je dotedanji uslužbenški sistem spodbujal posameznike na strokovno usposabljanje, na pridobivanje kvalifikacij in kako novi sistem ne deluje v tej smeri, so — povsem izjemni. Potrebno se je samo spomniti, da je dosedanji sistem zagotavljal vsakemu posamezniku določene prejemke, v skladu z njegovo formalno kvalifikacijo in leti službe, ne glede na dejanske rezultate njegovega dela. Niso bili tudi redki primeri, da so v posameznih organih javne uprave svetniki opravljali posle, referenti pa dela nižjih uslužbencev. Torej, ko bo sistem delitve po delu dosledno izpeljan, bo mogoče odstraniti tudi takšne nesmisle. Razen tega pa velja upoštevati tudi, če bo s kategorizacijo posameznih del določena nujno potrebna strokovna izobrazba za opravljanje dela, ni bojazni, da bi bili ljudje nezainteresirani za pridobivanje določenih kvalifikacij, predvsem pa pridobivanje strokovnosti, strokovnih veščin. To bo mogoče doseči tem prej, če bo sama delitev po delovnem mestu vsebovala v sebi tudi elemente za delitev po delu. Jasno pa je, da ob tem ne smemo pozabiti, da bo na enakem delovnem mestu v končni liniji dobil večji osebni dohodek, ki doseže boljši delovni učinek. V tem pa je tudi bistvo načel delitve po delu.

Razumljivo je, da tudi najbolj popoln sistem ne more nuditi in do kraja razviti zadovoljivih rešitev. Zadeve urejajo ljudje sami, ti sprejemajo spremembe in menjajo sisteme v skladu z doseženo stopnjo razvoja proizvodnih sil. Pogumnejše uveljavljanje sistema delitve po delu tudi v javni upravi pa bo prispevalo k še hitrejšemu odstranjevanju ostankov preteklosti. Postopen prehod na novi sistem delitve je tem pomembnejši, ker brez njega ne moremo pričakovati hitrejših bistvenih sprememb v položaju delovnega človeka, tudi v organih javne uprave, tako kot to nalagajo načela naše nove ustave. Za nami je že čas, ko se je položaj posameznika v javni upravi določal po mestu, ki ga je zavzemal na hierarhični lestvici; v bodoče naj bi vse bolj skrbeli za to, kakšne rezultate kdo dosega pri delu, koliko stvarno prispeva našemu družbenemu razvoju.

Občutna vrzel med načelom in uresničitvijo

V eni izmed delovnih organizacij na Gorenjskem, kjer je zaposlenih nekaj tisoč delavcev, so pred časom izdelali osnutek statuta in se ob tem odločili za javno razpravo. Vendar je bila odločitev dokaj čudna. Sprva so ugotovili, da bi bil to precej dolgotrajen postopek (osnutek je najbrž precej obsežen), predvsem pa, da bi bilo to — drago, da bi za to izdali precej denarja. Kako bo ves kolektiv res ustvarjalno razpravljati o osnutku, ni znano. Najbrž tako, da bo eden izmed članov komisije povedal na sestanku, kaj vse osnutek vsebuje in potem naj se prične — razprava. Torej tam, kjer je informiranost najbolj potrebna, kjer naj bi se pričela in kjer naj bi bila — uzakonjena, se je zataknilo pri »finančnih sredstvih«.

Ob prebiranju osnutkov statuta posameznih delovnih organizacij smo ugotovili, da takšen odnos do informiranja delovnega kolektiva pravzaprav ni izjema. In posledice? Pred časom smo zapisali:

»Čprav je z ustavo zajamčena, je informiranost o gospodarjenju še zelo nerazvita. Izgovorov je nič koliko. Od teh, da je to težko, preobsežno, za manj izobražene težko razumljivo, do izgovorov, da je to predrago, negospodarno, saj konec koncev neposredni proizvajalci lahko vplivajo na večjo rentabilnost s tem, da predvsem bolje delajo. Razumljivo je, da na tak položaj proizvajalci ne pristajajo in da je to pogosto vzrok različnim notranjim trenjem in nesporazumom, ki so škodljivi, tako po gospodarski kot po politični strani...«

Do teh in podobnih ugotovitev smo prišli na osnovi praktičnih izkušenj iz številnih delovnih organizacij in do njih smo prišli, kot rečeno, ob prebiranju osnutkov statuta posameznih delovnih organizacij. Res je, da v posameznih osnutkih statuta informiranost opredeljuje kot dolžnost, in sicer tam, kjer so zapisali, da je:

— delavec dolžan zanimati se za celoten uspeh podjetja, za njegov razvoj in gospodarjenje.

In, da ima na osnovi tega pravico:

— zahtevati, da ga organi upravljanja podjetja in strokovne službe seznanijo z gospodarskim položajem podjetja, s poslovnim uspehom ter drugim delom iz njegove pristojnosti.

Alli, kot je zapisano v enem izmed statuta:

— sistem upravljanja mora zagotavljati javnost dela organov upravljanja in obveščenost delovne skupnosti.

Se natančneje so opredelili to pravico delovnega kolektiva v osnutku ene izmed gospodarskih organizacij, kjer je v poglavju »Izobraževanje in obveščanje delovnega kolektiva« rečeno:

Člani delovnega kolektiva imajo pravico, da so pravočasno, pravilno in razumljivo obveščeni o

— materialnem in finančnem stanju podjetja in ekonomskih enot;

— o izpolnjevanju tekočih planov in o tekočih poslovnih dogodkih;

— o delavnosti organov upravljanja;

— o vseh ostalih pomembnih dogodkih.

Za razliko od doslej citiranih besed o tem, kakšne informacije je upravičen dobiti vsak zaposleni oziroma o čem mora biti informiran, so v statutu tega podjetja zapisali tudi:

Obveščanje članov kolektiva se vrši z informacijami v tovarniškem časopisu, v informativnih publikacijah, na oglasnih deskah, s poročanjem na sestankih kolektiva in podobno.

Toda pri prebiranju osnutkov statuta smo lahko ugotovili, da je v posameznih delovnih organizacijah informiranje izključeno iz pravic in dolžnosti delovnega kolektiva, ki jih obsega upravljanje. O informiranju govore takrat, kadar razčlenjujejo že klasične pravice, ki izvirajo iz »delovnega razmerja« vsakega posameznika. Zato je razumljivo, da v takšnih osnutkih statuta ni razčlenjeno, kako uresničiti to, sicer v statutu na zadnje mesto potisnjeno ustavno načelo, s kakšnimi sredstvi, kdaj, ob katerih pogojih, kdo ga je dolžan uresničiti in podobno. In ugotovili smo tudi, da je pogostokrat naloga o informiranju seveda v najbolj splošnih načelnih besedah naložena splošnim sektorjem, tajništvom delavskega upravljanja, tajništvom podjetij itd. Kjer so se odločili za to, da prepuste informiranje tem in podobnim službam, ne da bi v statutu podrobneje razčlenili oblike, pogoje, roke in podobno, je avtonomnost informiranja, njegova učinkovitost in objektivnost že v dokajšnji meri okrnjena oziroma je nevarnost, da bo okrnjena.

Na videz je to manj pomembno področje, ki naj bi ga obravnavali v osnutkih statuta delovnih organizacij. Toda resnica je drugačna. To je ustavno načelo, ki ga je ustava v načelu uzakonila, podobnosti, to je razčlenjevanje tega ustavnega načela, pa je prepustila vsakemu delovnemu kolektivu v uresničitev, in sicer prav sedaj ob izdelavi statuta delovnih organizacij. S tem namreč, če bo vsak član delovnega kolektiva pravočasno, razumljivo in pravilno informiran o gospodarjenju v delovni organizaciji, bo mogoče doseči tudi njegovo aktivno udeležbo pri upravljanju in gospodarjenju. In ne nazadnje, posledica pravočasne, razumljive in pravilne informiranosti bo nedvomno tudi manj brezplovnih razprav okoli voga, po hodnikih in drugje, o tem ali onem ukrepu samoupravnih organov, organizatorjev proizvodnje in podobno. Če je vsakdo pravočasno informiran o zadevah in če na osnovi tega na sestankih, na sejah, izreče svoje mnenje, predloge in pripombe, je dana vsakomur možnost za aktivno delo, za oblikovanje sklepov, stališč in zaključkov in potem za uresničitev vsega sprejetega. Zato kaže tudi temu, na videz manj pomembnemu področju posvetiti precejšnjo pozornost in v statutu delovne organizacije določiti osnovno organizacijsko strukturo in osnovne dolžnosti službe informiranja, opredeliti oblike informiranja (listi, oglasne deske itd.). Statut naj bi zadolžil vse službe in organe v podjetju in vse člane kolektiva na odgovornih delovnih mestih, da bi prek raznih oblik redno poročali kolektivu o delu, pomankljivostih in problemih. Zato velja tudi nameniti ustrezna sredstva in v statutu zapisati, od kod in iz katerih virov naj bi jih črpali.

Kot rečeno, so v posameznih osnutkih statuta prisodili potrebno mesto informiranju. Toda v večini statuta, ki jih imamo, vendar le opažamo preobčutno vrzel med načelom o informiranju in uresničitvijo tega načela.

PETER DORNIK

O startu novega sistema delitve

Poslanci poudarjajo: delitev po delu ne le za posameznike, marveč tudi za organizacije — V pripravi je informacija o delitvi za zvezni zbor

»Kadarkoli nanese beseda na notranjo delitev, se skoraj praviloma vprašamo, v kolikšnem obsegu je načelo dohodka že poglavalno korenine in postalo činitelj v sistemu delitve. Po mojem mnenju se je treba zadeve lotiti drugače, na primer tako, da zberemo popolnejše analize in odgovore na obratno zastavljeno vprašanje: če izhaja načelo dohodka iz najbolj neposrednih interesov neposrednih proizvajalcev — nedvomno bi moralo biti tako — zakaj nimamo dokaj skope podatke nasploh in podatke, ki pričajo, da se organizacije nerade odločajo za »prehod« na tak sistem delitve tistega, kar ustvarijo?»

Te besede poslanke Savke Dabčević so dale razpravi posebno barvo in jo nekako usmerile v bistvo stvari. V odboru za družbeno-ekonomske odnose pri zvezni skupščini so pod predsedstvom Sergeja Kraigherja obravnavali notranjo delitev z najširšega zornega kota.

Savka Dabčević je predlagala odboru, naj izdela in priskrbi popolno analizo, ki bi anketno zajela vso državo in več gospodarskih organizacij, hkrati pa je našla nekaj nezadostno jasnih točk »problema učinek«, točkov, ki zahtevajo po njenem mnenju odgovore, popolnejše od doslej znanih. Primer: zbrati je treba podatke o tem, kakaj v glavnem še vedno velja sistem starih osnov in zakaj se realni osebnih dohodki še vedno zvišujejo predvsem v štricih življenjskih stroškov, v mnogo manjšem obsegu pa spremljajo in so izraz višje proizvodnosti.

V zvezi z že znano tezo gospodarstvenikov, da bodo podjetja gospodarila bolje, če bodo imela več sredstev kot doslej, sodi poslanec Ivica Gredič, da se javne razprave, predvsem skupščinske, ne bi smele nanašati v glavnem na posamično delitev, marveč — po njegovem mnenju — na poglavitno stvar, na odnose in delitev med skupnostjo in proizvajalcem ter na smelejše zagotavljanje možnosti za večjo osebno potrošnjo.

Pri odbiranju stališč, ki naj jih — tako z načelnega stališča kakor v praksi — bolje osvetlijo razprave v skupščini, nikakor ne bi smeli prezreti činitelja presežne delovne sile, pravi Gredič.

»Če so podatki zanesljivi, razberemo iz njih, da so jugoslovanske gospodarske zmogljivosti obremenjene s približno 10 do 15 odstotki delovne sile, ki zanjo ni prostora v proizvodnji. Najti bi bilo treba ključ, da bi se gospodarstvo odločnejše otresalo tega ekonomskega balasta, vendar tako, da se ljudje pri tem ne bi znašli na cesti... To ni preprosto, toda mar ne bi mogli poiskati izhoda v večjih delih, ki bi jih — iz cele vrste razlogov, pa tudi računih kažejo, da bi bilo tako prav — moglo financirati »osvobodeno« gospodarstvo, ter v širšem uveljavljanju prekvalifikacije. Na eni strani imamo presežno delovno silo, je dejal Gredič, »na drugi, recimo pri carini, v gostinstvu ali v turizmu, pa nam primanjkuje sposobnih, kvalificiranih ljudi.«

Iz prispevka Romana Albrehta, ki je v razpravi prikazal poslanecem celo vrsto neurejenih vprašanj s področja delitve — ta vprašanja dan za dnem obravnavajo v zveznem sekretariatu za delo — posredujemo samo eno izmed obrazloženih tez:

»Razgovor o delitvi zbuja videz, kakor da nujno gre za posameznika... Toda,« pravi Roman Albreht, »kaj je z delovno organizacijo, ki je po vsem sodeč proizvodni individualist in torej prav kot posameznik sodi v območje doslednejšega uveljavljanja načela delitve dohodka na temelju doseženega učinka. Kadar gre za gospodarske organizacije, se zdi, kakor da nam primanjkuje smelosti. Mislim pa, da so možnosti, da najdemo praktično pot za doslednejšo delitev med organizacijami. Če tega ni, se zdi, kakor da nismo zgradili celotnega temelja za razvoj samoupravnosti in po-bude v gospodarstvu.«

V zaključni besedi na tej seji je dejal predsednik Sergej

Kraigher, da zahteva nadaljevanje te debate nove elemente, predvsem popolnejšo analizo gibanja osebnih dohodkov ter izkušenj iz lanskega in predlanskega leta, pa tudi analizo sedanje mehanizma instrumentov, po katerih si skupnost in gospodarske organizacije delijo narodni dohodek.

Ko bo odbor zaključil serijo sej o delitvi, bo izdelal za zvezni zbor posebno informacijo, ki bo verjetno osnova za širšo, plenarno, splošno razpravo o delitvi in o uveljavljanju načela delitve po učinku.

SL. KRSTANOVIC (Po Borbi)

STROŠKI NARAŠČAJO CENE OSTAJAJO ISTE

Že ob koncu leta 1960, ko smo pričeli s strokovnim obravnavanjem predvidenih ukrepov za prehod na nov gospodarski sistem, smo ugotavljali, da pri takratnih pogojih in rezultatih poslovanja v bombažni tekstilni industriji niso zagotovljene možnosti, da bi poleg osebnih dohodkov ustvarila še toliko skladov, da bi z njimi lahko pokrila minimalne potrebe tehničnega razvoja in družbenega standarda, kljub povprečno večjemu izkoriščenju tehnoloških kapacitet v primerjavi z drugimi industrijskimi panogami (v nekatereh obratih polno, v drugih delno trojzmenko obratovanje). Po uveljavitvi novega gospodarskega sistema je prišlo do nešteti naknadnih administrativno-gospodarskih bremenitev, ki so ob sočasnem naraščanju cen reprodukcijskega materiala in storitev ter vseh ostalih poslovnih stroškov zaradi strogo izvajane blokade prodajnih cen bombažnih izdelkov še posebno prizadele Bombažno tekstilno industrijo. Družbena kontrola cen je sicer uvedena za celo vrsto izdelkov, toda izkušnje nam kažejo, da jo je možno kolikor toliko dosledno izvajati — če izvzamemo izdelke s predpisanimi cenami — le za bombažne proizvode, kar priznavajo tudi pristojni organi.

V letu 1961 so bili dokaj ugodni poslovni rezultati bombažne industrije v veliki meri posledica prenesenih zalog reprodukcijskega materiala iz leta 1960 po cenah, ki so bile znatno nižje od cen, formiranih z instrumenti novega gospodarskega sistema, vendar se je to stanje že z letom 1962 prehodno normaliziralo, nato pa je še postopno začelo slabšati. Vzrok za to nikakor ne gre iskati v slabšem gospodarjenju delovnih kolektivov, saj v istem času zaznamujemo precejšnje uspehe na področju delovne storilnosti, v

kvalitetnejšem asortimentu izdelkov in v podobnih tehničnih kazalcih, ki so se v nekaterih naših obratih že povsem izenačili z rezultati zahodno-evropskih podjetij. Vzrok za slabšanje poslovnih rezultatov je treba pripisati nenehnemu naraščanju poslovnih stroškov, na katere naše organizacije nimajo vpliva. Podoben pritisk zunanjih okoliščin lahko zasledimo tudi pri sredstvih za osebne dohodke, ki se morajo iz leta v leto povečevati, da lahko sledijo nenehnemu naraščanju življenjskih stroškov. Ta dodatna bremena naši kolektivi s svojo prizadevanostjo komaj še zmagujejo in vsi plodovi raznih rekonstrukcij in ostalih investicijskih naložb, izboljšav tehnološkega procesa ter raznih organizacijskih ukrepov služijo le za paraliziranje novih bremenitev. Pa še teh bremenitev ne zmorejo v celoti.

Podatki šestih tipičnih slovenskih tekstilnih tovarnov bombažne smeri, med katerimi so tako predilnice kot tkalnice in kombinati (Predilnica Litija, Metka Celje, MTT Maribor, Tekstilindus Kranj, Tekstilna tovarna Ajdovščina in Tekstilna tovarna Prebold), ki proizvajajo letno (po planu 1964) 18.500 ton preje in 98 milijonov kvadratnih metrov tkanin s preko 13 tisoč zaposlenih delavcev in ustvarijo 45 milijard celotnega dohodka, kažejo, da se je v zadnjih treh letih udeležba poslovnih stroškov v celotnem dohodku povečala od 60 na 65 %, delež osebnih dohodkov v ostanku čistega dohodka pa od 74 % na 88 %. Pri tem je treba upoštevati, da so osebni dohodki v tekstilni industriji med najnižjimi in da okrog 45 % vseh zaposlenih prejema mesečne osebne dohodke izpod 25.000 din. Anuitete obravnavanih podjetij (samo glavnice) od kreditov za osnovne in obratna sredstva ter

družbeni standard bremenijo pričakovane sklade v letu 1964 v višini 97 %. Prosti skladi iz čistega dohodka v teh podjetjih ne zadoščajo niti za kritje anuitet od kreditov za obratna sredstva ter jih bo zato treba pokrivati z amortizacijskim skladom. Ta nuja povsem malici osnovni namen amortizacije in onemogoča celo enostavno reprodukcijo. Izsiljeno dezinvestiranje je v tem primeru še posebno boleče, ker so osnovna sredstva navedenih podjetij odpisana že okrog 65 %. Zaradi takega stanja je v sedanjem položaju nemogoče računati s pomembnejšimi investicijami za osnovna sredstva, da o stanovanjski gradnji, ki je še vedno zelo pereča, sploh ne govorimo.

Teh nekaj podatkov nam ob splošno znanih in večkrat ugotavljanih dejstvih očitno priča o težkem položaju naše bombažne tekstilne industrije kot posledici neizenačenih pogojev za delo in pridobivanje dohodka, o položaju, v katerem bo zelo težko uresničevati našo skupno željo, naj bi najnižji osebni dohodek delovnega človeka presegal 25.000 din in o položaju, v katerem mora ostati vprašanje prehoda na skrajšan delovni čas še odprto.

Sodim, da je že čas, da bi se lahko naša tekstilna industrija, ki je od vsega početka eden glavnih nosilcev akumuliranja sredstev za obnovo in izgradnjo države ter za razširjanje materialnih osnov dela, razbremenila nesorazmerno visokih obveznosti v obliki prometnega davka. Tako bi lahko tudi v naši družbi ona postala tisto, kar drugod je, namreč oskrbovalec delovnih ljudi z eno od osnovnih življenjskih potrebščin.

Menim, da bi ob teh problemih morala razmišljati in ukrepati tudi sindikalna organizacija.

ANA ROZMAN

O SAMOUPRAVLJANJU V ELEKTRO GOSPODARSTVU

Žačel bi lahko z ugotovitvijo, da je samoupravljanje v elektro gospodarstvu močno okrnjeno in da so organi samoupravljanja v neenakopravnem položaju nasproti samoupravnim organom v drugih gospodarskih organizacijah.

Da bi lahko razumeli, zakaj je tako, je potrebno poseči nekoliko nazaj, pogledati sedanje stanje in šele na osnovi tega bi podal nekaj načel, misli in predlogov, ki so se izkristalizirali v razpravah v sindikalnih podružnicah, v razpravah med njimi in tudi na drugih forumih.

Že naprej lahko rečem, da je jedro vzrokov za nesistematične in neracionalne investicije v elektro gospodarstvu, za negospodarno in nestimulativno eksploatacijo elektro energetskih naprav ter osnova vsem sporom v ekonomskih odnosih med elektro gospodarskimi organizacijami izvajanje načela enotnih cen za električno energijo in poravnanje skupnega obračuna

v okviru jugoslovanske skupnosti kot »kvazi« posledica enotnih cen. Tu so zajeti praktično vsi osnovni elementi gospodarjenja v delovnih organizacijah, na katere pa samoupravni organi v elektro gospodarstvu nimajo vpliva. Tako je njih funkcija v osnovi okrnjena in zreducirana praktično na manjši obseg, kot pa ga imajo obratni delavski sveti v drugih gospodarskih organizacijah. V dobi intenzivne gradnje energetskih in industrijskih kapacitet v povojnem obdobju so se investicijski objekti gradili bolj s stališča potrebe po razvoju nezadostno razvite Jugoslavije kot pa s stališča takega investiranja, ki bi bilo sposobno proizvesti jugoslovanskega tržišča vključevati v konkurenco mednarodne menjave.

Vse to je negativno vplivalo na relativno visoke stroške v eksploataciji in prišlo je do znanih razlik v stroških. V dobi administrativnega gospodarjenja

niso razlike v ekonomičnosti poslovanja posameznih objektov prišle tako očitno do izraza. Ko pa smo v toku prehoda na delavsko samoupravljanje prišli postopoma tudi k analizam rentabilnosti poslovanja in analizam udeležbe na doseženem dohodku, so take razlike postale problem, ki je zahteval ustrezno intervencijo prek mer ekonomskih politike, z namenom, da bi se dosegla večja izenačenost v cenah produkta.

Uvedba enotnih cen in skupni obračun nista vplivala v pozitivnem smislu niti na znižanje stroškov poslovanja in povečanje produktivnosti dela v eksploataciji niti ni to zaostrilo problemov racionalnega investiranja.

Enotna cena je namreč povprečje, ki rezultira po dosednji praksi po tako imenovanih »ekonomsko upravičenih« stroških in »potrebni« dohodkih vseh proizvodnih in prenosnih

organizacij ter uprav višjih asociacij v elektro gospodarstvu. Osnova za izračun »ekonomsko upravičenih« stroškov in »potrebne« dohodka so tako imenovani »normativni«, ki se izražajo v odstotkih na vrednost osnovnih sredstev (pri termoelektrarnah se upošteva še količina porabljenega goriva). Tako so »ekonomsko upravičeni« stroški tem večji, čim večja so osnovna sredstva nekega podjetja in čim več premoga porabi neka termoelektrarna brez ozira na efekt dela. »Potrebni« dohodek se določa po številu zaposlenih in je tem večji, čim večje je število zaposlenih v podjetju.

Na osnovi teh normativov izračunani podatki o stroških in dohodku oziroma participaciji proizvajalcev na skupnem bruto produktu in njegovih osnovnih elementih kažejo, da je za enoto proizvoda v racionalnejših podjetjih priznana proizvajalcem nižja cena, v manj racionalnih pa višja cena. To je osnova stimuliranja v napačni smeri. Pod naslovom »ekonomsko upravičeni stroški« in »potrebni dohodek« so priznana tem večja sredstva, čim manj racionalna je proizvodnja.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo Izdaja CŽP Ljubljana pravica v Ljubljani List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2 poštni predal 313-VI telefon uredništva 33-722 in 36-672 uprave 33-722 in 37-501 Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 - Posamezna številka stane 20 din - Naročnina let. četrdesetna 500, polletna 300 in letna 1000 din - Rokopisov ne vračamo - Poštnina plačana v gotovini - Tisk in kileži CŽP »Ljudska pravica« Ljubljana

Prehod na skrajšan delavnik zahteva temeljite analize

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nujno pa bo potrebno upoštevati tudi take evidence. Zdi se mi, da niti ni važno to, da rečemo, da je danes 20—30 % kapacitet neizkoriščenih. Zdi se mi bolj važno, da povemo, kje niso izkoriščene in da po posameznih delovnih — strojnih mestih iščemo notranje rezerve. Ponekod bomo to dosegli z dodatno opremo, druge pa potrebujemo skrajšati tehnološki čas izdelave, potem spet skrajšati čase manipulacije, izboljšati notranji transport in samo tehnično opremljenost delovnih mest, druge bomo poskrbeli samo za nepretrgan in izkoriščen čas teh strojev. Sele kombinacije vseh teh faktorjev bodo dale zaželeno boljše rezultate, ki pa se niti ne dajo meriti v skupnih številih.

Velike rezerve pa se pojavljajo predvsem tam, kjer proizvodni proces že danes ni kontinuiran. Uvajanje večimernskega dela lahko močno poveča proizvodni obseg in daje brez večjih prizadevanj ugodnejše proizvodne odnose. Tudi tam, kjer že sedaj delajo v treh izmenah, bi kazalo razmisliti o štirih izmenah oziroma o četrtili izmeni, ki bi dopolnjevala dela proste dneve ostalih izmen. Gospodarske organizacije bodo same težile za ugodnejšim strojnim izkoristkom, posebno ob pogojih, ko bi bila uvedena funkcionalna amortizacija, ki bo na najbolj ekonomičen način reproducirala vložena osnovna sredstva. Prodajne cene, ki jih v najbolj tipičnih primerih določajo odnosi na trgu, bodo tako amortizacijo prenesle le v primeru optimalnega izkoriščanja strojnih zmogljivosti in z uvajanjem optimalnih serij ter asortimanov, ki odločajo o višini odvisnih in indirektnih stroškov in o sami ekonomičnosti poslovanja.

Drug problem, na katerega naletijo gospodarske organizacije, ki prehajajo na skrajšani delovnik je sama organizacija podjetja. Prav pri tem bo marsikatero podjetje ugotovilo, da funkcije, ki bi jih moralo dobro organizirano podjetje opravljati, niso v celoti zajete oziroma, se njihovo izvrševanje prepleta po posameznih službah brez ozira na osebno odgovornost za opravljanje takih funkcij. Organizacijski predpisi so v večini podjetij, v kolikor obstojajo, zastareli oziroma pomanjkljivi. Dobro in dosledno opravljanje funkcij, nemoten potek proizvodnje zagotavljajo le dosledno porazdeljene funkcije podjetja, ki se morajo na določen način in v predpisanem roku izvršiti. Predvsem se pri proučevanju organizacije v podjetju pogosto ugotavlja slaba organiziranost same operativne priprave proizvodnje. Operativne plane sestavljajo navadno po starih receptih, ki pa se zdaleč ne vsebujejo sodobnih ekonomskih principov, ki morajo postati osnova planiranja oziroma priprave proizvodnje. Terminiranje in lansiranje proizvodnje bi moralo danes temeljiti že na ekonometrijskih obdelavah, ki bi upoštevale vse faktorje, ki zagotavljajo optimalno izkoriščanje udeležencev proizvodnega procesa in z realizacijo zagotavljajo optimalne ekonomske rezultate.

Pri sami organizaciji podjetja že pogosto zasledimo premalo obdelano in izdelano kadrovske službe, ki neposredno vpliva na tretji problem, ki se pri novem sistemu dela še bolj očitno pojavlja, to je problem kadrov.

Pomanjkanje strokovnih kadrov je opaziti že pri samih študijih okrog prehoda; v sami proizvodnji pa je to še bolj očitno. Ponekod prav to pomanjkanje onemogoča smelejšo odločanje kolektivov pri uvajanju sodobnih tehnoloških postopkov, novih investicij in izvajanju rekonstrukcije. V velikih industrijskih podjetjih se v obratih še vedno uveljavlja stara obrtniška miselnost, ki ne dovoljuje tistim, ki sodobneje gledajo na proizvodnjo, da bi ti svoje metode lahko uveljavili. Neizdelana kadrovska politika ne samo, da zavira priliv dobrih strokovnih kadrov, ampak tudi uničuje iniciativo po usposabljanju znotraj samega kolektiva. Razporeditev kadrov je prepogosto izvršena tako, da njihova strokovnost ne dosega ali pa presega strokovnost, ki jih zahtevajo delovna mesta, na katerih delajo.

Pri analiziranju problemov prehoda na skrajšani delovnik čas bodo podjetja naletela še na vrsto drugih faktorjev, ki predvsem vzpodbudno vplivajo na subjektivne sile v doseganju boljših rezultatov dela. Predvsem moram tu opozoriti na sistem nagrajevanja in razdeljevanja osebnih dohodkov. Merila, ki merijo poslovni uspeh posameznika, obračunske in delovne enote, morajo biti taka, da čim bolj konkretno in do-

ločno odmerjajo slehernemu posamezniku njegova sredstva za OD. Pa ne samo to, ta merila morajo biti taka, da je njihov vpliv na dosežena sredstva občuten in, da se vsaka sprememba v rezultatih poslovanja v zadostni meri odraža na sredstvih za OD. Ponekod imajo n. pr. poleg osnovnega merila, dosežen fizični obseg proizvodnje, še merilo, ki proizvodnim delovnim enotam odmerja sredstva za OD z ozirom na doseženo kvaliteto. Pomanjkljivost se poleg tega, da ni še nekaterih meril, pojavlja predvsem v tem, da merilo o doseganju kvalitete v tako majhni meri vpliva na sredstva za OD (ta odstopajo komaj do 1 %), da to praktično že ni noben stimulacijski faktor. Potrebne so številne zavestne priprave in proučevanja, ki morajo trajati več let, da bodo dale realno osnovo, za vključevanje tudi ostalih meril v sistem nagrajevanja, kar bo brez dvoma precej prispevalo k boljši kvaliteti in večji ekonomičnosti poslovanja.

Eden najbolj otipljivih subjektivnih faktorjev, ki vplivajo na rezultate proizvodnje, pa je sama tehnološka in delovna disciplina. Zdi se mi, da bi bilo zmotno stvari izboljšati samo preko disciplinskih komisij in s kazenskimi sankcijami. Taka rešitev bi bila seveda najhitrejša in najenostavnejša, nikakor pa ne sodi v družbeni sistem, ki ga imamo. Pri tem moramo človeka obravnavati le kot subjekt, ki ima svojo miselnost, svoje psiho, na katero v veliki meri vplivajo same okoliščine. Še tako dober človek se lahko v slabih okoliščinah pokvari, — zgodi se pa tudi obratno. Mi-

slim, da bi z zavestnim urejanjem teh okoliščin največ pripomogli k izboljševanju delovne discipline. Seveda pa je tak postopek dosti težji. Sankcije bi se torej morale pojavljati res samo v primerih, ko tudi taki ukrepi odpovedo.

Mislím, da našeti ukrepi dajejo vrsto možnosti, ki bi jih morala podjetja upoštevati, ko bodo razmišljala o prehodu na skrajšani delovnik. Rezultati takih ukrepov se niti ne dajo predhodno določiti. Sele doseženi rezultati proizvodnje z uvedenimi naštetimi ukrepi bodo pokazali določene pozitivne posledice. Prav s tem pa bomo izboljšali ekonomičnost, rentabilnost in produktivnost poslovanja. Pri tem pa poudarjam, da je porast fizične produktivnosti le sekundarnega pomena.

Zavedam se, da nekatera vprašanja, kot so položaj delovnih enot in njihove pravice samoupravljanja, obračunske enote in merjenje njihovih rezultatov dela, opremljenost delovnih mest, tehnična zaščita, rekreacija med delom itd., sploh niso obdelana in se tudi tu pojavlja vrsta možnosti za izboljšanje, ki niti ne terjajo večjih finančnih sredstev.

Sam postopek prehoda je zelo dolgotrajen proces in terja sodelovanje vseh članov kolektiva. Omejevati to delo na eno samo strokovno službo bi pomenilo prezreti vrsto možnosti in le delno rešiti probleme. Ponekod so to naloge poverili posebni komisiji, ki jo je imenoval delavski svet podjetja. Komisija pa je potem imenovala še podkomisije, ki so delale na posameznih področjih in po posameznih delovnih enotah. S tem je bila zagotovljena množičnost sodelovanja, obdelani pa so bili tudi vsi problemi in nakazane možnosti njihovega reševanja. Zbrano gradivo dela podkomisij, ki je bilo med seboj vsklajeno in ocenjeno z vrednostnimi kazalci, je predstavljalo elaborat, po katerem bo možen prehod le ob izvrševanju nalog, ki jih je ta nakazal. Prav zato tudi delo komisije še ni dokončano, ampak mora ta sedaj sproti zasledovati reševanje postavljenih nalog, ker je reševanje številnih nalog vezano na dolgoročneje termine. Prav pri tem delu pa se lahko sindikalne podružnice pojavljajo kot velik iniciator reševanja naštetih problemov.

Ob koncu moram opozoriti še na vprašanja, ki jih znotraj gospodarskih organizacij ne bo mogoče reševati, ampak jih bo potrebno vsklajevati v okviru širših družbeno političnih enot (predvsem komunke). Tu so predvsem: prevoz delavcev, poslovanje organizacij storitvenih — terciarnih dejavnosti, problematika dela družbenih služb (šolstva, varstveno-vzgojnih domov itd.) in koordinirano delo v zvezi z izpolnjevanjem programov rekreacije zaposlenih. Teh vprašanj v okviru same gospodarske organizacije ne bo mogoče rešiti in prav zaradi tega, ker morajo biti ta vprašanja oz. njihovo reševanje vsklajeno med posameznimi gospodarskimi organizacijami, terjajo tu poseben organ, ki bo ta vprašanja koordiniral.

IVA PODPESKAR

Številni delavci Železarneskega podjetja Ljubljana transport, poslovne enote Jesenice. To so avtobusi nekdanjega Avto-servisa, ki se je združilo s podjetjem Ljubljana transport, kateremu je ob njegovi ustanovitvi poklonila Železarna Jesenice svoje tedanje avtobuse (5) ter nekaj kamionov. Toda tudi potem mu je z brezobrestnimi posojili pomagala, da je razširil in okreplil svojo dejavnost.

Do 25. decembra lani je bilo vse v redu. Ta dan pa je železarna prejela dopis, v katerem jo podjetje Ljubljana transport obvešča, da je zaradi nekaterih podražitev in zaradi rentabilnosti poslovanja prisiljeno podražiti prevoze. Po novih pogojih bi bila cena prevozom 200 dinarjev od kilometra in sicer je treba plačati za vsako progo, železarna jih ima 5, povprečno 180 km dnevno; najdaljša proga je dolga 27 km, ker pa jo prevozi avtobus 6-krat dnevno, zneso to 162 km dnevno ali 18 km manj kot zahteva prevoznik za vsako progo. Najhujše pri tem je bilo to, da je bilo treba pristati na te, tako nemogoče pogoje, v enem dnevu. Rok je bil določen za 26. december.

V enem dnevu torej naj bi rešili zadevo, o kateri morajo razpravljati avtobusni odbori (na vsaki progi je po-

O PREVOZIH DELAVCEV

Čudno poslovanje
podjetja Ljubljana-transport

stavljene avtobusni odbor), samoupravni organi in delavski svet železarneskega podjetja. Da je to potrebno, nam dokazuje podatek, da gre za 206,3 % podražitev ali v številkah: namesto sedanjih 2.617.287 dinarjev naj bi po novem letu plačevali kar 5.400.000 dinarjev. Dejansko bi plačevali za avtobusne prevoze mesečno 6300 km več, kot bi jih avtobusi podjetja Ljubljana transport prevozili. Ko je bilo to v razgovoru zastopnikom podjetja omenjeno in predlagano, da bi z drugimi vozniki dopolnili manjkajoče kilometre na vsaki progi do 180 km dnevno, so odgovorili, da bodo to že storili, vendar da to železarno nič ne briga in da ne odstopijo od ponujenih pogojev.

Zelo zanimivo. Železarna naj torej plača toliko, da bo doseženo planirano število kilometrov, vožnje avtobusov poleg prevoza delavcev pa bodo že vnaprej plačane, oziroma plačane dvakrat.

Pa še tole. Tako poslovanje si podjetje Ljubljana transport lahko dovoli, ker pač nima nobene konkurence. Če je bil to cilj združevanja avtobusnih podjetij, potem so ga vsekakor dosegli. Verjetno pa to v ničemer ni skladno z načeli združevanja, ki mora biti utemeljeno z bolj-šim in ekonomičnejšim poslovanjem. S takim poslovanjem, ki bo zagotavljalo hkrati tudi uporabnikom prevozov (v navedenem primeru) bolj kvalitetne usluge ob ugodnejših pogojih. Tega pa do sedaj, po združitvi Avto-servisa Jesenice z Ljubljana transportom, še nismo ugotovili, celo nasprotno, opisani dogodki kažejo, da nismo z združitvijo uspeli doseči njenega osnovnega namena.

-ju-

TEMELJNE NALOGE SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

vilnih manjših, katerih samostojno delovanje je gospodarsko manj smotno.

V nekaterih delovnih organizacijah je jasno čutiti nasprotno delujoče sile v zvezi z nadaljnjo decentralizacijo upravljanja. V glavnem se v takih primerih upirajo izpopolnjevanju sistema samoupravljanja ljudje iz vodstev podjetij oziroma strokovnih služb. Neposredni proizvajalci zahtevajo hitrejšo izpolnjevanje neposrednih oblik upravljanja, ki pa jih onemogoča premajhna usposobljenost strokovnih služb. Razvito delavsko samoupravljanje zahteva boljše delovanje strokovnih služb in njihovo večjo odgovornost kolektivu. Da bi omogočili proizvajalcem proučevanje podatkov, ki odkrivajo slabe in dobre strani gospodarjenja, jih objektivno informirali in spodbujali k akciji za boljše poslovanje, moramo nujno izboljšati knjigovodstvo in celotno evidenco v podjetjih. Brez tega ni mogoča pravočasna in učinkovita akcija pri izpolnjevanju tekočih, še manj pa dolgoročnih nalog. Metodologija obračuna uspehov proizvodnje in doseženih finančnih rezultatov, ki je obvezna za vse delovne organizacije vseh gospodarskih dejavnosti, je sestavljena samo z vidika finančnega obračuna delovne organizacije do družbene skupnosti in zahteva le ugotovitve globalnih rezultatov celotne delovne organizacije. V pogojih razvijanja delovnih enot in drugih oblik neposrednega upravljanja pri razvijanju interesa za delo, z izpopolnjevanjem nagrajevanja po delu, pa se gospodarjenje in poslovna politika ne moreta voditi več na osnovi pasivnih knjigovodskih registracij, ki temeljijo na

eksternih finančnih obračunih. Podjetja, ki so prelomila s slabim praksom, so z internimi cenami, ki po svoji vsebini pomenijo predvsem ekonomski instrument materialnih odnosov, uspešno premagovale težave v zvezi s formiranjem in nadaljnjim razvojem delovnih enot in ostalih oblik neposrednega upravljanja. Nujno je, da se v vseh gospodarskih organizacijah evidenca in prikazovanje gospodarskih gibanj čimprej prilagodi pogojem delavskega samoupravljanja.

Sindikalna organizacija je v preteklem razdobju mnogo pripomogla k razbijanju uravnilovskih tendenc, ki jih zasledimo, tako v gospodarstvu kakor v družbenih službah. Opazili smo, da aktivnost strokovnih služb, samoupravnih organov in sindikalnih podružnic pri izpopolnjevanju sistema nagrajevanja, zaostaja za razpoloženjem delovnih ljudi, ki zahtevajo večjo objektivnost v merjenju rezultatov dela.

Slabosti samoupravljanja so nujno povezane in se odražajo v delitvi osebnih dohodkov. Pri odrejanju mase osebnih dohodkov za delovne enote je v največ primerih količina proizvodnje edini precizni pokazatelj, odvisnost od kvalitete je redkejša, medtem ko na osebne dohodke skoraj ne vpliva varčevanje pri poslovnih stroških. To vsekakor ne spodbuja interesa za gospodarjenje in upravljanje.

Razprava je dopolnila in deloma razširila temeljne postavke iz glavnega poročila. Dobra polovica diskutantov se je temeljito pripravila na občni zbor in njihove razprave pomenijo pomembno obogatitev dvehletnega obračuna okrajnega sindikalnega sveta Ljubljana.

-vim

Delovno mesto oblikovalca odlivkov sive litine zahteva veliko preciznosti
Foto: M. SPAROVEC

Na tako formirane dohodke podjetij nimajo torej nobenega vpliva organi upravljanja podjetij. S tem je v osnovi okrnjena njih pravica samoupravljanja. Z uvedbo enotnih cen se je začel uveljavljati tudi skupen obračun z motivacijo, da so nekatera območja zaradi enotnih cen deficitna. Namen tega je, da se preljuje presežki aktivnih podjetij v okviru same panoge in tako direktno dotirajo pasivna podjetja.

Jasno je, da taki odnosi ne zaostrejuje borbe za mobilizacijo notranjih rezerv pri proizvajalcih v aktivnih območjih, še manj pa pri pasivnih, ki sprejemajo dotacije za kritje primanjkljajev.

Mnenje sindikalnih podružnic elektro gospodarskih podjetij je, da je treba — kolikor so potrebni ukrepi za saniranje gospodarstva na posameznih področjih — tu intervenirati z ukrepi ekonomske politike republiških in zveznih družbenih faktorjev. Taki problemi se ne morejo reševati samo v okviru elektro gospodarstva, ki mora poslovati na osnovi gospodarstvenega računa. Le takšen način poslovanja zagotavlja, da bo tudi v kolektivih elektro gospo-

darstva samoupravljanje prišlo do polne veljave, kajti le tako se bodo kolektivi tudi v večji meri prizadevali doseči pozitivne rezultate v ekonomičnosti in rentabilnosti.

V zvezi z ekonomskimi anomalijami v odnosih med elektro gospodarskimi podjetji so tudi težave, pred katerimi stoje delovni kolektivi pri izdelavi svojih statotov, po temeljih samoupravnih aktov. Za rešitev teh problemov so sindikalne podružnice elektro gospodarskih podjetij sklenile, da se obstoječi predpisi tolmačijo v naprednem duhu nove ustave in da se statuti prilagodijo tako tolmačenim obstoječim predpisom. Predvsem velja to za odnose med podjetji, ki naj slone na pogodbah in se naj ne rešujejo na osnovi normativov.

Razvoj samoupravnih organov elektro gospodarskih podjetij je bil zato v stalnem zaostanku za razvojem organov v ostalih gospodarskih organizacijah. Še posebno se to odraža pri samoupravnem organu uprave skupnosti, ki v osnovi nima zakonite podlage in je formiran na bazi iniciative sindikalne podružnice uprave skupnosti in upravnega odbora skupnosti

pred dvema letoma. Ta organ ima izmed vseh samoupravnih organov v elektro gospodarstvu tudi temu primerno omejene kompetence, saj mora praktično skoraj vsak njegov sklep potrditi tudi UO skupnosti.

Ker pa brez bistvenih sprememb v zakonodaji ni mogoče odločno postaviti na ekonomsko bazo poslovanja elektro gospodarskih enot in s tem dati prave vsebine delavskemu upravljanju v tej panogi, se še naprej intenzivno iščejo nove rešitve. Za osnovo tem novim rešitvam je treba postaviti naslednja načela, ki jih je sprejel tudi koordinacijski odbor sindikalnih podružnic elektro gospodarskih podjetij:

Elektrogospodarstvo ne more biti samo sebi namen in se mora vključiti v ekonomiko ostalega gospodarstva tako, da bo z njim predstavljalo homogeno celoto. Elektro gospodarstvo je treba kot gospodarsko panogo glede splošnih pogojev gospodarjenja izenačiti z ostalimi gospodarskimi panogami.

Delovnim ljudem, zaposlenim v elektro gospodarstvu, je treba zagotoviti enake pravice in dolžnosti v delavskem upravljanju, kot jih imajo na drugih

področjih našega gospodarstva.

Glede na bazični značaj proizvodnje elektro energije in njen neposredni vpliv na proizvodni proces v ostalih gospodarskih panogah je potrebno zagotoviti v skladu z načeli nove ustave tudi družbeni vpliv na poslovanje elektro gospodarstva.

Tehnološki proces v elektro gospodarstvu zahteva določeno medsebojno sodelovanje in koordinacijo poslovanja na ožjem in širšem gospodarskem območju. Pri tem je treba v čim večji možni meri zagotoviti osnovnim delovnim organizacijam materialno in samoupravno samostojnost, koordinacijskim formacijam pa odstopiti samo tiste naloge, ki jih osnovne delovne organizacije ne morejo uspešno opravljati.

Če izhajamo iz navedenih načel in temeljev ustavnih principov, lahko predvidimo, da se bodo v elektro gospodarstvu nujno uveljavila načela poslovnih odnosov, kot veljajo za ostalo gospodarstvo. Le na osnovi takih odnosov pa lahko pričakujemo, da bo samoupravljanje v elektro gospodarstvu res samoupravljanje v polnem pomenu te besede.

JANEZ DULAR

Ne bi ponavljali splošno znanih ugotovitev, da v proizvodnih delovnih organizacijah čutijo veliko pomanjkanje strokovnih kadrov. Želeli pa smo izvedeti, kako te probleme navzlic težavam rešujejo v večjih podjetjih; v tistih, kjer se nam zdi normalno in prav, da zaposlujejo večje število inženirjev, tehnikov, ekonomistov, pravnikov in drugih strokovnjakov.

Na naša vprašanja so odgovarjali predstavniki samoupravnih organov, sindikalnih organizacij, upravnih vodstev in strokovnih služb Papirnice Količevo, Združene kemične industrije v Domžalah ter Tovarne celuloze in papirja Vevče-Medvode. Vsakogar izmed njih smo prosili, naj pove svoje mišljenje o naslednjih vprašanjih:

● Kakšne strokovne kadre zdaj zaposlujete; koliko bi jih še potrebovali?

● Kako uresničujete prizadevanja, da bi v podjetju imeli dovolj strokovnega kadra?

● Kako ste poskrbeli za delovne in življenjske pogoje strokovnjakov, da zaradi ugodnejših pogojev ne bi uhajali drugam?

● Ali je glede nagrajevanja strokovnjakov mogoče govoriti o tem, da so že in dovolj stimulirani, da bi se prizadevali za večjo ekonomičnost in rentabilnost pri poslovanju podjetij?

3 PODJETJA 12 VPRAŠANJ 36 ODGOVOROV

Papirnica Kidričevo:

PROGRAM IZOBRAŽEVANJA KI GA NE KRITIZIRAJO VEČ

Po sistematizaciji delovnih mest bi PAPIRNICI KOLIČEVO ob sedanjem obsegu proizvodnje potrebovala 10 inženirjev in 21 tehnikov papirne in kemične stroke, 7 ekonomistov in še 5 drugih strokovnjakov z visokošolsko izobrazbo.

Tako je zapisano na papirju. Dejansko pa... Na vprašanja odgovarja tovariš Marijan Černe, vodja kadrovske socialne službe:

● Trenutno je pri nas zaposlenih pet inženirjev, medtem ko trije tovariši izredno študirajo in bodo študij kmalu tudi zaključili. Tehnikov imamo osem. Izmed ostalega višjega strokovnega kadra pa imamo še 4 tovariše s fakultetno izobrazbo, med njimi dva ekonomista.

● Pomanjkanje strokovnega kadra za nas ni nov problem. Podedovali smo ga še iz predvojnih časov, ko so vodilna mesta zasedali tuji. Vendar bi si za obdobje zadnjih let upal trditi, da z uspehom izpolnjujemo program strokovnega izobraževanja in napredovanja (na izpraznjena delovna mesta), ki ga je delavski svet potrdil leta 1961. Nekaj podrobnosti: ko smo sestavljali program, smo se odločili, da moramo izhajati iz kadra, ki je pri nas že zaposlen. Takoj nato pa smo postavili načelo, da je na delovnem mestu lahko zaposlen samo tisti, ki ima strokovno in šolsko izobrazbo, potrebno na konkretno določenem delovnem mestu. Glede na dejstvo, da je bila povprečna stopnja izobrazbe tedaj izražena s podatkom, da je vsak zaposleni zaključil le pet razredov osnovne šole, je bil postavljen pogoj, da se brez dokončane osemletke na novo nihče ne more zaposliti v tovarni. Od vseh tistih, ki si potrebne šolske izobrazbe doslej niso pridobili, podjetje zahteva, da v razumnem roku (z izrednim ali dopisnim šolanjem) nadoknadijo zamujeno. Tega pogoja ni treba izpolniti tistim delavcem, ki so že dopolnili 45 let starosti. Sicer stroške študija, učne pripomočke itd. plača podjetje. Kdor dokončuje na primer osemletko, navzlic tej pomoči nima nobenih obveznosti do podjetja. Ostali, ki študirajo na srednjih in višjih šolah, pa so s podjetjem pogodbeno vezani. Naposled še tole: ob sprejemu pravilnika je delavski svet priznal vse izpite, oziroma kvalifikacije — opravljene oziroma pridobljene v podjetju ali izven njega, med rednim, izrednim šolanjem ali kakorkoli drugače. Zaradi vsega tega je bil pravilnik sprejet brez težav in pripomb.

Drugače bi omenil, da so ob uveljavljanju tega pravilnika ljudje spoznali, da je možno napredovanje na višja delovna mesta, če le prosilec ustreza glede strokovne in šolske izobrazbe. O tem priča že podatek, da se je prvih 28 delavcev, ki so dokončali osemletko, vpisalo naprej v strokovni tečaj za poklicno šolo papirniške stroke. Z drugim razredom osemletke, ki ga je obiskovalo 18 delavcev, je bilo prav tako. Najboljše izmed vseh teh smo poslali naprej v industrijsko šolo v Ljubljano. Pet izmed njih pa je bilo takih, ki so se kar sami odločili za dopisno šolanje na tehnični srednji šoli papirniške stroke. S temi podatki sem želel ilustrirati, da se je precej spremenilo v miselnosti naših papirničarjev in da smo s tem, da vzgojimo strokovnega kadra začenjamo od spodaj, verjetno izbrali najboljše možno pot.

Ostali kader vzgajamo tako kot povsod: s štipendiranjem, z izrednim študijem že zaposlenih članov in naposled se včasih kdo prijavi tudi na razpis. Zaradi slabih izkušenj s štipendisti v preteklih letih (štipendirali smo jih po 20 na leto, izmed 27, ki so dokončali študij, pa jih je prišlo v podjetje le 11) zdaj štipendiramo le 4 študente na sred-

njih in višjih šolah. Sicer pa zdaj izredno študira 20 delavcev na srednji šoli in trije na univerzi. Polovica vseh teh je iz neposredne proizvodnje.

● Tovarna je doslej zgradila okoli 100 lastnih stanovanj, mnogi člani kolektiva pa prebivajo v lastnih hišah. Tako stanovanjski problem za nas ni tako pereč kot drugod, čeprav v celoti še ni rešen. Zato vsako leto precej zidamo. Glede delovnih pogojev pa mislim, da se nihče ne more pritoževati.

● Nerodno vprašanje. Ali ne bi prizadeti sami vprašali?

O ISTEM, Vendar malo drugače

V papirnici na Količevem pravzaprav nimajo dosti prostorov, kjer bi razgovor lahko nemoteno potekal. V sejni sobi imajo navadno tečaje ali sestanke. Tako direktorjeva pisarna ostaja edino pribežališče, če je — slučajno — prazna. Povsod drugod pomenek zmoti redno delo. S predsednikom sindikata Milanom Deinsingerjem sva se nekaj minut zadržala v tajništvu; naj prizadeti oprostijo!

Njegov odgovor na prvo vprašanje: »Zame najbolj aktualen je kader v

RAZLIKE V STALIŠČIH

Bolj ali manj iz vsakega odgovora izzveni misel, da se vsi v načelu strinjajo, da nimajo dovolj kadra. Enotni so si v tem, da manjkajo predvsem strokovnjaki v proizvodnji, medtem ko so službe »še kar« dobro zasedene. Ob takem prepričanju pa vseeno vsak vleče na svojo stran. Tovariši, ki delajo v proizvodnji, mislijo predvsem na lastne potrebe. Drugi pa, zaposleni v upravnih vodstvih in v službah, pa bi radi vsaj vzporedno, če ne hitreje, reševali tudi pomanjkanje ostalega strokovnega kadra. Četudi so v podjetju na primer izdelali program skrbi za kadre, torej ne bi škodilo, če bi izoblikovali tudi skupno govorico. Morda tako, kot nameravajo storiti v tovarni celuloze in papirja Vevče-Medvode.

osnovni proizvodnji. Ne bi rekel, da tisti, ki zdaj delajo v proizvodnji, niso mojstri svoje stroke. Toda konkurenca in zahteve kupcev so vsak dan večje, zato pa potrebujemo več šolanega kadra. Prav v to se usmerja naša kadrovska politika.

K drugemu vprašanju: »Izhajamo iz lastnih kadrov. Najboljši dokaz, da je taka pot prava, je menda v tem, da so med nami trije inženirji, ki so začeli kot navadni delavci. Tistega, kar ste izvedeli v kadrovski službi, ne bi ponavljal.

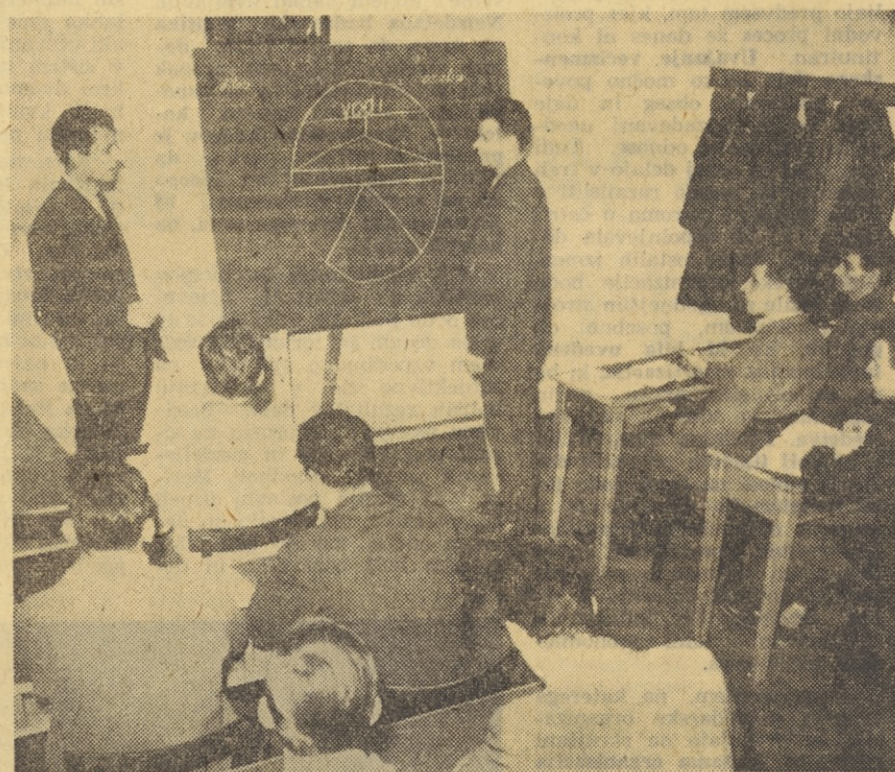
Enoten odgovor na tretje in na četrto vprašanje: »Tako kot povsod, tudi za nas velja ugotovitev, da med strokovnimi kadri še vedno prevladuje mezna miselnost. Obenem pa ekonomske enote še premalo čutijo vpliv in pomoč ljudi, ki so strokovno najbolj razgledani. To pa je spet posledica tega, da zanje merila delitve niso dovolj podrobno izdelana. Kako pa naj bi natančneje opredelili njihov delež v uspehu in seveda tudi odgovornost, je novo vprašanje. Vsi vemo, da tako, kot je zdaj, ni prav; ampak vsi — ne mislim samo naše tovarne — se tega nekako bojimo in otepamo.

»NERODNE REČI«

Predsedniku centralnega delavskega sveta tovarišu Vladu Korošcu in direktorju tovarišu Ivu Soncu sem povedal, kaj sem dotle izvedel. Onadva sta dodala:

Vlado Korošec: »Morda se kdaj dogodi, da ne prisluhnemo vsaki pobudi, ki pride iz ust strokovnega kadra in nemara zaradi tega kdo potoži, da nima pravih pogojev za delo. Toda to so izjeme ali napake, kakor hočete imenovati, nujne povsod. Glede stimulacije za ta kader pa ne bi mogel trditi, da bi v tej smeri kaj dosti delali. To so nerodne reči, če ni kriterijev.

Ivo Sonc: »Mislim, da je prav, če samoupravni organi postavljajo zahtevo, da so na vseh, zlasti pa na vodilnih delovnih mestih zaposleni ljudje, ki imajo poleg praktičnega znanja tudi ustrezno šolo. Pri tem gre za postopen proces, ki v našem podjetju ne bi smel biti boleč. Precej tovarišev na vodilnih delovnih mestih v proizvodnji je pred upokojitvijo, medtem ko vzporedno, oziroma nekoliko vnaprej zanje že pripravljamo zamenjavo: šolan kader. Povedati namreč moram, da v osnovni proizvodnji zdaj nimamo niti enega inženirja ter dela tam le nekaj tehnikov, oziroma absolventov papirniške šole Vevče. Vsi ostali pa so se pričeli. To je sicer posledica tradicije, ki pa je v današnjih pogojih vedno večje konkurence ne moremo tolerirati. K vsemu temu bi dodal še dvoje misli. Namesto štipendij naj bi podjetje dajalo posojilo, ki bi ga »štipendist« vrnil v celoti, delno ali pa sploh ne, pač glede na to, kako bi se uveljavil. Glede stimuliranja vodilnega kadra pa mislim, da bi zanj morali bolj izostriti kriterije, obenem pa pozabiti na uravnilovko glede na sosednja, oziroma podobna podjetja. Važen naj bo samo rezultat, ki ga posameznik oziroma podjetje izkaže pri svojem delu.

Združena kemična industrija Domžale:

PROBLEM: EKONOMISTI IN STROKOVNI KADER V PROIZVODNJI

Predsednik delavskega sveta v Združeni kemični industriji Domžale tovariš Ivan Mohar je to-le odgovoril na naša vprašanja:

● Zdaj imamo, kolikor vem, 15 inženirjev in 16 kemijskih tehnikov. Potrebovali bi, po mojem, predvsem še inženirje, tehnikov bo dovolj. Sicer pa imamo v podjetju le dva ekonomista in enega pravnika, kar je odločno premalo.

● V podjetju smo ustanovili kadrovske socialno službo, ki z razpisi ter organizacijo tečajev znotraj podjetja sproti rešuje kadrovske probleme. Natančnega programa kadrovske politike še nimamo.

● Ne vem, da bi naši strokovni kadri glede tega imeli kakršne koli težave. Najdlje do konca leta bodo še zadnji dobili stanovanja, zaslužijo pa dobro, saj so »na špici« osebnih dohodkov v podjetju.

● Rekel sem že, da strokovnjaki, zlasti pa inženirji, dobro zaslužijo. Ampak kolektiv zato od njih tudi več pričakuje. Prvič to, da bi delali tudi v proizvodnji in ne samo v laboratorijih, čeprav vemo, da slednje pomeni osnovo, brez katere ne moremo, shajati. Drugič pa ljudje pričakujejo od tega kadra, da bo hitreje uresničeval raziskave in druge načrte. Vemo, da uspehi preko noči niso mogoči. Toda dogodi se, da posamezne raziskave trajajo več let. Ko pa so zaključene — nekaj podobnega se je dogodilo — pa inženir odide drugim. Ljudje pa so pričakovali, da bomo začeli z novo proizvodnjo...

To le mimogrede, v informacijo, zakaj se delavci včasih upirajo, da bi iskali nov strokovni kader. Glede tega pa je pri nas tako, da smo jim — v bojazni, da ne bi odšli — za zdaj določili fiksne osnove. To ni prav, ampak...

KDAJ BO RAZMERJE 1:3?

Direktor podjetja, tovariš Milan Badovinac, je bil jednat:

● Za naše podjetje je značilna velika raznolikost proizvodnje, tako da morajo biti delavci v osnovni proizvodnji usposobljeni najmanj za delo na dveh različnih delovnih mestih. Če je to, v glavnem, doseženo, pa je problem glede srednjega strokovnega kadra. Zdaj na enega inženirja pride povprečno 1,5 tehnika, razmerje pa bi moralo biti vsaj 1:3. To bi, vsaj za zdaj, zadoščalo, čeprav vemo, da v razvitih deželah na vsakega inženirja v kemični industriji odpade po štiri, pet ali več tehnikov.

● Tega ni lahko povedati. Vemo sicer, kaj bi po sistematizaciji delovnih mest potrebovali. S štipendiranjem in razpisi višji kader tudi pridobivamo. S srednjim kadrom pa so težave, ker ljudje želijo nadaljevati študij. Vprašanje pa je, kako najti skladišče med temi njihovimi željami in ambicijami ter potrebami prakse. Nazadnje pa gre v našem podjetju še za to, da v okviru perspektivnega sedemletnega plana še ni natančno opredeljeno naše mesto znotraj jugoslovanske kemične industrije. Ker je tako, ne moremo dovolj organizirano skrbeti za kadre vseh profilov, ampak predvsem zapolnjujemo sedanje vrzeli.

● Rekel bi, da naši strokovni kadri morda niso najbolj zadovoljni z delovnimi pogoji. Toda v kemični industriji je tako, da raziskave in delo v laboratorijih pomenijo izhodišče za nadaljnje delo. Vsako podjetje, zlasti še, če je industrija tako razdrobljena kot pri nas, ne more imeti vse, oziroma naj-sodobnejše opreme. Zato skušamo našim strokovnjakom olajšati delo s tem, da precej in na razne načine sodelujemo z zunanjimi institucijami. Toda povedati moram tudi to, da ni »težkih pogojev«, če strokovnjak pokaže dovolj osebne iznajdljivosti in iniciative.

● Za izhodišče in osnovo imajo naši strokovni kadri zdaj stalne osebne dohodke. Nastopajo sicer manjše razlike, pogojene z vrednostjo točke, toda to ni nobena stimulacija. Za letošnje leto, ko bodo ekonomske enote dobile stvarne pristojnosti, pa je obenem predvideno, da bodo strokovnjakom predpisane naloge in obveznosti, medtem ko bodo nagrajeni po rezultatu in ekonomskem uspehu svojega dela.

NIHČE NOČE V EKONOMSKO ŠOLO!

Referent za strokovno izobraževanje tovariš Stane Brunček je vse odgovore strnil v eno samo misel:

»Srednji kader v proizvodnji in ekonomisti so za nas največji problem. Rabili bi vsaj še 18 kemijskih tehnikov, devet ekonomistov (ob šestih milijardah realizacije imamo samo 4) in ob 15 tovariših s srednjo ekonomsko šolo vsaj še 25 novih. Problem je namreč v tem, da srednji kader, ki je zdaj zaposlen v proizvodnji, ne zmore več vseh nalog, ki jih preden postavlja stalo povečevanje obsega proizvodnje in uvajanje novih izdelkov. Ob tem ljudje iz podjetja kažejo zanimanje za študij na srednjih šolah. Na tehnično celo silijo, na ekonomsko srednjo šolo nikogar nismo

mogli poslati, čeprav smo ljudi nago-varjali na vse načine. Morda pa bi bilo lažje, če bi za tehnične kadre in tova-riše v upravnem aparatu polskali sti-mulacijo v tem smislu, da bi bili zain-terisirani za čim večji delovni uspeh in čim boljše izobrazbo.

MARSIKAJ SE MANJKA

Predsednik upravnega odbora tova-riš Miro Nahtigal ni pesimist, čeprav meni, da trenutne razmere niso ravno rožnate. Odgovoril je:

Ob prvem vprašanju: »Natančnih po-datkov o kadru ta trenutek ne bi mogel posredovati. Menim pa, da ga imamo premalo. Predvsem gre za strokovnjake za osnovno proizvodnjo, ki bi delali na izboljšavah. Obenem bi po obratih morali nadaljevati s tečajji za pridobitev kvalifikacije.

Mnenje ob drugem in tretjem vpra-šanju: »Dejal bi, da problemi ne bodo rešeni vse dotlej, dokler ne bo poskrb-ljeno za ustrezne pogoje. Vzemite na primer inženirja. Če nima potrebne opreme in pripomočkov, pa še denar-nih sredstev, potrebnih za raziskave, tudi ne more imeti pravega veselja za delo. Efekta, ki ga vsi želimo, pa obi-čajno tudi ni. Tako težave dostikrat preraščajo možnosti podjetja. Rešitev vidim v tem, da bi morali čim več sred-stev vlagati v izboljšanje delovnih po-gojev, drugi poskrbeti za več prostih sredstev in tretjič bolj kot zdaj sodelo-vati z institucijami izven podjetja. Samo tako bodo že zaposleni strokovnjaki in tisti, ki še pridejo, vplivali na boljše poslovne uspehe, obenem pa ustvarjali osnove za nadaljnje izboljševanje last-nih delovnih pogojev, kar bo podjetju samo v korist.«

Odgovor na četrto vprašanje: »Če bo urejeno to, kar sem že omenil, mislim, da bo to pomenilo največjo stimulacijo za naš strokovni kader, da bo lahko

tično znanje za delo, ki ga zdaj oprav-ljajo ali ki naj bi ga prevzeli. Seveda pa prihajajo v poštev tudi vse ostale oblike izobraževanja.

O delovnih in življenjskih pogojih ter stimulaciji kadrov pa predsednik sindikata takole meni: »Glede življenjskih pogojev našega strokovnega kadra moram reči, da vsaj stanovanjskih problemov ne občutijo. Njihovi osebni dohodki so za zdaj fiksni in praktično neodvisni od njihovega de-la. Izjema so le racionalizacije v proiz-vodnji, kar je urejeno s posebnim pra-vilnikom. Sicer mislim, da je strokov-ni kader dobro nagrajen. Navzlic temu ne obsojam tistih, ki odidejo iz pod-jetja drugam, kjer jim ponudijo še ugodnejše pogoje. Tu ne gre toliko za lov za denarjem, kot dejansko za bolj-še pogoje dela. Osnova vsega dela v ke-mični industriji so raziskave, poskusi in

uvajanje vsega tega v proizvodnjo, če seveda gre za rentabilno proizvodnjo. Če pa manjka tako prostorov, kot opre-me in sredstev za financiranje takih del, potem marsikdo prebere službo in gre tja, kjer mu te pogoje zagotovijo. Zato mislim, da ob sedanjih pogojih — če-prav jih kar je mogoče izboljšujemo — ne bi dosti pomagalo, da bi dobili več srednjega tehničnega kadra, saj še pro-storov zanj nimamo. Vendar bi dodal, da je precej težav pogojenih z veliko razdrobljenostjo naše kemične indus-trije. Namesto, da bi se dogovorili o delitvi dela, se izčrpavamo v nepotrebnih me-dsebojni konkurenci na domačem trži-šču. Za učinkovitejši prodor na tuji trg pa nam zmanjka časa in energije. To pa obenem pomeni drugo plat medalje. kakor bi lahko z združenimi močmi po-srbeli za boljše delovne pogoje stro-kovnega kadra.«

Tovarna celuloze in papirja Vevče - Medvode

PREDNOST ZA TISTE, KI SO ŽE ZAPOSLENI

Vsi, s katerimi sem se pomenkoval v Tovarni celuloze in papirja Vevče-Medvode, so potožili čez tradicijo in navade, češ da papirničar ni poklic, kot katerikoli drugi, ampak se je zanj mo-goče priučiti brez vsakega ali vsaj brez zahtevnejšega šolanja. To ni samo nji-hov problem. Toda medtem ko v raz-vitejših državah obstajajo samostojne visoke šole, ki vzgajajo specializiran papirničarski kader (tem strokovnja-kom pa ne sme manjkati znanja tako

kaj imamo veliko možnosti, saj lahko pomaga naš izobraževalni center, stro-kovni center tiska in papirja, pa še redne srednje in visoke šole, kjer na-šim izrednim študentom plačamo stro-ške šolanja.«

Inženir Franc Vide: »Če smo hoteli dobiti kader, smo morali štipendirati. Vsi, ki so doštudirali, niso prišli v podjetje ali pa njihove sposobnosti niso ustrezale tistemu, kar mi potrebujemo. Zato bomo poslej štipendiranje v kla-sičnem smislu omejili, zato pa pošiljali na študij ljudi, ki so v podjetju že pri-dobili dovolj praktičnega znanja. Zanje bomo med študijem zagotovili osebni dohodek, kot ga zdaj prejemaajo na delovnem mestu.«

Albin Vengust: »Ker smo z moderno tehnologijo in kadri že okuženi, je čisto razumljivo, da zahtevamo vedno več kadra. Dosedanji način štipendiranja se ni obnesel. Od štirih ali petih štipen-distov je samo eden prišel v podjetje. Zato bomo raje poslali v šolo tiste, ki že delajo v tovarni in jih poznamo; vemo, da bodo kot odlični praktiki z naknadno pridobljenim teoretičnim znanjem še veliko koristili. Finančno pa je tudi vseeno, ali nekomu plačamo običajni osebni dohodek in zanesljivo vemo, da bo tudi prišel v podjetje, ali pa odobrimo štiri štipendije in dobimo človeka s šolo in nazivom, ki se bo mo-ral šele privaditi delu v podjetju.«

Stane Robida: »Na poklicno šolo za kvalificirane delavce zdaj hodi 32 na-ših ljudi. Tečaje v podjetju, ki bodo prijavljenim posredovali isto znanje, obiskuje 80 delavcev. Vsako leto razen tega okoli 30 do 40 delavcev pridobi visoko kvalifikacijo. Prirejamo tudi naj-bolj raznovrstne specializirane semi-narje. Ker je naš pravilnik o strokov-nem izobraževanju in napredovanju praktično enak kot v Količevem, vsako leto okoli 30 delavcev zaključijo tudi

in vsi ostali kadri morda hitreje začeli govoriti isti jezik, namesto da bi — kot zdaj — videli pretežno strokovne pro-bleme s svojih področij.«

O POGOJIH IN PREOBREMENJENOSTI

Na tretje in četrto vprašanje sem dobil naslednje odgovore:

● Dominik Tomažin meni, da niti življenjski, niti delovni pogoji niso naj-boljši. Strokovnega kadra je premalo, zato je preobremenjen. S tem je zadosti povedano. Čeprav podjetje veliko gra-di, težko ureja stanovanjske probleme. Strokovni kader ima pa vendar pri tem prednost. Posebne stimulacije za boljše delo, za večjo prizadevnost pri reševa-nju kakršnih koli problemov ali pri splošni skrbi za napredek proizvodnje, nimajo uvedene. Ob predpostavki, da

vsakdo na svojem delovnem mestu da od sebe vse, kar more ter upošteva sistem delitve (osnova je enota proiz-voda in udeležba na znižanju PLC), so zaslužki strokovnega kadra odvisni od uspeha podjetja. Glede na višje startne osnove (razpon zaslužkov je po pravil-niku 1:4,5) pa je že zategadelj njihov delež, rečimo mu stimulacija, avtomatično toliko večji. Čeprav že zdaj pod-jetje nagraduje racionalizacije, bi temu morali nameniti več pozornosti, da bi bili rezultati še boljši.

● Inženir Franc Vide in Tone No-vak sta povedala v bistvu isto. Menita pa, da bo na vsak način treba poiskati merila za večjo stimulacijo strokovnega kadra. »Po tihem« jih zdaj stimulirajo tako, da jim omogočajo honorarni za-služek pri sodelovanju pri predavanjih na raznih tečajih in seminarjih. V okviru novega pravilnika za nagraje-vanje izumov, patentov in tehničnih izboljšav bo prav tako mogoče nagra-diti izjemne, oziroma izredne delovne uspehe. Pred tem pa bo seveda treba potegniti mejo med »službeno dolžnost-jo« in delom, oziroma dosežki, ki v ta sklop ne sodijo. Oba sta še opozorila na zmotno prepričanje, da je treba po-sebej nagraditi vsak večji poslovni ali delovni uspeh. Podrobna analiza bi v večini primerov pokazala, da prizade-ti niso storili prav nič drugega kot to, da so v celoti uresničili tisto, kar po služ-beni dolžnosti morajo in za kar tako ali tako dobijo osebni dohodek.

● Albin Vengust sodi, da imajo strokovnjaki pri dodeljevanju stano-vanj prioriteto; toliko večjo, kolikor bolj se izkažejo pri delu. Delovni pogoji bodo zanje toliko lažji, kolikor več jih bo v podjetju. Skrbí pa ga spoznanje, da sta ljubosumnost in slab posluh za delitev dela med strokovnjaki dosti večja, kot bi to med inteligenti lahko pričakovali. Zato je v takih pogojih težko govoriti o posebni stimulaciji strokovnega kadra, čeprav je treba nagraditi vse tisto, kar presega obvez-nosti iz naslova »službene dolžnosti«.

M. G.

STIMULACIJA - NERODNA REČ

Nikjer niso mogli potrditi, da bi resneje iskali, oziroma že našli merila za stimuliranje strokovnih kadrov v tem smislu, da bi s svojim delom zavestno težili k zniževanju proizvodnih stroškov, boljši organizaciji dela in proizvodnje ter odkrivali druge notranje rezerve in s tem možnosti za povečanje poslovnega uspeha pod-jetja. Vsi strokovni kadri, ki sicer največ lahko pripomorejo k na-predku proizvodnje, so nagrajeni »v režiji«, oziroma po poslovnem uspehu podjetja; ne glede na to, kako delajo.

Sicer so odgovori razkrili, da gre za »nerodno« in neprijetno, vendar hkrati zelo aktualno vprašanje. Poskusili pa ga bodo raz-vozlati. Kdaj?

razvil svoje ambicije in uveljavil zna-nje. Vzporedno s tem pa bo seveda tre-ba iskati merila, s katerimi bi lahko natančneje ovrednotili rezultate njiho-vega dela.«

OB SEDANJIH POGOJIH

»V domžalskem obratu imamo neka-ko dovolj tehničnega kadra, medtem ko prav ti strokovnjaki manjkajo obratu na Količevem,« je ob odgovoru na naše prvo vprašanje poudaril inženir Jože Treven, predsednik sindikalne podruž-nice. »Sicer manjka zlasti ekonomiste. Tisti, ki pa so, ne delajo tistega, kar je za nas važno, ker so zaposleni z admi-nistrativnimi posli, pa jim zmanjka ča-sa na primer za analizo tržišča. Radi bi izvažali več kot zdaj, toda ni dovolj ljudi, ki bi se posvečali zgolj tem pro-blemom.«

● Po mnenju inženirja Trevena bi morali graditi predvsem na lastnih ka-drih. Zato bo treba nadaljevati z raz-nimi tečajji in seminarji znotraj pod-jetja, da bi ljudje pridobili tudi teore-

iz kemije, kot strojništva, ekonomije in elektrotehnike), v vsej naši državi po vojni nismo vzgajali niti enega sa-mega inženirja papirniške stroke. Nekaj bolje je glede srednjega in nižjega strokovnega kadra. Tako je papirna in-dustrija primorana, da po samosvojih poteh vzgaja tisti kader, ki ga potre-buje. Vendar je ta pot preveč dolga in tudi predraga.

Sicer pa so na naše prvo vprašanje odgovorili:

Dominik Tomažin, predsednik cen-tralnega delavskega sveta: »Imamo 14 inženirjev, ekonomiste samo 4, škriplje pri srednjem strokovnem kadru.«

Inženir Franc Vide, predsednik sin-dikalne podružnice: »V podjetju je 40 ljudi z višjo in visoko šolsko izobrazbo. Vodilna delovna mesta so zvečne za-sedena z ustreznim šolanim kadrom, vendar je tega kadra še vedno premalo v neposredni proizvodnji. Potrebujemo kader za razvojni oddelek, ki ga šele ustanovljamo. Oddelku kapitalne iz-gradnje prav tako manjka kadra, pred-vsem ekonomistov.«

Albin Vengust, direktor: »Med vse-mi papirnicami imamo največ šolanega strokovnega kadra, pa ga je še premalo. Na srečo mlad kader, ki prihaja iz šol, počasi zamlja stare navade, češ da se je vsemu mogoče priučiti. To so ljudje, ki s tem, da pridejo z novim znanjem v podjetje, vedno bolj vplivajo na spre-membe in izboljšave v tehnologiji in tako »vlečejo« za seboj tiste, ki spoštu-jejo le navade in tradicijo.«

STANE ROBIDA, vodja centra za izobraževanje: »Analiza strokovnega kadra je pokazala, da je v podjetju 638 delavcev, ki so se priučevali le 2 me-seca. Delovnih mest, kjer je potrebna tolikšna praksa je le 349. Zato pa ima-mo na delovnih mestih, kjer je potrebo-no več kot dva meseca trajajoče priučevanje 12 delavcev; potrebovali pa bi jih še 206. »Papirničarjev« s poklicno šolo bi potrebovali 274, imamo pa jih 70 manj. Na delovnih mestih, kjer naj bi delal kvalificiran kader z daljšo prakso, oziroma visokokvalificirani de-lavci od 211 delovnih mest kar 101 ni ustrezno zasedeno. Srednje strokovnega kadra vseh usmeritev imamo na delov-nih mestih natanko polovico premalo. Enako je z višjimi, oziroma visoko strokovnimi kadri. Delovna mesta, o katerih sem govoril, seveda niso neza-sedena, ampak tam delajo ljudje z nižjo strokovno izobrazbo, čeprav pa je res, da jim praktičnega znanja in izku-šenj ne manjka.«

TRADICIJA PRED ZLOMOM

Povzetek iz odgovorov na naše dru-go vprašanje:

Tomažin Dominik: »Glede na dose-danje slabe izkušnje s štipendisti me-nim, da bi morali izobraževati pred-vsem tisti kader, ki je že zaposlen. Tu-

osemletko, da bi potem zvečine nada-ljevali šolanje. Sicer štipendiramo na srednjih, višjih in visokih šolah 25 stu-dentov. Na srednji tehnični šoli papir-niške stroke in srednji ekonomski šoli izredno študira 17 naših delavcev. Za fakultete pa bomo razpisali še 10 šti-pendij. Prednost imajo seveda tisti, ki že delajo v podjetju. Sicer menim, da bomo kadrovske probleme rešili naj-pozneje v petih letih, če bomo seveda nadaljevali s takim tempom.«

Tone Novak, sekretar podjetja: »Re-zultati, ki jih naše podjetje dosega, med kolektivom utrjuje prepričanje, da je treba strokovnemu kadru brez pred-sodkov in ljubosumnosti omogočiti vpogled v vse podrobnosti, da izkuš-njam praktikov priključijo še teoretič-na spoznanja. Rezultat je v vsakem primeru lahko samo pozitiven tako za posameznika, kot za podjetje. Obenem nameravamo strokovnjakom, ki delajo v službah, omogočiti vpogled v tehnolo-gijo in obratno. Tako bi tudi tehniki

NEVARNA SKRAJNOST

V delovnih organizacijah navajajo dovolj tehtne vzro-ke, ki opravičujejo njihovo odločitev, da bi predvsem ti-stemu kadru, ki ga zdaj za-poslujejo, omogočili nadaljnje šolanje. Tudi to končno pome-ni eno izmed poti k intenziv-nejši proizvodnji in večji pro-duktivnosti brez zaposlovanja novih kadrov. Vendar bi na-vzlic temu opozorili na boja-zen, da bi se odrekli štipendi-ranju v običajnem pomenu te besede. Seveda bi morali sled-nje postaviti na drugačne osnove, ki bodo uresničljive takoj, ko bi bila odpravljena nekatera zastarela načela v naši zakonodaji.

Ob sedanjem pomanjkanju strokovnih kadrov je nevarna sleherni skrajnost. Zato nu-jno pridejo v poštev vse oblike in možnosti vzgoje že zaposle-nih delavcev in tistih, ki še študirajo. Pri tem je seveda potrebno veliko preudarnosti in dobre volje. Vse skupaj za naša podjetja le ne bi smelo biti prehudo breme, če bodo izkoristila možnosti, ki se — navzlic težavam — vseeno po-nujajo.

Na dnevnem redu: statuti

• ZELEZARNA JESENICE:

Pripombe na statut

Komisija za izdelavo statuta je na eni svojih prvih sej sklenila, da bo kolektivu posredovala predlog tez za statut podjetja po posameznih poglavjih. Tako je komisija dostavila ekonomskim enotam predlog tez za poglavja: oblike samoupravljanja, pristojnosti posameznih samoupravnih organov in organizacije podjetja. Ves ta material je izšel tudi kot priloga »Zelezarja«. Poleg tega je komisija objavila v »Zelezarju« še poglavja: delavsko samoupravljanje, referendum, zbori delovnih skupnosti, delavski svet železarne in pa poglavje: delitev čistega dohodka.

Proti koncu leta je razprava o predloženih tezah zaživela; 21 EE je razpravljalo bodisi na političnih aktivih ali na sejah samoupravnih organov oziroma zborov, o tezah za statut in od teh 21 je 18 EE komisij poslalo konkretne pripombe na posamezna vprašanja. Komisija za sedaj ne razpolaga s podatki, da so karkoli o statutu razpravljale naslednje EE: elektrope, livarna, Javornik IV, hladna valjarna — žičarna, elektrooddelek, energetsko gospodarstvo, konstrukcijski biro, gradbeni oddelek, OTK in upravne službe.

Vseh pripomb na posamezne teze oziroma vprašanja je komisija dobila preko 65 in bi le težko v tem sestavku odgovorili na vse te pripombe. Zato bi si ogledali le nekaj karakterističnih.

Po poglavju delavsko samoupravljanje predlagajo, naj bi se majhne EE združile v eno EE, v EE naj bi imeli samo voljene organe. — DS za celo EE in UO za obračunske enote. Komisija tega osamljenega predloga ni mogla upoštevati, ker bi s tem negirali neposredno upravljanje, kar pa je osnovni koncept našega statuta. Tudi ustava predvideva neposredno upravljanje, to je upravljanje delovne skupnosti kot osnovno obliko upravljanja in so DS, upravni odbori ali z drugo besedo voljeni organi le možna oblika. Ustava pravi, da delovna skupnost lahko poveri del nalog delavskemu svetu ali upravnemu odboru, ki ga za to izvoli.

Iz istega razloga komisija ni mogla upoštevati predloga, naj bi referendum bil le izjemna oblika, ker je pri tako številnem kolektivu nemogoče neposredno upravljanje in nam ostane referendum edina možna oblika neposrednega odločanja vse delovne skupnosti železarne, seveda o določenih vprašanjih.

O predlogu, naj bi bil delavski svet železarne kot skupščina in naj bi razpravljal le o zadevah, ki se tičejo podjetja, je komisija menila, da ni potrebno upoštevati, ker predložene teze že itak nakazujejo indicije, da se bo delavski svet postopoma razvil v skupščino. Predložene teze o vprašanju pristojnosti posameznih organov samoupravljanja in v tem smislu razvrščanje posameznih organov v linijo in ne v vertikalo ter dalje predlog, da se dohodek ugotavlja in deli na nivoju delovne enote, že sedaj vsebujejo obliko skupščine osrednjega organa, to je tistega organa, ki bo železarno predstavljal navzven — proti družbeni skupnosti in bo njej odgovarjal za svoje delo in za delo delovne skupnosti železarne.

Komisija pa se strinja s predlogom, naj bi tudi v manjših delovnih enotah (manj kot 100 zaposlenih) imeli obračunske enote in zbor obračunskih enot kot osnovno obliko neposrednega upravljanja, dalje s predlogom, naj bi delavski svet dobil več pristojnosti in nalog po vprašanju investicij, pa tudi s predlogom, da imajo tudi v delovnih enotah pri njihovih delavskih svetih naslednje komisije:

- disciplinsko-poravnačno
 - komisijo za kadre
 - komisijo za HTV
 - komisijo za vprašanja osebnih dohodkov in rezervnih skladov in
 - komisijo za gospodarjenje, organizacijo dela in plan.
- Delo takih komisij, posebno v večjih proizvodnih enotah, bo vsekakor zelo koristno in bo tudi uspešno, vendar le pod pogojem, če bodo naloge teh komisij točno določene in če bo delo komisij dobilo široko podporo pri obratovodstvu. Drugače pa bodo te komisije le na papirju.

Glede predloga, da arbitražni ni potrebna, komisija meni, da o tem še ne bi razpravljali, ker tudi teze o arbitraži še niso predložene. Prav sedaj komisija predeluje to vprašanje skupaj z vprašanjem prisilne uprave v delovnih enotah. Arbitražni, ki je bežno omenjena v predlogu oblik delavskega samoupravljanja, ni mišljena za spore o vprašanjih tehnične in proizvodnega značaja (zamenjava kvalitete, razlike v teži in podobno), temveč kot arbitražni, ki bi reševala spore med delovnimi enotami o vprašanjih, ki so bistvenega značaja za delo in uspeh delovne enote (neizpolnjevanje proizvodnih nalog, nedoseganje osebnih dohodkov, visoki materialni stroški in podobno, povzročeni s slabim delom druge delovne enote).

Komisija se tudi ni strinjala s predlogom, naj bi v delovnih enotah odprli delovna mesta sekretarja delavskega samoupravljanja, ker meni, da vse tehnične posle organa samoupravljanja v delovni enoti brez večjih dodatnih obremenitev lahko prevzamejo obratovodstva (lahko je to personalna, lahko pa katerakoli druga oseba iz tehničnega kadra, ki jo obratovodja določi).

Na splošno komisija ugotavlja, da je razprava po tem delu predloženih tez za naš bodoči statut bila dobra in plodna. Meni pa, da so ekonomske enote premalo razpravljale o novih oblikah dela organov samoupravljanja kot so referendum, nekatere pristojnosti posameznih organov samoupravljanja, formiranje obračunskih enot in zborov obračunskih enot ter podobno. Posebno smatra komisija, da bi bilo dobro razpravljati o prisotnosti in sklepčnosti, če ne bi morda kazalo zahtevati dvotretjinsko večino prisotnosti, da bi seja posameznega organa bila sklepčna.

Komisija predlaga ekonomskim enotam, da ponovno pregledajo zlasti pristojnosti posameznih organov in proučijo predvsem tiste, ki jih do sedaj ti organi niso imeli. (Zelezar)

• TRBOVLJE:

Novi osnutek statuta v javni razpravi

Na zasedanju obeh zborov je Občinska skupščina v Trbovljah sklenila predložiti v javno razpravo novi osnutek statuta občine Trbovlje.

Komisija za izdelavo statuta občine Trbovlje je pri izdelavi novega osnutka statuta upoštevala pripombe in predloge, ki so bili izrečeni ob razpravi o prvem osnutku novega statuta tako na zborih volivcev in na tribunah organizacije SZDL kot tudi pripombe in predloge delovnih in družbeno-političnih organizacij.

Novi osnutek je predložila komisija v ponovno javno razpravo z željo, da bi pri dokončni izdelavi osnutka sodelovali še enkrat vsi občani ter delovne in družbeno-politične organizacije. Po končanih ponovnih javnih razpravah — predvidoma bodo z njimi zaključili v februarju — pa bodo izdelali dokončni osnutek statuta in bo o njem sklepala občinska skupščina. —k—

Na osemletki v Sražišču pri Kranju se tudi fantje pri pouku uče kuhe. Kar dobro jim gre od rok, pravijo, da včasih skuhamo celo boljše od deklet. (Foto M. Sparovec)

• NOVO MESTO:

KADRI V OSPREDJU

Temeljita analiza letnih konferenc Zveze komunistov v novomeški občini je opozorila na marsikatero vprašanje, o katerem so razpravljali v delovnih kolektivih. Med drugimi recimo o katerih in na splošno o štipendiranju, ki ne poteka vzporedno s programi razvoja oziroma investicijsko politiko.

Ugotovitev, da sta bivši okraj in sama občina Novo mesto v preteklem obdobju prispevala precej sredstev za kadre, je točna. Današnja situacija kaže, da je v občini zaposlenih 284 kadrov z visokošolsko izobrazbo, od teh pa jih je samo 85 ali 34,3 % zaposlenih v gospodarstvu. Ta podatek pokaže svojo pravo veljavo, če ga primerjamo s številom zaposlenih. Teh je okoli 12.000. Ali bo v bodoče boljše? Trenutno je odnos do štipendi-

Le kratek delovni odmor pri visoki peči v železarni Ravne na Koroškem (Foto M. Sparovec)

• TGA KIDRIČEVO:

Z novim letom 42-urni delovni teden

S 1. januarjem 1964 je tovarna glinice in aluminija v Kidričevem kot prva delovna organizacija v ptujski občini prešla na 42-urni delovni teden. Prav gotovo bodo temu kolektivu v bodoče sledili še ostali v občini.

Iz analiz, ki so podlaga za to odločitev, je mogoče razbrati tole: Kolektiv bo povečal fizični obseg proizvodnje od 19,56 na 23,82 tone aluminija na zaposlenega oziroma za 21,78 %. Razmerje v delitvi čistega dohodka na osebne dohodke in sklade bo spremenjeno v korist skladov. Do 1. januarja 1964 je bilo razmerje osebnih dohodkov in skladov 49,82:50,18, poslej pa bo to razmerje 41,18:58,82 %, kar pomeni, da bodo skladi podjetja v letu 1964 večji za več kot 8 odstotkov.

Razčlemba nadaljnje analize predvideva, naj bi produktivnost letos porastla za 21,78 %. Tako naj bi v tem letu znašali osebni dohodki na enoto proizvoda 34.138 din, medtem ko so v lanskem letu znašali 41.790 dinarjev. To pomeni, naj bi kolektiv letos dosegel večjo rentabilnost proizvodnje.

Centralni delavski svet je na zadnji seji sklenil, da bodo od sledj zaposleni v proizvodnih enotah v nepretrganem turnusu, tj. 8:16 in bodo imeli delavci v mesecu 7 prostih dni, medtem ko bodo v proračunski enoti (uprave) imeli 3 proste sobote. Tako ureditev dela v proizvodnih enotah omogočajo štiri delovne izmene (uvvedene že do sedaj), z izjemo, da je bila doslej četrta izmena izkoriščena le polovično, medtem ko bo po uvedbi 42-urnega tednika polno zaposlena. Ta sklep je centralni delavski svet sprejel na osnovi analiz, iz katerih je razvidno, da bo zagotovljena z boljšo, drugačno organizacijo dela v podjetju tudi ob skrajšanem delavniku enaka raven proizvodnje in enaki osebni dohodki.

Letos bodo industrijske delovne organizacije s področja litijske občine — kot računajo — izvozile za 25,8 % oziroma za nad 225.000 dolarjev več izdelkov kot lani. —k—

• »PETA« RADEČE:

Proizvodnja večja za 30 %

Kolektiv industrijskega podjetja »Peta« v Radečah bo v letošnjem letu povečal proizvodnjo za nadaljnjih 30 %, izvoz v Združene države Amerike in Veliko Britanijo pa za 70.000 dolarjev. Za rekonstrukcijo podjetja, predvsem za zgraditev novih tovarniških prostorov, bi potrebovali okoli 100 milijonov dinarjev posojila. —k—

LOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIV

NAŠA TOVARNA

Z novim letom v skrajšani delovni čas

V podjetju so priprave za skrajšan delovni čas v polnem teku. Vsi izgledi so, da bomo pričeli delati 42 ur na teden že v prvi polovici leta 1964. Da bi se nekoliko podrobneje seznanili s tem vprašanjem, smo predsedniku komisije za pripravo skrajšanja delovnega časa tov. Jožetu Belcu — sekretarju podjetja — zastavili naslednja štiri vprašanja.

KDAJ BO KOMISIJA DELAVSKEGA SVETA ZA DELOVNI CAS IN PREHOD NA SKRAJŠANI DELOVNI TEDEEN PREDLOŽILA DELOVNEMU KOLEKTIVU PREDLOG O MOŽNOSTI UVEDBE POSKUSNEGA OBRATOVANJA V SKRAJŠANEM DELOVNEM CASU?

Uvedba skrajšanega delovnega časa je vprašanje, ki ga mora obravnavati in za katerega se mora odločiti ves kolektiv. Prehod na skrajšani delovni čas je odvisen od mnogih činiteljev.

med drugimi tudi od načina gospodarjenja, stopnje storilnosti in upravljanja. Pri tem pa je treba obravnavati tudi delovnega človeka kot odločilnega nosilca in izvajalca delovnega procesa. Vse te in še mnoge druge činitelje je treba skrbno proučiti in izdelati ustrezne analize.

Na podlagi analiz pa morajo biti predloženi ukrepi, ki jih bo delovni kolektiv sprejel kot svojo obveznost pri izvrševanju delovnih nalog vsakega posameznika na določenem delovnem mestu.

Ker vse člane kolektiva izredno zanima, kakšne so možnosti za uvedbo skrajšanega delovnega časa, posredujem naslednje informacije:

Komisija je že napravila številne analize, brez katerih ni mogoče sestaviti predloga za prehod na skrajšani delovni čas. Na podlagi zbranih analiz, dobjenih podatkov in nekaterih ključev bo v najkrajšem času predložila konkretne rezultate in predlagala ustrezne ukrepe z določenimi obveznostmi, ki jih bo delovni kolektiv sprejel, ko se bo odločil za uvedbo skrajšanega delovnega časa.

Predvideno je, da bodo ta predlog še posebej obravnavale

posamezne EE, strokovne službe, sindikalne podružnice in ves kolektiv. Želimo, da bi člani naše delovne organizacije aktivno sodelovali pri iskanju notranjih rezerv, izboljšanju organizacije dela, tehnološkega procesa, strokovnega izvrševanja dela in podobnega.

KAJ MENITE, KAJ NAM OBETA SKRAJŠANI DELOVNI CAS?

Postavljeno vprašanje terja po mojem mišljenju dva odgovora:

- kakšne bodo obveznosti zaposlenih v podjetju;
- kakšne perspektive se odpirajo našemu delovnemu človeku ob možnostih izkoriščanja večjega prostega časa.

Za prvi odgovor so predvsem važne obveznosti:

- da bo obseg proizvodnje ostal enak ali po možnosti celo večji;
- da bosta osebni in čisti dohodek ostala enaka ali da se bosta celo povečala;
- da bodo skladi podjetja in posameznih EE ostali enaki oziroma se bodo povečali.

Vseh obveznosti in zahtev pa ne bo mogoče izpolniti, če se ne bo povečala delovna storilnost in če se ne bodo zmanjšali stroški poslovanja. Lahko navedem

7 dni v sindikatih

SLOV. KONJICE — V teku tega in prihodnjega meseca bodo na območju občinskega sindikalnega sveta Slov. Konjice letne konference članstva sindikalnih organizacij. Na vprašanje, katerim nalogam naj bi na konferencah posvečali največjo pozornost, je predsednik občinskega sindikalnega sveta tov. Praterner odgovoril:

»Ob tej priložnosti bo vsekakor potrebno analizirati delo v minulem letu, kar velja za vse sindikalne organizacije. Vendar pa ta analiza ne bo smela biti le zaradi tega, da poročamo o opravljenem delu, temveč izrecno kritično oceno delovanja. Na našem območju imamo nad 40 sindikalnih podružnic, kar pomeni, da bo prav toliko letnih konferenc. Če bodo v vsaki podrobneje obravnavali le eno ali dve važnejši vprašanja, nam bo to dalo izredno bogato, pa tudi pestro analizo celotnega dogajanja v občini. Prav zato želimo in to smo tudi poudarili na posvetovanju, naj ne bi povsod obravnavali vse, tudi take podrobnosti, ki za letni obračun niso nujne. Ali ne bi npr. kazalo, da bi v ustanovi ali zavodu podrobno proučili sistema delitve dohodka in nove oblike nagrajevanja, kar bi dalo mnogo boljše silko kot pa le splošne kritike? O notranjih odnosih bi morali spregovoriti tam, kjer podatki kažejo, da se v enem letu izmenja večje število zaposlenih delavcev. Seveda so to le nekateri osnovni napotki, odborniki v podružnicah pa bodo morali sami polskati tiste probleme, ki so pri njih najbolj pereči in jih osvetliti v vseh strani.

Glede volitev novih odbornikov menim, da bo treba zamenjati vse tiste, ki pri delu niso pokazali dovolj aktivnosti. Teh sicer ni veliko, ob upoštevanju, da v odborih dela nekaj sto članov. Da bi pa odborniki hitreje uspešnejši, nameravamo ustanoviti sindikalno politično šolo, v kateri naj bi sindikalni kadri dobivali osnovno gospodarsko in politično znanje za lažje opravljanje poverjenih nalog. Kolikor nam bo uspelo, bo začela z delom še v tej zimski sezoni, na vsak način pa prihodnjo jesen. Vsekakor poudarjam, da bo le s sposobnimi kadri lahko zahtevati uspešnejše delo v podružnicah, če bodo tudi o tej nalogi na letnih konferencah morali razpravljati.«

HRASTNIK — Te dni bodo v Hrastniku na skupnem zasedanju občinskega sindikalnega sveta, občinskega odbora SZDL in občinskega komiteja ZMS Hrastnik razpravljali o omejitvi gibanja gospodarstva v lanskem letu ter o predvidevanjih predloga družbenega plana in proračuna občine Hrastnik za leto 1964. Po tem zasedanju bodo v Hrastniku pričeli z javnimi razpravami — tako na teren kot v delovnih organizacijah — o osnutku družbenega plana in proračuna hrastniške občine za letošnje leto. —k—

• ZASAVJE:

Ali je razlika za 200 milijonov dinarjev res malenkostna?

Zasavske delovne organizacije so plane za leto 1964 že sprejele. V kratkem bodo sprejele družbene plane in proračune za leto 1964 tudi že vse štiri zasavske občinske skupščine.

Zal v Zasavju tudi letos — podobno kot zadnja leta — ugotavljajo, da je pri sestavi planov in razpravi o njih sodeloval še vedno premajhen krog neposrednih proizvajalcev, in to kljub temu, da so vse lansko leto tako v Trbovljah kot v Hrastniku, Zagorju ob Savi in Litiži opozarjali, naj bi bil proizvajalec v središču dogajanja. Le-ta pa naj bi tudi že pred izdelavo osnutkov planov s predlogi in pripombami vplival na izdelavo načrtov, hkrati pa potem tudi aktivno sodeloval pri sprejemanju in izvajanju teh važnih aktov delovnih organizacij.

Sestava družbenih planov oziroma sploh planiranje je še vedno v precej primerih domena upravnih organov, katerih oseb v delovnih organizacijah. Čeprav plane potrdijo organi samoupravljanja, dejansko ne predstavljajo dogovorov kolektiva. Tudi ni čudno, če so v takih prilikah plani nerealni in pravzaprav planiranje nesprejemljivo.

V ilustracijo naslednji primer: v eni od zasavskih občin sta dve industrijski delovni organizaciji že v mesecu septembru dosegli letne plane, čeprav so predstavniki teh dveh delovnih organizacij na začetku 1963. leta ugotavljali, da bodo plani le s težavo

doseženi. Omeniti velja, da v obeh delovnih organizacijah med letom niso vpeljevali bistveno nove proizvodnje, niso povečevali zmogljivosti, niti niso bistveno povečevali števila zaposlenih. Torej je mogoče ob takih pogojih pripisati uspehe precejšnjim — doslej še neizkoriščenim — notranjim rezervam, neproučenemu tržišču in verjetno tudi težnjam, planirati z določeno rezervno — za vsak primer, da bi bile planske naloge zagotovo dosežene in presežene. Tako je razumljivo tudi zadovoljstvo direktorja ene od teh delovnih organizacij, ki je prva dosegla plan, češ da imajo »Oni prvenstvo, ker so prvi v občini izpolnili plan!«

Težko je sicer v celoti pojasniti, zakaj se v nekaterih zasavskih delovnih organizacijah odločajo za tako planiranje. Se teže pa je pojasniti naslednji primer: ko so na sestanku na občinski skupščini ob prisotnosti predstavnikov delovnih organizacij obravnavali plane delovnih organizacij, so ugotovili, da ima neka delovna organizacija — z ozirom na proizvodne možnosti in prilike na tržišču — prenižen plan, ki pa ga je sprejel delavski svet. Drugi dan po sestanku je direktor pismeno sporočil, da povečuje delovna organizacija plan za 200 milijonov din. Organi samoupravljanja o tem povišanju plana niso razpravljali oziroma to ni razvidno iz zapisnikov sej delavskega sveta. Pozneje pa je direktor v osebnem razgovoru omenil, da bo tudi ta povišani plan zagotovo dosežen in omenil, da je »njegov« interni plan višji od plana, ki ga je pismeno sporočil občinski skupščini, še za 200 milijonov din.

S statutu občin in delovnih organizacij je treba vsekakor take in podobne pojave okrog planiranja v celoti odpraviti in zagotoviti, da bodo plani resnični, odraz možnosti posameznih delovnih organizacij ter da bodo proizvajalci resnično aktivno sodelovali pri sestavi in sprejemu planov, seveda pa tudi pri njihovem izvajanju.

-K-

• SENOVO:

Simbolični skladi rudnika slab obet za bodočnost

Volivce iz Senovega in njegove bližnje okolice zelo zanima nadaljnji razvoj gospodarstva v občini. Na njihovo pobudo je Sekcija za gospodarstvo pri OK SZDL ob sodelovanju zastopnikov Občinske skupščine Krško razpravljala o problematiki gospodarstva. Takrat so udeleženci posebej obravnavali položaj delovnega kolektiva Rudnika rjavega premoga Senovo.

Kljub prizadevanjem je ta v zadnjih letih v vse težjem položaju, čeprav je v zadnjih letih

za okoli 23 % manj zaposlenih in so uspeli v zadnjih petih letih povečati delovno storilnost za nad 25 %, in vendar skorajda ne ustvarjajo skladov. Zaradi nizke stopnje ekonomičnosti, ki je posledica obstojega sistema delitve in instrumentarija, ustvarijo letno samo 30.000 dinarjev skladov na zaposlenega. Skromna sredstva v skladih pa spet ne omogočajo, da bi potrosili več sredstev za rekonstrukcije in gradnjo stanovanj. Zaradi pomanjkanja stanovanj pa rudnik težko dobi nove delavce.

Razprava o splošni problematiki senovskega gospodarstva in torej tudi rudnika je opozorila, da bo potrebno čimprej pričeti z graditvijo cemen- tarne v Senovem. O gradnji

poteka razprava že nekaj let, toda zadeva se ne premakne z mrtvega tira. Gradnja cemen- tarne bi namreč omogočila pre- kvalifikacijo rudarjev, kajti vi- deti je, da bo število zaposlenih pri rudniku vsako leto manjše.

D. V.

• LJUTOMER:

Zakaj so zaprti gostinski obrati?

Svet za trgovino, gostinstvo in turizem pri Občinski skupščini Ljutomer je pred časom razpravljal v družbenem planu in programu dela za 1964. leto. Med drugim so udeleženci raz- pravljali o gostinskem objektu, ki je zgrajen pri ribnikih na Podgradju pri Ljutomeru.

Ta je odprt le v sezoni kopanja. Ob dobri organizaciji dela in zainteresiranosti gostišča »Ljutomerska klet«, bi bil lahko ta odprt vse leto, kar bi pove- čalo promet in vplivalo na raz- vijanje turizma v tem delu Prekije. V tem kraju in okolici so primerni tereni za smučanje, drsanje, sankanje. Kolektiv, ki upravlja s tem objektom, bo moral storiti več za razvoj gos- tinstva in turizma ali pa ga prepustiti bolj zainteresiranemu gostinskemu podjetju v komuni.

Med drugim je bilo na seji Sveta rečeno tudi, da bo v bo- doče potrebno organizirati pozim- ski več prireditvev v okviru turi- stične postojanke v Jeruzalemu. Tudi ta kraj je primeren za smučanje ter sploh zimski šport in zato naj bi bil gostinski ob- jekt po mnenju sveta odprt vsaj ob sobotah in nedeljah tudi v zimskem času.

Udeleženci so v razpravi opozorili na nadaljnje šolanje gostinskih kadrov, ker teh pri- manjkuje. Pojavlja se tudi fluk- tuacija teh kadrov v druge po- klice. Ljutomerski gostinci se preveč zanašajo le na kadre, ki pridejo od drugod, sami pa ne skrbijo za vzgojo. V prihodnje naj bi dali več sredstev za šti- pendiranje gostinskih kadrov in tako zagotovili solidno poslova- nje in postrežbo v vedno bolj naraščajočem turizmu. F. S.

• KOČEVJE:

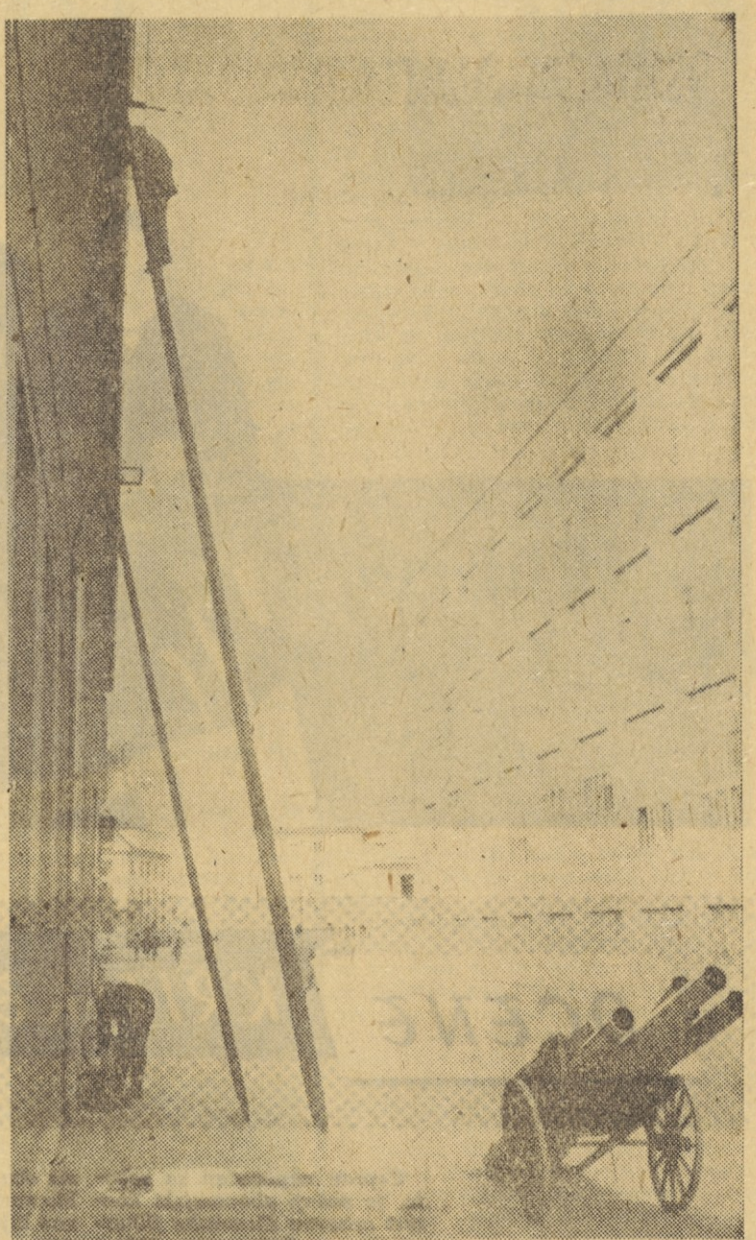
Predlogi občanov k družbenemu planu

Volivci kočevske občine so te dni na zborih volivcev, ki so bili po vseh volilnih enotah, obrav- navali gospodarski razvoj kočev- ske občine v letu 1963/64. Sploš- na ugotovitev zbora volivcev je bila, da so bili na Kočevskem in ostalih krajih te občine, do- seženi vidni gospodarski uspehi, kar je nedvomno zasluga de- lovnih kolektivov in izhodišče za gospodarjenje v l. 1964.

Lansko leto je bil bruto druž- beno proizvod presežen za 26,3 odstotka, narodni dohodek za 28 %, in sicer le ob 7,9 % pove- čani zaposlenosti. Prav to doka- zuje, da so si delovni kolektivi prizadevali povečati delovno storilnost in zboljšati organiza- cijo dela.

Največji presežek v bruto družbenem proizvodu je dose- glo gradbeništvo s 62,7 %, sledi industrija s 40,2 %, komunala, z 22,8 %, gostinstvo z 20,1 %, trgovina s 13,1 %, kmetijstvo s 11,7 % in gozdarstvo z 9,8 %. Gradbeništvo je doseglo tako visok presežek bruto proizvoda zaradi povečanih gradenj na področju stanovanjske in ostale gradnje, industrija pa zaradi pričetka obratovanja Kemične tovarne »Melanin« Kočevje.

Predlog družbenega plana za leto 1964, ki temelji na doseže- nih uspehih preteklih let, zlasti pa lanskega leta, predvideva, naj bi družbeni bruto proizvod porastel od 14 milijard 433 mi- lijonov dinarjev na 18 milijard 93 milijonov dinarjev in narodni dohodek za 14 % ob povečani zaposlenosti le za 1,1 %. Predvi- devalo, naj bi največji uspeh dosegle panoge: industrija, gos- tinstvo, trgovina, komunala in promet. Za uresničitev teh na- log pa bo nedvomno treba opravi- ti nekatere rekonstrukcije v posameznih panogah, zlasti de- lovnih organizacijah; kot so: v Industriji transportnih sredstev »Itas« Kočevje, Tekstilani Ko- čevje, Inkop Kočevje, Kmetij- skem gozdarskem posestvu in drugih obratih.

Kljub mnogim varnostnim ukrepom delavci včasih še vedno premalo skrbijo za lastno varnost pri delu. Tak primer je ondan zabeležila kamera našega fotoreporterja v Aškerčevi ulici v Ljubljani. Nepravilna kleparja sta postavila nezavarovano lestev kar na poledeneli pločnik. Nadaljnji komentar ni potreben, oglejte si sliko. (Foto M. Sparovec)

Po predlogu plana naj bi in- vesticijske naložbe porastle za 73,3 % in bi znašale prek eno milijardo 970 milijonov dinar- jev. Od tega naj bi lastna sred- stva gospodarskih organizacij znašala nekaj nad 60 milijonov dinarjev, ostala sredstva naj bi dobili z najetjem kreditov.

Volivci so izrekli vrsto pri- pomb in priporočil, ki jih bodo morali posamezni sveti občinske skupščine upoštevati še pred zasedanjem občinske skupščine, na kateri bo sprejet družbeni plan. To so:

— da je potrebno dodeliti več sredstev za kočevsko gim- nazijo,

— da je potrebno dodeliti sredstva za potrebe krajevnih skupnosti

in naj bi v stanovanjski iz- gradnji mobilizirali več sredstev posameznikov kot do sedaj.

D. V.

• PODNART:

Izplačilo šele, ko bo delo opravljeno

Predvideno je, da bodo v ra- dovliški komuni izvolili svete krajevnih skupnosti letos v me- secu marcu in aprilu. Zato je KO SZDL Podnart imenoval

začasni svet krajevne skupnosti, ki bo delal na območju bivšega KO Podnart do izvolitve novega sveta. Svet se je že sestal in razpravljaj o komunalnih delih za leto 1964 in raznih drugih problemih kraja. Clani sveta so ugotovili, da v preteklem letu niso bila dokončana vsa dela, ki bi jih moralo opraviti komunal- no podjetje iz Radovljice. Zato bo letos spet dovolil izplačila iz dodeljenih finančnih sredstev za razna komunalna dela šele, ko bodo dela opravljena.

• INDUSTRIJA OBUTVE NOVO MESTO:

Večji dohodek - rezultat kooperacije

Delovni kolektiv Industrije obutve Novo mesto je v minu- lem letu dosegel zadovoljive uspehe v proizvodnji tudi zara- di sodelovanja s Tovarno obu- tve »Peko« Tržič, Tovarno čev- ljev »Alpina« Ziri in Tovarno obutve »Lilet« Maribor. Večji dohodek, ki so ga dosegli z de- litvijo dela bo omogočil, da be- do v letošnjem letu nabavili več nove opreme in strojev. Potem se bodo, kot pravijo, lahko tudi vključili v izvoz. d-

Tudi v Tovarni kovanega oročja v Zrečah so pričeli z modernizacijo tovar- ninskih prostorov ter strojnega parka. Nekaj novih strojev so montirali in že obratujejo, večino preostalih pa bodo postavili še to leto. Poleg tega bodo preko leta zaposlili novih sto delavcev in temu primerno povečali tudi proizvodnjo. (Foto M. Sparovec)

• IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ ČASOPISOV

vijo vse možnosti dobrega go- spodarjenja, storilnosti in poslo- vanja ob krajšem delovnem času v podjetju.

Med potrebnimi ukrepi na- vajam samo nekaj bistvenih:

— povečanje strokovnega usposabljanja kadrov;

— perspektivna investicijska politika in perspektivno plani- ranje kadrov;

— ustvarjanje dobrih med- sebojnih odnosov in ustreznih delovnih pogojev, ki omogočajo večjo storilnost;

— proučevanje utrujenosti delavca kot činitelja, ki zmanj- šuje učinek dela ter

— stimulativna delitev osebn- ega dohodka in dobra organi- zacija ter poslovanje podjetja, ekonomskih enot in vsakega po- sameznika.

Glede perspektiv, ki odpirajo našemu delovnemu človeku možnost, da bo lahko izkoristil več prostega časa — pri tem gre za drugi odgovor — pa lahko povem to:

Znano je, da človeški orga- nizem potrebuje določen čas, da se pripravi za uspešno delo, to je počitek. V sedanjem načinu življenja smo vse preveč nava- jeni na pasiven počitek po kon- čanem utrudljivem delu. Medi- cinska znanost pa postavlja kot

nujnost, da je potreben za ob- navljanje fizičnih in umskih funkcij človeškega organizma predvsem aktiven počitek ali re- kreacija. O oblikah in možnostih rekreacije pa bi spregovorili v eni naslednjih števil. Ugotav- ljamo, da naš človek z ozirom na sedanjí delovni čas še ne more v potrebni meri izkoristi- ti možnosti za krepitev svojega lastnega zdravja in delovne spo- sobnosti, ki sta pogoja za uspeš- no in sproščeno delo. Če bomo skrajšali delovni teden in imeli prosto soboto, potem se bo člo- vek v dveh prostih dneh lahko dovolj dobro odpočil. Ne smemo pa prezreti, da je tudi ta per- spektiva povezana z nadaljnjim razvojem materialne osnove živ- ljenja delovnega človeka.

IMATE SE PREDLOG O SKRAJŠANEM DELOVNEM ČASU V OBLIKI PROSTE SO- BOTE ALI O KAKŠNI DRUGI OBLIKI?

Naša perspektiva je vseka- kor ta, da dosežemo možnosti za prosto soboto v skrajšanem 5-dnevnem delovnem tednu. Predlogov pa je tudi več, ven- dar bo potrebno osvojiti tistega, po katerem bomo lahko v pod- jetju zadovoljili že omenjenim zahtevam. Menim, da bo naj- primernejše in gospodarno, če

bomo postopoma prešli na skraj- šani delovni čas v posameznih časovnih obdobjih in oblikah. Komisija bo predlagala uvedbo postopnega prehoda od 48-urne- ga na 45-urni delovni teden. V tem primeru bo delovni čas v podjetju za vse zaposlene, npr. od 7. ure do 14.30 za zaposlene v dopoldanskem času in od 14.30 do 22. ure za zaposlene v popoldanskem času. Kolikor bo- mo uvedli postopno skrajšanje delovnega dne od 8 na 7 in pol ur, nam bo tak delovni čas za- gotovil boljši prevoz zaposlenih na delo in z dela, več časa za počitek in večji učinek dela.

Ta delovni čas bi veljal samo kot poskusni delovni čas za prve štiri mesece v naslednjem letu. V tem obdobju pa bo komisija proučila nadaljnje možnosti pre- hoda na 42-urni delovni teden in tudi oblike 7-urnega delov- nega dne ali pa 5-dnevnega de- lovnega tedna s prosto soboto.

KDAJ BI LAHKO PREŠLI NA SKRAJŠANI DELOVNI ČAS V NAŠI DELOVNI ORGA- NIZACIJI?

Na to sem odgovoril že pri prejšnjem vprašanju, ki naka- zuje oblike skrajšane delov- nega časa. Ker bo komisija predložila preko občinske skup- ščine Maribor-Tezno priporočilo

s prošnjo za postopni prehod na 45-urni delovni teden in v so- glasju s sveti EE in UO lahko pričakujemo, da bomo že takoj po novem letu imeli možnost za uvedbo krajšega delovnega časa v prehodni obliki.

Kako vplivati na produktivnost

Poseben primer je bilo pri nas nagrajevanje dela po normi v skupini, kjer je nemogoče točno določiti doprinos vsakega posameznika. Delitev presežka je večkrat povzročala razburje- nje v skupini, posebno takrat, ko je brigadir po lastnem občutku delil ustvarjen višek. Ta- ka delitev se je pokazala zelo nepravilna, saj so se odkrile razne malverzacije, ki so bile tudi vzrok za spremembo deli- tve presežka.

Danes delimo presežek po vloženi EU ter je izključena možnost vsakega podkupova- nja ali kaj podobnega ter je glede poštenosti še najboljši. Opazili pa smo že, da ni ravno izpodbuden za vsakega posa- meznika, ampak ravno obratno. Prepričanje nekaterih, da bodo ostali vplivali na tiste, ki se ne zalagajo, se ni uresničilo in

posamezniki to lahko zelo spret- no izkoristijo.

Verjetno bi se z različni spremembami in dopolnitvami dalo kaj izboljšati, vendar ne bi smeli odstopati od sistema samega, ker je le ta prirejen obračunu IBM ter je v ta način obračunavanja bilo vloženo precej truda. Vsak način nagra- jevanja pa je treba analizira- ti, da se ugotovijo njegove obli- ke in dobre strani.

Podobni problemi nastajajo tudi v servisnih EE in ne sa- mo pri nas, ampak tudi v dru- gih podjetjih. Posebne težave imajo podjetja z individualno proizvodnjo, kjer je zelo težko najti ustrezajoča merila. Po- raba nadur nam pokaže, da ni- smo dosegli predvidenega cilja in da ni čutili tistega izredne- ga zalaganja, kot smo si ga že- leli. Začetek z uvedbo EE je bil zelo dober in moramo pri- znati, da smo bili tudi teoretič- no dobro pripravljeni. Napaka je samo v tem, da nismo tako nadaljevali, ampak smo začeli omahovati. Napake, ki so se pojavljale, bi morali že v za- četku sproti odpravljati in bi na ta način lahko uspešno za- govarjali začeto delo.

Pri uvedbi kakšnega novega načina je neobhodno potrebno,

da veljajo za vse enaka merila in da jih ni mogoče spreminja- ti. Včasih nastopajo v zvezi z izvršitvijo planskih nalog raz- ne težave ter smo zaradi skraj- šanja roka dajali nekatera de- la v akord ali po pogodbi. Tre- nutno smo sicer uspeli, vendar so taki ukrepi pozneje škodo- vali samemu načinu nagraje- vanja ter so se posledice tudi kaj kmalu pokazale.

Na vsak način je potrebno, da prislusnemo mnenju sode- lavcev, ker bomo lahko samo na ta način dosegli cilj, ki smo si ga, zaradi. Dobro bi bilo, da bi razne probleme reševali skupno na sestankih, ne pa, da z njimi bremenimo strokovne vodje, ki so že itak prezapos- leni. Na drugi strani pa je tre- ba nuditi vodstvenemu kadru več podpore od strani podreje- nih, saj jih včasih nadleguje- mo s problemi, ki bi jih mor- ali že sami reševati. Potrebno je tudi več samokritike, da ne bo za slabo poslovanje krivo samo nekaj ljudi, ampak mo- ramo prevzeti del odgovornosti tudi nase. Samo na ta način bomo lahko kljubovali raznim težavam, ki jih je iz dneva v dan več, ter bomo dvignili pro- duktivnost in s tem koristili sebi in družbi.

ŽEPNA KNJIGA ŠE NI POGLEDALA IZ ŽEPA

V mali anketi, ki jo je dnevnik »Delo« napravljal pred mesecem o tem, kaj menite o slovenski knjigi, bi vse odgovore lahko zbrali na skupni imenovalet — predrage so te naše knjige. In to občutno predrage.

Nizka naklada, visoki tiskarski stroški, silno razkošne opreme in tako naprej, vse to in še vrsta drugih stroškov dražijo knjigo in jo delajo dostopno le redkim.

Ena od anketiranih oseb je menila o naši knjigi takole:

— Knjige, ki so pomembne za širok krog ljudi (klasična dela in pesniške zbirke in tako naprej) bi lahko tiskali na precej slabšem papirju, ne toliko slabšem kot cenejšem, v veliko večji nakladi in z manj razkošno zunanjo in notranjo opremo.

V tišini razstavnega prostora sredi velikega mestnega vrveža na Titovi cesti v Ljubljani

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Ceprav napovedan za soboto, je zadnji abonmajski koncert orkestra Slovenske filharmonije z dirigentom Aldom Faldijem iz Firenz in pianistko Dubravko Tomšič-Srebotnjakovo privabil več poslušalcev, kakor jih je lahko sprejela častitljiva dvorana, zgrajena za potrebe minulega stoletja. Vzrokov je kajpada več — med njimi nedvomno napovedana solistka v Chopinovem Prvem klavirskem koncertu ter spored, ki je obljubljal Gershwinovega »Amerikanca v Parizu« (za informacijo: ne prvič v Ljubljani, kakor smo brali). Tako sta »prišla na račun« dva velika dela našega glasbenega občinstva: mladi prijatelji popularnih melodij ter vsi, ki jim je pri srcu Chopin. Če je slednjih vedno manj (vsaj med tistimi, ki obiskujejo koncerte), pomeni to znamenje, ki mu lahko natančno sledimo prav zadnji mesec: koncert Johanna Sebastiana Bacha (leipziški Bachorkester) ter nekaj pozneje Mozartov večer orkestra Slovenske filharmonije sta bila razprodana tako kot še pred nekaj sezonami Chopinovi večeri. In da

sta oba letošnja, posvečena velikemu poljskemu poetu tonov kljub človekoljubnemu namenu (čisti dobiček v korist ponesrečencem Skopja) ostala med poslušalci brez zadostnega odziva, pomeni napačno presojo organizatorjev, predvsem pa razveseljivo znamenje, da se je med našim koncertnim občinstvom nemara vendarle nekaj premaknilo. Sobotni program je privabil mnogo okusov in želja. Prijatelji Gershwinovih napevov so bili navdušeni ob koncu, vse pa, ki so pričakovali prvega srečanja z italijanskim skladateljem Bucchijem, je brez napovedi ali opravičila presenčila Dvořakova Serenada za godala v E-duru, op. 22 (izjema so bile časopisne anonse; tega pri Slovenski filharmoniji nismo bili vajeni in je tudi nedopustna), nekatere tudi tako, da so jo v trdni veri in do konca poslušali kot Bucchijevo »Mirandolino! Za nekatere med njimi vsekakor stvar premisleka. — Nič manj niso bili presenečeni ljubitelji Chopina in občudovalci igre Dubravke Tomšič-Srebotnjakove. Prvi žal nekoliko neprijetno,

zakaj namesto patetičnega, tonsko bleščečega (se pravi, pri nas največkrat, razbijaškega), »temperamentnega« in »nežnega« (se pravi, spet pro domo, po sili nenavadnega in malo-meščanskega sentimentalnega) — nam je solistka predstavila izključno »svojega Chopina«, tako kot ga je doživela z bogato intuicijo in prefinjeno kulturo, intimnega in samo, samo glasbenega. Ljubitelji njegove muzike pri nas, še celo v obeh koncertih, tega niso vajeni. Zato je bil aplavz bolj presenečen kot navdušen. Kljub temu sodi zadnji nastop naše pianistke med njene najboljše in najbolj dognane.

Orkester je imel »dober dan«, nekaj spodrseljavev ter bolj malo tonskega leska v godalih (Dvořak) je prekrilo zavzeto muziciranje, ki ga je vodil dirigent sicer brez velikih vzponov, zato pa iskreno, muzikalno in natančno. Žal je oster prelom med Dvořakom in Gershwinom v drugem delu sporeda nekoliko razbil ubrano in prijetno razpoloženje tega uspelega koncertnega večera.

BORUT LOPARNIK

Prenapolnjena koncertna dvorana

KONCERT ORKESTRA SLOVENSKE FILHARMONIJ
18. JANUARJA 1964

Nedopustna samovolja

FRANCOSKI FILM
»VZGOJA SRCA«

Pričakovana dopolnitev

ADAM SCHAFF:
»IDEALISTIČNA TEORIJA O RESNICI«

V Ljubljani smo pravkar priče hude in nesmotrne samovolje v delu francoskih filmskih ustvarjalcev, ki so se lotili znanega literarnega dela francoskega književnika Gustava Flauberta L'education sentimentale ali po naše »Vzgoja srca«. Film nosi naslov dela, ki je v literaturi znano kot avtorjevo življenjsko delo in bolj ali manj njegova biografija. In kaj so ustvarili filmarji? Dovolili so si hudo pretnorbo časa in samovoljno predelati literarno osnovo, ki ima svoj pomen prav v svoji socialno družbeni kritičnosti, v obravnavi človeka v obdobju francoske revolucije, v temeljitosti analizi političnega in kulturnega okolja francoske meščanske družbe in hkrati v

globoki osebni prizadetosti avtorja, v njegovem intimnem čustvovanju in pogledu na svet. Vse so prekrjili in se osredotočili predvsem na ljubavni trikot mlade žene, njegove nepreračunljivega moža in mladeniča, ki se v življenju šele išče. Delo je oropano vsega, kar je nudila literarna osnova, je gola in osladna sentimentalna brez sleherne družbene kritičnosti, slabo izdelana in tudi v igalskem pogledu brez posebnih kvalit. Gledalec se nehotе vprašuje, kaj je režiser Alexandre Astruc s tem delom sploh želel doseči. Za obravnavanje življenja s tega zornega kota, kjer skuša vpeljati v življenje in to predvsem v seksualno

življenje mladega, še neizkušenega moža, bi lahko uporabil povsem vsakdanji trikotnik iz življenja, ne da bi s tem kakorkoli krnil neko literarno delo, ki ima že svoje mesto v literaturi in ne da bi razvednostil delo moža, ki je vanj vnesel svoja naintimnejša občutja in življenjska spoznanja. Gustave Flaubert v tako sodelovanje prav gotovo nikoli ne bi privolil in bi se v grobu obrnil, če bi vedel, kaj so storili z njegovim delom, zgodbo svoje mladosti, ki jo tako pretvorjeno moramo gledati na filmskem platnu. Takih izdelkov in pretvorb literature si pač gledalec ne more želei.

IVA BOZOVIČAR

Pred dobrima dvema letoma je v Mali filozofski knjižnici Cankarjeve založbe izšla zanimiva razprava poljskega teoretika Adama Schaffa »Vprašanja marksistično-leninistične teorije resnice« (v našem prevodu Franeta Jermana »Marksistična teorija resnice«). Pravzaprav je bila le prvi del knjige, ki jo je leta 1959 izdal v Varšavi ta ugledni marksistični pisec sodobne Poljske. Drugi del, »Kritiko nekaterih idealističnih teorij resnice« (pri nas: »Idealistične teorije o resnici«) je založba objavila bralcem za konec leta 1962... a ker na naših tleh take obljube že dolgo ne držijo več, smo dobili knjigo v roke šele dvanaest mesecev pozneje — natanko ob koncu leta 1963! Na žalost — nič nenavadnega. V nadaljevanju svoje knjige,

se pravi po oceni in pretresu splošnih tez marksistično-leninistične teorije resnice, prehaja Schaff zdaj k analizi in presoji nekaterih idealističnih teorij o resnici ter se loteva njihove primerjave z marksizmom. V štirih poglavjih z značilnimi naslovi (Empiriokritičizem; kritika pojmovanja resničnosti kot skladnosti z dogovorom — Pragmatizem; kritika pojmovanja resničnosti kot skladnosti s sistemom) se z zanesljivo metodo loteva predvsem štirih »najbolj aktualnih, najbolj živih in z vidika idealistične ofenzive najbolj nevarnih« teorij, tistih, ki skušajo »svoj subjektivizem utajati s psevdoznanstvenostjo in so zato mnogo bolj nevarne kot odkrito antimateriali-

stične. Današnji svet in njegove ideološke polemike v taki ali drugačni obliki tudi nefilozofom jasno potrjujejo, ako služijo marksistično-leninistična teorija resnice borbi materializma z idealizmom«.

Gledana kot celota, je Schaffova knjiga še mnogo bolj zanimiva, ker nam natančneje odkriva avtorjev miselni svet in nazore. Schaff ni eden tistih, ki skušajo premagati nasprotnika s slehernim sredstvom: »Filozof kot vsak ideolog običajno bolj sprejema kot pa ustvarja ideologijo svojega razreda. Ta ga je oblikovala, preden jo je sam začel oblikovati, a tudi v tem času njegovega oblikovanja je vplivala na njegov razvoj. Stara resnica pravi, da je najbolj uspešen apostol laži tisti, ki sam veruje vanjo.«

I. S.

To se pravi, pričeli naj bi izdajati žepne knjige, za katere pa se pri nas založbe kar ne morejo odločiti. Kaže, da bi se že davno lahko pričeli učiti pri Angležih, Nemcih in Francozih, ki že desetletja delajo po tem sistemu in to ne brez uspeha.

Prav tisto, kar je v anketi menila tovarišica, se pravi, klasična dela in pesniške zbirke, tiskajo v sto tisoč in milijonski nakladi, resda na nekoliko slabšem papirju, pa vendar še v toliko okusni opremi, da se teh knjig ne sramuje nobena knjižnica.

Človek bi rekel: če so uspeli tam zunaj, bomo s takim načinom dela poskusili tudi pri nas. Žal pa se je nekje utrdilo prepričanje, da Slovenci takih knjig ne bi kupovali, da so žal še vedno toliko pod vplivom tradicije — če že knjigo kupijo, potlej kupijo razkošno opremljeno, z usnjenim hrbtom in veliko stranmi. Nič ne de, če jo marsikdo tudi ne bo prebral, saj si jo je tako kupil v okras sobi in jo brzkone mnogi tako tudi tretirajo.

Pa je res tako? Ali spet enkrat govorimo na pamet, ne da bi poprej poskusili ovreči te trditve.

Brzkone to ne bo res. Spomnimo se samo, kako je bila pred vojno pri nas razširjena nemška žepna knjiga »Reklamka«. Spomnimo se Prešernove družbe, ki vsako leto izda eno ali dve žepni knjigi, ki imajo precej visoko naklado, kljub temu, da ta dela vsaj doslej niso imela kakih večjih umetniških kvalit. Spomnimo se Mladinske knjige z deli in opremo, ki se že močno približuje žepnim izdajam (»Kondor«).

Toda kakorkoli se spominjamo, vselej pridemo do rezultata, da so vse to le neki začetki, plahi poskusi in kljub očividnim uspehom v naših založbah ne upajo iti naprej, v večjo razširjenost žepne knjige. Ne, nasprotno. Vsako leto je manj tega.

— Kako tudi ne, ko pa so Slovenci tako konservativni. Ko imajo radi le lepe knjige (po opremi), po cenejših pa ne sežejo, — tako menijo po naših založbah.

To pa ni res. Če prištejemo k »starim kupcem« še nove, če k kupcem iz starejše generacije prištejemo mlajše.

Pred tedni sta po Sloveniji prodajala žepne knjige dva akviziterja iz

Sarajeva, ki sta za založbo »Svetlost« prodajala 41 svetovnih romanov za borih 10.500 dinarjev, kar kaže, da je tako ena knjiga stala nekaj več kot 200 dinarjev. In to romani ter novele priznanih pisateljev: Čehova, Dostojevskega, Hemingwaya, Saganove in tako naprej.

41 okusno opremljenih knjig. 41 svetovnih romanov. 41 knjig v srbohrvaščini, ki so jih Slovenci dobesedno razgrabili, kajti (če naj verjamem poslovnim knjigam, in to jim verjetno lahko verjamemo), sta ta dva akviziterja samo v Mariboru in Celju v kratkih treh tednih prodala za približno 25 milijonov teh zbir, kar gotovo tudi v številkah kaže izredno zanimanje. Prodajala sta in še prodajata po ostalih mestih Slovenije in že zdaj lahko domnevamo, kaj bo pokazala končna bilanca.

In še nekaj: na glavo sta nam obrnila tisto govorjenje na pamet, da Slovenci za žepne knjige ne kažejo zanimanja. Če pa ga res ne kažejo, kar tako sami od sebe, potlej bi jim bilo treba to zanimanje vzbuditi. Akviziterja iz Sarajeva sta šla v kolektive in tam sklepala kupčije. Vselej pa sta predstavila: To so dobre knjige, nagrado je zbirka dobila na knjižnem sejmu v Beogradu in tovariš Kardelj jo je pis-meno pohvalil.

Toliko samo v ilustracijo. Toliko zato, da bi končno pri nas po založbah resneje pričeli razmišljati, kako bi tudi sami z večjo naklado in nižjimi stroški ter dostopno ceno, približali knjigo našemu človeku.

Toliko v razmišljanje.

Kajti kot vse kaže, bo do tega razmišljanja in pa dejanj seveda enkrat moralo priti. Letošnji knjižni programi naših založb za leto, ki že teče, namreč ne predvidevajo nobene zbirke žepnih izdaj. V naših založbah nadaljujejo torej pot kar po starih, že tolikanj ugaljenih tirnica.

Cankarjeva založba ima sicer v nemkem okvirnem načrtu izdajo »Sto romanov...«, toda kako bodo ti svetovni romani tiskani in koliko bodo stali, to pa je seveda še vprašanje.

Kot je vprašanje, zakaj smo Slovenci ponekod tako trmoglavi, da ne vidimo skupnih koristi.

JANEZ GOVC

RESNIČNE ALI NAVIDEZNE DILEME?

Če bi hotel ocenjevati javno kulturno tribuno, ki so jo pred tednom pripravili v Kranju, da bi se na njej pogovorili o družbenem planu za leto 1964, o sredstvih, ki so namenjena za kulturno dejavnost — potlej bi lahko zapisal, da so ti razgovori načeli naslednja vprašanja iz opisanih izhodišč:

— občani kranjske komune se radi pohvalijo, da so najbolj razvita komuna v Jugoslaviji, ko pa govorijo o kulturni dejavnosti in denarju, ki je zanjo namenjen, na to kaj radi pozabijo. Pozabijo, saj so sredstva (tudi letos) namenjena za kulturno dejavnost že dve leti enaka (dokončna števila letos sicer še ni znana, verjetno pa bo ostalo za kulturo nekaj nad 90 milijonov), kar je, po mnenju kranjskih kulturnih delavcev občutno premalo.

— Amaterska dejavnost, tako na vasi in še bolj v mestu, je v hudi krizi. Tiste poklicne kulturne institucije pa, ki še delajo, so v čedalje večjih težavah, ker je sredstev za njihovo delo (in tudi volje zaposlenih včasih) — premalo.

— Prešernovo amatersko gledališče je v krizi. Gledalcev ni. Rešitev problema pa zdaj vsaj tisti, ki trenutno delajo v gledališču, vidijo v profesionalizaciji teatra.

— Na vasi si skupine gledaliških entuziastov prizadevajo in postavljajo na oder gledališka dela, ki tudi preprostega človeka ne morejo zadovoljiti. — Na glasbenih nastopih je malo poslušalcev. Kje so vzroki! Na to so si skušali odgovoriti kranjski kulturni delavci na tej javni tribuni.

— Kranjski kulturni delavci si že dolgo prizadevajo, da bi dobili pol literarno in pol dokumentarno revijo, v katero bi pisali predvsem sami, pa vendar že leta ni moč dobiti denarja zanjo (čeprav imajo take revije celo v manjših občinah kot je kranjska, tako na primer v Skofji Loki, Kamniku in tako naprej).

Torej, po mnenju diskutantov, dva problema:

1. premalo denarja za kulturno dejavnost,

2. premalo zanimanja za kulturne nastope in prireditve.

Poiščimo najprej odgovor na prvi problem. Ne vem, če bi lahko trdili, da je v kranjski občini v resnici premalo sredstev za kulturno dejavnost. Ne vem, kajti ob tem, ko kranjski kulturni delavci na javni tribuni tarnajo, pa bodo še letos v Kranju pričeli z gradnjo Dolinarjeve galerije, ki bo samo letos terjala nekaj nad 35 milijonov dinarjev in nekaj podobnega bo tudi prihodnje leto.

Kranjski pevski zbor »France Prešeren« se odpravlja na veliko turnejo

po Franciji, Italiji, Angliji, Belgiji, kar bo za kranjsko občino velik izdatek, in to kljub temu, da bo del stroškov nosila tudi republika.

Itd.

Nekje, torej ni denarja za najnujnejše (v večji vasi blizu Kranja, v Senčurju se je zrušil strop v kulturnem domu, tako da je dom že dalj časa neuporaben), na drugi strani pa se gredo Kranjčani reprezentativno kulturo, je pa vprašanje, če je to v trenutni situaciji najbolj smotno in potrebno.

Toliko o prvem problemu.

Drugi, o katerem predvsem v zadnjem času veliko razmišljamo in govorimo, pa se nanaša na nezanimanje, ki ga občani (ne samo kranjske komune), kažejo za razne kulturne nastope in prireditve.

Podoba je, kot da naš občan nima več časa za vse to. Njegovi cilji in želje so, pravijo, drugod, v pridobivanju materialnih dobrin (avtomobil, hladilnik, televizija in drugo). Če pa hoče človek vse to imeti, mora seveda dodatno delati. In mar je potem čudno, če tega človeka ne bo na kulturne nastope, bodisi na glasbene ali gledališke, ali podobne. Mar je potem čudno, če si bo ta isti človek poiskal razvedrila v lažjem filmu in ga na zahtevnejše nastope ne bomo dobili?

In naprej, mar bo človek, ki ima doma televizor in radio, ki ima avto, da se lahko vsak trenutek prepelje v republiško središče in vidi res odlična gledališka dela, glasbene nastope in podobno — mar bo ta isti človek še gledal (kot so poudarili na tribuni) neke na pol diletantske nastope? Ne bo, ali pa zelo, zelo redko.

Zatorej je premalo, če se v družbenem planu napiše »naj se pri oblikovanju kulturne politike v komuni izhaja iz osnovnih kulturnih potreb prebivalcev in splošnodružbenih potreb«, denarja pa ni in tudi tistega zanimanja (beri potrebe) je zelo malo. Če bomo le ugotavljali, da so ljudje nezainteresirani za potrošnjo kulturnih dobrin in če bomo le v sorazmerju s temi ali takimi potrebami skrbeli za kulturno dejavnost, potem bodo v kranjski komuni še dolgo lahko zelo zadovoljni le z industrijo, s kmetijsko proizvodnjo, z novimi stanovanjskimi naselji itd. Pri taki politiki bodo postavke plana, da je vodilni moment poklicnih in amaterskih kulturnih institucij »humanizacija odnosov med ljudmi in vsestransko oblikovanje socialističnega človeka«, še dolgo le puhlo fraziranje, lepa načela, ki se kaj hitro lahko razblinijo v nič, namesto da bi bile resničnost, res konkretno napotilo za delo v prihodnje.

JANEZ GOVC

Udeležba kulture pri delitvi skupnih družbenih sredstev

Osnutki statinov naših komun dokaj nezadovoljivo konkretizirajo udeležbo kulture pri delitvi skupnih družbenih sredstev. (Mimogrede: tudi osnutki statinov delovnih organizacij nikjer ne predvidevajo, da bi prizadevanja za kulturno rast proizvajalcev in članov delovne skupnosti imela pravico do udeležbe pri delitvi sredstev proste uporabe delovne organizacije!) Čeprav tudi na vprašanje, kako trošiti skupna družbena sredstva za kulturo, niso odgovori v osnutkih statinov komun v največ primerih kaj več kot deklarativni in le tu in tam navajajo v tej zvezi predvsem pogodbene odnose, delitev sredstev preko skladov za kulturo, pa se mi zdi iskanje vseh odgovorov na zadnje vprašanje ne docela uspešno, če ne iščemo odgovorov najprej na prvo vprašanje.

ENAKOPRAVNI ODNOSI BREZ IZJEM IN PREDNOSTI

Na javnih tribunah, kjer so razpravljali o osnutkih statinov, so občani po večini ugotavljali, da se skrb družbe za materialno bazo kulture in principi, ki naj bi se na tem področju uveljavili, izražajo — če temu sploh lahko tako dobesedno rečemo — z vrsto nedoločenih, visokodonečih glagolov, ki zelo skromno obetajo, nič ne zadoljujejo. Po teh formulacijah ostajamo v mejah nekonkretnega, čeprav bi načela jugoslovanske družbe — o teh ni dvoma, saj tretira naša skupna socialistična družba kulturo kot integralni del gospodarskega in ostalega družbenega ustvarjanja — morala najti konkretnjši odgovor in odnosih, ki naj urejajo to področje tudi v komunah. Glagoli kot »komuna skrbi«, »ustvarja pogoje«, »omogoča občanom kulturo«, »vsklajuje razvoj«, »samostojno razporeja sredstva« — ti glagoli povedo mnogo, pa zopet zelo zelo malo.

Le-to in dejstvo, da smo v področje kulture v večini primerov v preteklosti res minimalno vlagali, razen nekaterih izjem, je mnoge posameznike, ki so razpravljali o tem poglavju osnutkov statinov komun, pripeljalo do zahteve, da bi morali z ozirom na skladnost kulturnega razvoja z ostalim v komun, uzakoniti določen odstotek od skupnih družbenih sredstev, ki naj bi se vlagal v kulturo, češ, da je le v tem zagotovilo za skladen razvoj. Seveda taki zahtevi ni mogoče ugoditi, saj bi to pomenilo neko izjemo, neko prednost pri splošni delitvi družbenih sredstev v komun. Predstavljajmo si, kako bi bilo, če bi podobne zahteve hotelo uveljaviti še zdravstvo, šolstvo (druga in višje stopnje), komunala, druge javne službe. Skupna družbena sredstva komun bi bila tako že vnaprej porazdeljena in občinska skupščina kot najvišji samoupravni organ v komun bi izgubila iz rok materialno osnovo za izvajanje politike skladnega razvoja in najbolj smotnih nematerialnih investicij. Prej omenjena zahteva posameznikov bi torej pomenila v našem družbenem sistemu neko izjemo, prednost, a ne enakopraven razvoj in enakopravne odnose tudi za področje kulture.

Predlagatelji take solucije torej niso stvari premislili do kraja in so se v svojem dobrem hotenju nekoliko zalepteli. S tem pa seveda ni rečeno, da se z njimi ne strinjamo v tem pogledu, da je na področju kulture treba prenehati s stalnimi improvizacijami in občasnimi ad hoc rešitvami. In da je kulturi na najbolj primeren način treba zagotoviti skladen razvoj. Ostati zgolj pri tej definiciji pa pomeni samo toliko kot nič. To so že ugotovili. Zato moramo poiskati druge konkretne elemente urejanja odnosov na področju kulture, kulturnega razvoja, ki bodo to definicijo konkretizirali.

SKLADNOST V DOLGOROČNEM PLANIRANJU

Planiranje kulturnega razvoja, programiranje, je gotovo osnovni element, ki ga iščemo, predvsem dolgoročno planiranje (zdej na primer zbiraemo pokazatelje o potrebah za sedemletni razvoj), ki bo izhajalo iz ugotavljanja in usklajevanja kulturnih potreb in želja posameznikov, s širokimi kulturnimi potrebami, katere bo družba v neki komunali in socialni sredini morala šele spodbuditi in razvijati, ne nazadnje tudi zaradi alternativ družbeno-ekonomskega in družbeno-političnega razvoja. Usklajevanje le-tega z razvojem splošne materialne baze komun, pomeni izdelovanje perspektivnejše koncepcije kulturne politike, ki naj najde odraza v načrtovanju letnega in dolgoročnega razvoja. Seveda bo ob tem treba najti neke proporce za udeležbo kulture pri splošni delitvi skupnih družbenih sredstev komun. Ne zato, da bi iz teh pororcev ugotavljali fiksen vsakoletni odstotek sredstev, ki bi ga potem »zabetonirali«, ko bi napisali v statut konkretno številko, v katero bi se potem sami ujeti, in s tem vezali roke pri vsakomletnem družbenem planu občinske skupščine. Le-te morajo imeti možnost, da eno leto večji del sredstev namenijo investiciji, ki je bolj potrebna, na primer neki zdravstveni ustanovi. S tem, da ima možnost prostih rok ob vsakoletni sestavi družbenega plana, pa jo seveda ne smemo razbremeniti dolgoročneje odgovornosti za to, da bo v daljših razdobjih vendarle uresničila optimalno ugodne proporce vlaganja v kulturo, skladno z naraščanjem narodnega dohodka. Razvezati je take skrbi bi pome-

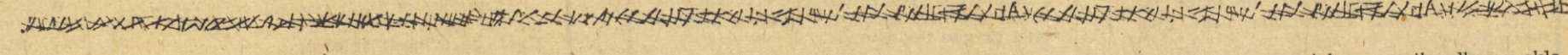
nilo razvezati je dolžnosti, da ocenjuje potrebe kulturnega razvoja dolgoročno, da gleda naprej na čas, ki prihaja, na čas, ki bo tudi postopoma odkrival koristnost investicij v to nematerialno področje človekovega življenja. Zato bi v daljšem razdobju planiranja morali uzakoniti proporce skladnega investiranja, ne glede na njihovo letno krivuljo, ki se bo povzpela enkrat morda višje, drugič zopet padla, toda v daljšem razdobju bo vendarle težila navzgor.

Seveda s tem ne mislim, da bi v statute same morali vnašati dolgoročne plane. To so samostojni samoupravni dokumenti. Toda statut bi metodo dolgoročnega planiranja razvoja tudi na tem področju in skladnega dolgoročnega investiranja moral uzakoniti kot metodo in odnos, ki naj opredeli udeležbo kulture pri splošni delitvi.

Kako nevarno bi bilo ta element dolgoročnega planiranja zanemariti, nas opozarjajo nekatere ugotovitve ob sestavljanju potreb sedemletnega razvoja. Ne le to, da so mnoge komun ob tej priliki zopet povsem pozabile na kulturo! Če so res pozabile, obstaja še možnost, da to popravijo. Mnogo nevarnejša pa je taka ocena, kot na primer v treh občinah ljubljanskega okraja, ki so planirale za sedemletni kulturni razvoj od 500 do 550 tisoč dinarjev sredstev za kulturo. Šele na intervencijo višjih organov so nato naredili nove, višje zahtevke. Ne bom napisala stavka, ki bi povpraševal po tem, ali je to dovolj ali premalo. Sprašujemo se lahko le, ali je to še resno ali smešno delo! In četudi so vse tri komun danes še tako slabo ekonomsko razvite, če imajo s svojim šolstvom še toliko neljubih težav, pa če nimajo s področja kulture v komun ničesar drugega kot ljudsko knjižnico, je taka vsota res smešna. Seveda je gotovo rezultat ad hoc birokratske presoje, vsekakor daleč od kakršnegakoli resnega planiranja kulturnega razvoja.

ODVISNOST SREDSTEV ZA KULTURO OD RASTI OSEBNIH DOHODKOV

Drugo vprašanje, ki ga postavljajo naši občani ob tej razpravi, je, ali naj bo skladnost materialnega vlaganja v kulturo v soodvisnosti od porasta narodnega dohodka ali od osebnih dohodkov v komun. Po naši novi ustavi se formirajo v komunah sredstva za kritje osebnih potreb občanov v sorazmerju z osebnimi dohodki. Ta medsebojna odvisnost je v tem, da v borbi za višjo storilnost (beri višji osebni dohodek) proizvajalci ustvarjajo tudi več sredstev za potrebe svojega življenja v komun, torej tudi kulturne. In čim več je teh sredstev, tem več lahko investiramo v kulturo občanov, kar pa se zopet najbolje odraža v rezultatih proizvodnje in večji sposobnosti pri upravljanju. Odvisnost udeležbe sredstev za kulturo pri splošni delitvi od rasti osebnih dohodkov, je torej edino logična in upravičena in konkretizira načelo, da je kultura integralni del gospodarskega in ostalega družbenega ustvarjanja.

S IV. republiške razstave pionirske fotografije: Branko Jurman — MAMINO POTRPLJENJE

Motiv za to razmišljanje se mi je vsiljeval že lansko pomlad ob rotaciji sestava številnih občinskih svetov za kulturo in upravnih odborov skladov za kulturo. Članom dotedanjih svetov ali odborov so takrat občinski ljudski odbori izrekli zahvalo za njihovo delo (ponekod so tudi na to pozabili), tu in tam so jim celo izročili zahvalne listine, jim pripravili ob zaključku njihove mandatne dobe prijeten družaben večer. To je za posameznika prijetna pozornost. Tako je bila njihova »doba« zaključena,

Upravljavcem »štafetno palico«

začela se je »nova doba« z novim sestavom članstva v svetih in odborih. V mislih pa nimam predvsem hladnejše ali zahvalnejše slovo od »rotiranih«. Motiv za to razmišljanje je nekaj drugega, nekaj, na kar so opozorili tudi posamezni člani teh svetov in odborov, ki jim ni bilo vseeno, kako bo odteel naprej s samoupravljanjem na tem področju.

Kaj vse so ti družbeni organi v svojem starem sestavu že vse koristnega ugotovili na svojih dolgih sejah: da je potreben dogovor za perspektivno reševanje problemov, izdelali so principe

Nekateri oporekajo, češ zakaj taka odvisnost, zakaj že vnaprej manj sredstev za kulturo, kadar je nižji osebni dohodek, če pa se bo to zopet kot min us izkazalo v nizki storilnosti, slabem gospodarjenju, nizkih osebnih dohodkih. Izjeme v obratni smeri so verjetno res potrebne v ekonomsko zelo zaostalih komunah, toda izjemno višje investicije v kulturo v teh komunah, bi potem res morale biti namensko jasno opredeljene — verjetno v bazo vsakršnega kulturnega razvoja, v šolstvo, v kadre. Toda taka izjema ne sme ovreči načela, da je duhovna kultura vendarle v osnovi odvisna od rezultatov materialne kulture — gospodarstva.

Nekateri oporekajo zopet drugače. Kakšna je to logika, ki iz skupnih družbenih sredstev terja ugodnejšo delitev za kulturo, kadar je osebni dohodek in s tem osebni standard proizvajalcev višji! Pozabljate pri tem, pravijo, da kultura ni samo stvar družbe, temveč tudi lastnega žepa! To je res, toda le deloma! Pri tistih občinah, katerih kulturne potrebe so razvite, so na višji ravni, je to dokaj res. Več bodo zaslužili, več bodo pripravljali dati tudi za svoje kulturno življenje, če le-to pojmujejo kot sestavni del svojega osebnega standarda. Toda v deželi, kot je naša, ki se zelo hitro industrializira (kar je pritegnilo ogromne množice ljudi iz

vasi), lahko in že pomeni višji osebni dohodek v sedanjih fazah pri mnogih ljudeh predvsem le težnjo, da si napravijo življenje udobnejše, od stanovanja do nabave motorizacije. To samo po sebi je dobro. Toda stati križem rok ob pospešeni civilizaciji življenja in se ne družbeno organizirano zavzemati, da bo vsak posameznik vendarle začutil, da je del standarda tudi njegovo kulturno življenje, prispevanje drugih vrednot, nematerialnih, bi bilo napak in marsikje na to že pozabljamo. Zato so v teh desetletjih še kako potrebna skupna družbena sredstva, ki bodo kot korektor ali regulator omogočila oživljati pri ljudeh potrebe, ki naj postanejo merilo njegovega polnega življenja in polne osebnosti. Tudi v tem pogledu torej lahko zagovarjamo vsaj še nekaj časa s polno utemeljitvijo skladnost sredstev za kulturo v komun s porastom osebnega dohodka.

To seveda ni vse. Ustavi sem se le ob dveh elementih, za katere menim, da ju ne bi smeli prezreti pri korekturah formulacij, ki bodo opisovale in uzakonjale materialne odnose kulture v okviru splošne delitve. S tem pa ostanejo seveda odprta za razmišljanje še vsa vprašanja v zvezi s smotnim trošenjem razpoložljivih sredstev.

SONJA GASPERŠIČ

Poleg štipendiranja in subvencioniranja, dveh že ustaljenih oblik finančne in ekonomske pomoči študentom naših visokih šol, so v letošnjem šolskem letu uvedli na ljubljanski univerzi še tretjo in sicer posojilo z odpisi. Poglaviti razlog za to je, da bi v sedanjem sistemu socialne podpore vnesli večjo stimulacijo. Od 8800 študentov ljubljanskih visokih šol prejema štipendijo le 31,5 % in povprečna višina štipendij znaša 12.390 dinarjev. V današnjem porastu cen ta vsota ne pokrije niti stanarine in hranarine v študentskih domovih, kaj šele kje drugje. Subvencijo iz skupnega univerzitetnega sklada pa prejema nekaj študentov, katerih lastni mesečni prejemki ne dosežejo vsote 10.000 din. Zato kako prav, da se je ustanovil Sklad za študentska posojila, ki bo nedvomno vsaj v sedanji situaciji, ko skušamo urediti način in višino štipendiranja ter

Kreditiranje univerzitetnega študija

načrtno planirati kadre, pokrili marsikako vrzel. Pa ne samo zdaj, tudi v bodoče.

Za koledarsko leto 1964 razpolaga ta sklad s 74 milijoni dinarjev. Potrebe pa so na vsak način mnogo večje, saj se prijavilo kar 1700 študentov. Srečnejši, ki so jim ugodili prošnje, je le 1328 in sicer bodo dobivali v povprečju 5700 dinarjev mesečno.

Okrog tega posojila pa se slišijo vprašanja, na katera je treba povsem jasno in odločno odgovoriti. Nesmiselno bi namreč bilo, če bi dajali študentom kredite z obrestmi. S tem bi jih finančno in moralno močno obremenili, študij pa bi postavili na povsem komercialno bazo. V naši družbeni skupnosti tak način podpore ne more biti sprejemljiv. Posojilo bi naj vrnil študenti po končanem študiju, ko se zaposlijo, in sicer samo v višini vsote, ki so jo dobili. Pri vračanju teh sredstev pa bi ne smeli pozabljati na neenake možnosti zaposlenih. Gotovo bi kdo, ki se bo zaposlil z začetno mesečno plačo po 35.000 din, mogel vračati denar bolj postopoma kot pa oni s 60.000 dinarji mesečnih prejemkov.

Ena izmed razveseljivih in zelo spodbudnih oblik pri posojilu je, da se posojilo študentu, ki je končal svoj študij v predpisanem roku in z odličnim uspehom, odpiše.

Pravkar pričet nov način finančne podpore študentom s posojili, pa bi v bodoče kazalo urediti bolj smotno. Trenutno namreč odloča o tem, kdo bo dobil posojilo iz Sklada za študentska posojila in kdo ne, Zveza študentov kot centralni organ za vse visoke šole v Ljubljani. Bilo bi gotovo bolje, če bi prenesli te pravice odločanja na posamezne fakultete in fakultetne odbore Zveze študentov, ki bolj natančno poznajo socialno stanje in potrebe svojih članov. Drugo je, da bi se moral Sklad na vsak način bistveno povečati. Zakaj 5700 dinarjev, kot neka povprečna vsota mesečnega prejemka, je v sedanjih situaciji, kakršno nam kažejo statistike o ekonomskem položaju študentov s štipendijami, subvencijami in brez njih, skrajno nizka. Napak je, če gledamo na študente visokih šol skozi prizmo tistih nekaj desetih mladincev, ki žive v zelo ugodnih in dobrih razmerah. Na sploh je položaj študentov mnogo manj rožnat. In zato ga, seveda, kljub lepim in dobrim nameram samo s posojanjem denarja in odpisom posojila ne bomo mogli rešiti. Sicer pozdravljamo to akcijo, obenem pa vemo, da bo treba o štipendiranju iz centralnih skladov, gospodarskih organizacij in komun še marsikaj spregovoriti.

ALA PEČE

meznikov, »bivših« članov svetov in upravnih odborov.

Potem so prišli novi člani svetov in upravnih odborov na prvo sejo. Začelo se je delo, toda žal dolge debate marsikdaj o nekem problemu zopet povsem znova. Res, da take debate za posameznika niso brez koristi, toda — ali ne bi kazalo ob rotaciji upravljavcev narediti eno ali dve uvodni seji skupaj s člani bivšega in novega sestava sveta ali upravnega odbora? V skupni izmenjavi misli in pogledov na določene probleme

me bi lahko v marsičem novi člani poneli od »bivših« članov »štafetno palico« naprej od tam, do koder so prišli njihovi predhodniki. To seveda ne pomeni, da novi člani ne bi imeli lahko tudi kritičnega mnenja o predhodnih stališjih svetov in odborov.

Primer ni osamljen. Ne velja verjeti za svete in upravne odbore le s področja kulture. In, ali se ne srečujejo z nekim podobnim nesmotnim trošenjem časa in sil tudi ob zamenjavi upravljavcev na vseh drugih nivojih, tudi višjih. V upravnem odboru kulturne ustanove, v njenem družbenem or-

ganu, na sejah upravnih odborov sklada republiškega značaja in celo v skupščinskem zboru, kjer je širši sestav posilancev prevzel funkcijo starega republiškega sveta, pa se zdi, da včasih »kot prvi in prvi« razpravljajo o družbenem stališču, ki je bilo v prejšnjem svetu pred letom ali več že sprejeto in javno definirano.

Ob doslednem rotacijskem principu samoupravnih organov bi skupne uvodne seje »bivših« in »novih« z značejnim spoznavanjem s problematiko v tej ali oni obliki marsikdaj lahko pripomogle, da bi vsaj deloma začeli novi organi delo tam, do kamor je bilo dotlej opravljeno.

Nekdo bo dejal takole: Slabo so oni prej opravili svoje delo, če niso informirali širše javnosti tudi dosledno s svojimi stališči, ne glede na to, ali so jih v danem času in pogojih lahko tudi že realizirali. Morda je v tem pol resnice, toda o vsem pač vedno ni mogoče podrobno informirati. Toda informirati ožji krog »naslednikov« samoupravljanja — to bi gotovo moral postati princip konkretne prakse.

Prav danes mi je na seji nekega novega upravnega odbora sklada kolega novinar, ki že leta spremlja delo tega sklada, ob poslušanju razprave, dejal: Začenjamo zopet tam, kjer smo bili pred Kdaj bomo začeli predajati »štafetno palico« upravljavcem?

SONJA GASPERŠIČ

Hans Hellmut Kirst: TOVARIŠI

124

»Vsekakor! Kot kdo iz filma.«
»To je bil tudi prva strel v srce! Rahlo poševen od spodaj navzgor.«
Bennicken je pomirljivo strmel predse.
»Ni mu bilo treba trpeti.«
»Pripravili mu bomo pogreb,« je obljubljal Frammler, »kakršnega smo mu dolžni: svečanega z vojaško preprostostjo. Skupina Schulz strnjeno koraka za krsto. S skupnim vencem, ki ima lep napis: Našemu dragemu, nepozabnemu tovarišu!«
»Sijajno!« je z zagrizeno raskavostjo odvrnil Bennicken. »Veselim se.«
Ob šestnajstih je Gisenius poklical kriminalističnega inšpektorja Sanda. Odvetnik ga je spoštljivo vprašal, če se lahko v eni uri ponovno oglasi pri njem. Prišlo naj bi bilo do novih stališč.
Sand je rade volje privolil.
Točno ob sedemnajstih se je Gisenius pojavil v inšpektorjevi pisarni. Ni prišel

sam. Z njim je bil višji državni svetnik Bartosch.
Pozdravili so se po vseh pravilih, vendar hladno. Gospodje so sedeli.
»Seveda ne smete misliti,« je pričel višji državni svetnik Bartosch, »da bi želeli kakorkoli vplivati na vas...«
»Bolj si prizadevamo,« je vzel nit v roke Gisenius, »da bi vam v vsakem pogledu pomagali!«
Sand se v svoji koži ni dobro počutil. Že sam Gisenius je bil zanj trd oreh. Toda odvetnik vsaj ni bil nobena uradna osebnost. V nasprotju z njim pa je imel višji državni svetnik Bartosch neposredne zveze s pravnim ministrstvom.
»Zelo hvaležen sem vam za vaš trud,« je zato previdno povedal Sand.
»Gospod kriminalistični inšpektor Sand,« je ustrezljivo govoril Bartosch, »gospod minister se je spomnil vašega imena

in dosedanjega dela. In gotovo veste: imena, ki so zanj brez posebnosti, takoj spet pozabi. Če pa si ime zapomni, to nekaj pomeni.«
»Inšpektor Sand bo to gotovo znal ceniti.« Gisenius je takoj izbral premor svojega partnerja. »Ker imam nešteto prilik, da delam z inšpektorjem Sandom, lahko mirno dodam: Pravilno mnenje gospoda ministra se mi ne zdi presenetljivo. Sand, lahko si čestitate.«
Kriminalistični inšpektor se ni čutil doraslega hinavski, lisičji taktiki. Molčal je in se nasmihal.
»Če te gospod minister pozna z dobre plati, je to prednost posebne vrste.« Bartosch je naredil pomenljiv obraz. »Nasprotno pa je, kot kažejo izkušnje, katastrofa. Gospod minister se je pripravljen žrtvovati za svoje uradnike... Isto na vsak način pričakuje od njih. Gre za vprašanje solidarnosti, razumete?«
»Razumem,« je z muko odvrnil Sand. »Vse popolnoma razumem... če gledam teoretično. Toda jaz sem mož prakse.«
Bartosch je milostno zmajal z glavo. »Zato SMO tukaj. Finese mirno prepustite nam. Potem, ko boste kriminalistični svetnik, se lahko spoprimete tudi z njimi. Ostanimo torej pri praktičnih rečeh. Ste raziskali smrt tega gospoda Meinersa? To se pravi: lahko kolikor toliko z gotovostjo rečete, kdo bi prišel v poštev kot morilec?«
»Morebiti... pokazal se je sum.«
»Je kakršnakoli osnova, ki dopušča možnost, da bi bila smrt gospoda Meinersa v zvezi z neko skupino okrog gospoda Schulza?«
»Ne,« je obotavljajoče se odvrnil Sand in pogledal namizno ploskev pred seboj. »Ne popolnoma.«
»Tega tudi nikoli ni bilo pričakovati!« Gisenius se je delal nadmočnega. »In s tem je stvar toliko kot opravljena.«

125

»Je opravljena, gospod kriminalistični inšpektor Sand?« je sugestivno vprašal Bartosch.
»Ne popolnoma... Gospoda moja, pozabljata na vlogo državnega tožilstva.«
»To je formalno popoln nesmisel,« je zaničljivo rekel Gisenius. »In potem, kakor stoje stvari, absurd.«
»Dovoljujem si, da sem drugačnega mnenja.« Končno je Sand našel svoj stari pogum. »Priznam: Vloga sama na sebi ni posebno zanimiva... toda, če jo motrimo v zvezi z umorom Meinersa, je naravnost vznemirljiva.«
Potem pa je Bartosch skušal govoriti zapovedujoče. »Namena, da bi pričeli preiskavo, v resnici sploh ni. Jaz sem... z dogovorom z gospodom ministrom... govoril z gospodom Kronshagenom. Pri tem je Kronshagen spredel, da temelji njegova vloga na zmoti in napačnih sklepih. Potegnili jo bo nazaj. S tem je reč urejena.«
»Je to zakonito?« Sand je čutil, kako se mu umikajo tla, na katera je gradil. »Ali je to zgolj vaše mnenje?«
»To je popolnoma zakonito. In pooblaščen sem, da storim vse, kar se da.«
»Za zdaj pa,« je odvrnil Sand in se boril za zadnji centimeter tal, »mora gotovo ostati, kot je. Dokler ne dobim odgovarjajočega pismenega navodila.«
»To se lahko nemudoma zgodi.«
»Seže vaša moč tako daleč?«
»Telefonirajte ministru!«
Sand je potreboval ogromno moči, da ni pokazal svoje razjarjenosti.
»Gospod višji državni svetnik, dali mi boste pismeno navodilo in s tem bo najvažnejše rešeno.«

»Najbolj prepričljivo pojasni stvar vendar primer sam na sebi...« se je spet vmešal Gisenius.
»Kako?« Bartosch se je delal začudenega. »Prav slišim? So dokazi, ki lahko vse dodobra razjasnijo? Kakšni so?«
»Samokres, s katerim je bil izvršen umor in so ga našli v bližini kraja dejanja.« Sand je bil utrujen od neenake borbe. »Na morilskem orožju so ugotovili prstne odtise.«
»Nekega Lehmgruberja,« je poročal Gisenius. »Policija ga preganja zaradi napada na nekega taksija.«
»No, to je ja imenitno!« je vzkliknil Bartosch.
Sand pa je zamišljeno pogledal Giseniusa. »Presenetljivo, kako ste spet enkrat dobro poučeni.«
»Gospod kriminalistični inšpektor, kako ste mi mogli to zamočlati?« Bartosch je z očmi zadovoljno poblisnil proti Giseniusu. »Le upam lahko, da ne bom zašel nikoli v stisko, da bi moral povedati gospodu ministru o vašem pravkaršnjem molku. Prav gotovo ne bo prišlo do tega... kolikor je odvisno od mene. Eno pa vam lahko zdaj rečem, dragi moj, na kolenih se zahvalite previdnosti za to rešitev! Eksaktna je, prepričljiva.«
»Samo majhno lepoto hibo ima,« je resignirano nadaljeval Sand. »Lehmgruber se baje že tri dni zadržuje v Vzhodni coni in to torej pomeni: kot morilec sploh ne pride v poštev!«
»No, slišite!« Bartosch je ostal miren. »Kaj takega jemljete resno? Temu nasedate? To bi spregledal vendar vsak otrok, spoštovani. Oblasti tam preko nas hočejo preigrati. Nič drugega! Primer je jasen: morilec se piše Lehmgruber. Ali mi lahko navedete drugo ime?«
»Ne, to ne...«

126

»No torej!« Bartosch se je Giseniusu zadovoljno nasmehnil. »Poročal bom gospodu ministru in prepričan sem: znal bo ceniti!«
Velika, zadnja slovesnost tovarišev se je pričela ta petek 22. aprila 1960. Točno ob dvajsetih trideset. Kot po navadi v hotelu »Tri krone«. Tokrat so si izbrali tako imenovano »srebrno sobo... razkošno sobo hotela.«
»Za moje prijatelje,« je izjavil Hirsch in se skrivoma režal, »mi ni nič predrago...«
Pustil je privleči najboljše od najboljšega. Hrastovo mizo je pregrinjal snežno beli damast iz Lyona. Porcelan je bil iz Nymphenburga. Kozarci iz Benetk. Jedilnik je vseboval izključno francoske specialitete in namesto električnih luči je gorelo nešteto voščenihi sveče.
»Kot na pogrebu,« je s priznanjem dejal Frammler.
Willy Kerze je noslajoče krožil okrog mize. »No ja, to ja ne gre iz tvojega žepa.«
»Upam pa, da iz tvojega,« Hirsch je bil videti najboljše volje.
»Zelo odlično.« Na Giseniusa je napravilo vtis. »Res, zelo odlično!«
Bennicken, stisnjen v ozko, modro obleko, je raskavo razložil: »Pivo, ki se pije... in pečenka, s katere se kadi... bi mi bilo ljubše.«
Tudi Schulz se je oblekel svečano. Na sebi je imel črnkasto, že rahlo svetečo se obleko. Toda v njej je imel dobro postavo. Hirscha je pozdravil pristrčno, ostale spoštljivo.
»Sedem krožnikov vidim,« je dejal vselej pazljivi Gisenius. »Saj nas je vendar samo šest.«

Mar ni prijeten takle izlet v dvoje? Zdaj, ko je TOMOSOV COLIBRI postal vozilo za dva, si še vi lahko privoščite tak užitek. Ne pozabite: tudi COLIBRI je ena tistih trdnih vezi, ki družijo dva prijatelja!

TOVARNA MOTORNH VOZIL TOMOS - KOPER

»Sedmi krožnik,« je pojasnil Hirsch, »je tako rekoč mišljen simbolično...«
»Naravnost nordijsko!« Kerze je bil navdušen. »Stol za mrtvega, tako rekoč mistično!«
Frammler je z dolgočasno privzdignil ramena. »Mene kaj takega ne more ganiti. Jaz lahko zajtrkujem celo med trupli...«
»Lahko vprašam,« Schulz se je obrnil h Giseniusu, »kakšen program je predviden danes zvečer?«
»Vse,« je ustrezljivo dejal Gisenius, »prepustimo našemu tovarišu Hirschu. Prava slovesnost za našega tovariša Meinersa bo trajala... tako domnevam jaz... kake pol ure.«
»Je že všteto,« je rekel Hirsch. »Večerjo homo servirali točno ob enaindvajsetih. Zdaj bomo najprej pili. Prva runda: armagnac.«
Hirsch je nallil tovarišem. Frammler mu je rade volje pomagal. Natakariji pri tovariških večerih niso bili zaželeni.
»Dragi tovariši!« Gisenius se je dvignil. »Michael Meiners je bil eden izmed nas. Lahko bi celo rekli: bil je eden najboljših. In neke vrste simbolična figura, ki bo vse večne čase živel v našem spominu. Takrat, v tistih temnih dneh, smo menili, da smo svojega tovariša Meinersa izgubili. Toda ostal je živ in trajalo je precej časa, preden se je spet vrnil k nam. Komaj pa se je zdelo, da se mu je to posrečilo, je postal žrtev nekega cestnega razbojnika po imenu Lehmgruberja. To je zdaj uradno potrjeno.«
»Glej, glej,« je vzkliknil Hirsch z ironičnim priznanjem. »Zdaj je torej uradno. Kaj praviš na to, Bennicken?«
»Na zdravje!« je trdo odvrnil Bennicken.
In takó so potem pili. Gisenius je sedel. V istem hipu je vstal Frammler. »Tova-

127

riši! Rad bi le na kratko poročal, kaj sem storil doslej. Torej: krsta bo v temnorjavih tonih iz furnirane rdečkaste bukovine s hrastovino in sicer poševeno črtkasto, kar je pri svečni razsvetljavi posebno učinkovito. Kar se tiče okovja...«
»Pošlji nam svoj katalog,« je predlagal Hirsch.
»Saj bi vam samo rad pokazal, kako dobro je naložen vaš denar!« je vzkliknil Frammler in utihnil.
»Že dobro, dragi Frammler,« je omilil položaj Gisenius. »Zaupamo ti.«
»Kot pogrebniku, gotovo,« je ostro odvrnil Hirsch.
Zdaj se je dvignil Schulz. »Tovariši! Pristrčno vas pozdravljam in se vam zahvaljujem za polnoštevilno udeležbo. Zahvali bomo ob smrti našega tovariša Meinersa. Kraj in čas pogreba bomo še sporočili. Tudi na pogrebu pričakujem polnoštevilno udeležbo. Med drugim je moja dolžnost, da izrečem zahvalo tovarišu Giseniusu za vse, ker je uredil tako važno in delikatno zadevo.«
Gisenius se je branil. »Brez vas, dragi tovariši, bi gotovo ne bil, kar sem.«
»Priznamo,« je odvrnil Hirsch.
»Nadalje,« je spet spregovoril Schulz, »se moram zahvaliti tudi našemu tovarišu Frammlerju za njegovo nesebično in dobro zaščito našega draga tovariša Meinersa.«
»Dobro že,« je zabredel Frammler. »toda zakaj nesebično?«
»Naprej,« je hlastno nadaljeval Schulz, »se zahvaljujem tovarišu Hirschu za gostoljubje in tovarišu Kerzeju — kot običajno — za njegovo finančno pomoč. S tem je uradno del zaključen.«

»In Bennicken?« se je, kot je bilo videti, brez jeze pozanimal Hirsch. »Kaj ni ničesar, za kar bi se mu lahko zahvalil?«
»Userjem se na zahvalo!« je robustno izjavil Bennicken. »Opravljam svojo dolžnost!«
Frammler je takoj posegel vmes. »Vojak ne govori o tem, kar je logično... Ukaži že primesti skledce!«
»Ne tako hitro!« Hirsch je pazljivo opazoval prijatelje. »Večerja še ni pripravljena. Mislim pa, da lahko ta čas izpolnimo na prav zabaven način. Nekdo je izrazil željo, da bi rad govoril z nami. Čaka v sosednji sobi... in mislim, da bi ga povabili, naj vstopi.«
»Ne!« je takoj zaklical Gisenius. »Zakaj bi bilo to dobro? Tu smo čisto sami zase. Motenj ne potrebujemo.«
»Očitno veste, o kom govorim!« je z igranim začudenjem dejal Hirsch. »Toda zakaj to sumljivo, robato odklonilno stališče? Zdi se mi, da imamo vsi pravico spoznati končni rezultat posredovanja gospoda Tantaua. Jaz sem vsekakor za to. Je kdo proti?«
»Jaz!« Gisenius je iztegnil roko.
»In jaz!« je pritegnil Bennicken.
»Meni je figa mar.« Frammler je do dna izpraznil kozarec.
»In ti Kerze?« se je pozanimal Hirsch.
»In ti, Kerze?« se je pozanimal Hirsch.
»Ne,« je nemirno odvrnil Kerze. Medtem je namreč izvedel, da se je Karin zatekla k Tantauu. In ker je Karin poznala nekatere njegove trgovske špekulacije, bi jih utegnil deloma poznati tudi Tantau. Torej je kazalo, naj bo previden.
»Zakaj bi bil proti Tantauu?«
»V bistvu ne vem prav nič, za kaj gre,« je povedal Schulz. »Vendar zaupam in se pridružujem mnenju svojega prijatelja Hirscha.«

128

»S tem,« je ugotovil Hirsch, »sta dva proti, eden se je vzdržal glasovanja... mu je vse figa mar... in trije smo za to. Naprosili bomo torej gospoda Tantaua, da nam vsem skupaj poda poročilo.«
»Svarim pred tem!« Gisenius se je trudil, da bi priklril razburjenje.
»Svariti je tvoja čista pravica,« je ljubezljivo dejal Hirsch. »Ker pa trenutno veljajo demokratična pravila igre, nam ne preostane, na žalost, nič drugega, kot da jih upoštevamo. Vsekakor bo gospod Tantau vsak čas naš gost... Podvizal se bom, da ga poprosim, naj vstopi.«
»Očaran sem,« je zatrdil Tantau, »da vas vidim vse še enkrat zbrane... v nekem pogledu združene v skupni moči. Zakaj bojim se, da je zadnjikrat, ko imate priložnost, da počenjate reči, ki jih imenujete tovarištvo.«
Bennickenove oči so postale trde in jezne. »Kar imenujemo tovarištvo... to JE tovarištvo.«
»Sploh ne mislim, da bi podvomil v vaše prepričanje... rad bi le nekoliko obogatil vašo spoznanja. In to bo lahko za enega ali drugega na vsej črti pridobitev.«
Hirsch je popeljal Tantaua k mizi. K sedmemu, praznemu stolu. »Sedež Michaela Meinersa! Ga boste sprejeli?«
Tantau se ni niti za hip obotavljal. »Da, sedel bom na mesto Michaela Meinersa.«
Skoraj svečano je izvlekel prazen stol. Prišel je k mizi: majhen, izrpan mož z obrazom dakla, kot vedno slabo oblečen. Pred njim pa damast, porcelan, kozarci... in šest svečano oblečenih tovarišev.
»S čim naj pričnem?« Tantau je sedel in se naslonil na naslanjalo. »Dobil sem od vašega naročnika, gospoda Giseniusa, nekaj jasnih naročil... In izvršil sem jih.«

Prosim, brez godrnjanja!

Pregovor pravi, da čas izuči vsakogar. Izučil je tudi nas. Točneje: športne delavce in gostince s turističnimi agencijami. Včasih so ravnali vsak po svoje, sedaj pa...

No, sedaj pa so si vendarle segli v roke in sporazumno sklenili, da bodo odšle dalje misliti tudi drug na drugega. Športniki na turizem in turistični delavci na šport.

Tako danes športni delavci s prireditvami in drugimi svojimi čari privabljajo ljudske množice v najbolj mikavne koticke naše lepe domovine, gostinci in turistični delavci pa skrbijo za prijeten in tople zapeček, ki so ga utrujeni športniki proti večeru tako zelo potrební.

Zares, vzajemnost brez primere. Brez meja in brez pomislekov. Tudi denarnih...

Vzemimo za primer najsevernejši kotiček naše prelepe Gornjesavske doline, kjer smo pričeli z gradnjo tako velike skakalnice, kakršne danes še nihče ne premore na tem ljubem svetu. Ni važno, če zanjo ne bomo imeli svojih skakalcev. Važno je, da bomo na njej prirejali tekme in z njimi privabljali na tisoče in tisoče turistov in izletnikov. Važno je, da bomo ponesli v svet sloves naše nove moštvovine in z njeno pomočjo napolnili bližnje in daljne hotele in privatne sobe, prav do zadnjega kotička.

Nič ne de, če bo to samo enkrat na štiri leta — samo za tri dni. Za začetek moramo biti skromni in tudi z malim zadovoljni.

Pa kaj bi tarnali. Z integracijo športa in turizma smo komaj pričeli. Kaj potem, če še danes nimamo smučarske vlečnice na Kravcu, če še danes nimamo v Sloveniji nobene prave sankarske proge, če še danes nimajo turisti v Kranjski gori ob dolgih večerih potrebne zabave, če še danes nimamo...

Nič ne de. To so malenkosti (to niso zanimive investicije z osmimi ničlami) in pravzaprav zanje še ne vemo čisto natančno, če so sploh kaj pomembne za naš turizem in šport.

Sicer pa, le počasi in s pametjo! Za sedaj je gotovo le eno, da smo pričeli z integracijo na pravem koncu.

Zatorej prosim, brez godrnjanja!

Luksus na snegu

Smo sredi šolskih počitnic.

Nekateri otroci se jih veselijo v družbi sebi enakih na snegu, drugi, po številu precej močnejši, so ostali doma. Kaj počnejo, ne vem...

Vem pa, da niso doma svojevoljno, kajti ne poznam otroka, ki si ne želi zimskega veselja na snegu. Znani so mi le podatki, da je od malo manj kot 1200 šol organiziralo smučarske tečaje le 80 šol, oziroma tiste, katerih otroci imajo smučarsko opremo. Dalje ni nobena skrivnost, da narašča število smučar med mladino zelo zdržema, nekateri pa trdijo, da celo stagnira. Seveda, osebni dohodki staršev ne dopuščajo nakupa tako dragih stvari. Razumljivo...

Se čudite, morda ježite? Nikar, tu je pojasnilo:

Predpisi, seveda naši (tisti, ki smo jih sami predpisali) obravnavajo smučar kot luksuzen rekvizit. Povsem razumljivo, tudi take, čisto preproste, za otroke...

Torej, kdor želi luksuz, ga naj tudi pošteno plača. Edino tako je prav. Sicer pa, gornji podatki pričajo, da imajo naši otroci že dovolj luksuza.

Več bi bilo morda že nevezljivo.

Športniki TGA iz Ruš po prijateljskem srečanju

NA TEMO: ODDIH IN REKREACIJA PROIZVAJALCEV V KIDRIČEVEM

SKROMNI USPEHI

Prvi začetki, prvi poskusi, da bi delavce v Tovarni glinice in aluminija v Kidričevem spomnili na potrebno osvežitev »teles in duha«, segajo v tem delovnem kolektivu že vrsto let nazaj. Danes se s tem vprašanjem ukvarja šestčlanska komisija pri sindikatu (predsednik in pet referentov), ki pa kljub svoji volji in požrtvovalnemu delu ni zadovoljna z rezultati. Danes sicer v kolektivu posamezniki menijo, da bo potrebno glede na prehod na 42-urni delovni teden, ki ga imajo od letošnjega leta dalje posvetiti vprašanju rekreacije in oddiha več pozornosti, vendar... Od tu dalje pa ne vedo, kako in kaj...

NI INTERESA?

»Težave imajo z organizacijo razvedrila svojih ljudi«, pripovedujejo v kolektivu.

»Ni nam žal sredstev za to, pa vendar bi se težko s čim pohvalili. Nikakor nam neče uspeti, da bi pripravili ljudi k temu ali onemu športnemu udejstvovanju. Pred kratkim smo hoteli organizirati medobratna tekmovanja, vendar brez uspeha. Pripetilo se je, da je prišla na igrišče le ena ekipa in je bil nasprotnik odsoten, ob naslednji priložnosti pa se je situacija zasukala le v toliko, da so prvi ostali doma, drugi pa so seveda zastopali obleki športne drese. Torej, medobratna tekmovanja so nam skorajda v celoti spodletela...«

Tudi za letni oddih so uslužbenci Tovarne glinice in aluminija iz Kidričevega zelo težko odločijo. Imajo svoj dom v Crikvenici, za redni letni dopust prejemajo regres (tudi člani družine), pa kljub vsemu njihov lep dom ob morju v glavnem čez leto samuje. Julija in avgusta je nekaj malega povpraševanja po prostih poletjih, toda... Malokdo se odloči za to, da bi za teden ali dva zapustil svoj dom in se zares predal počitku in razvedrilu.

Sindikatu je menil, da morda ljudem ne ugaia morje, da jim je Crikvenica predaalec in je zato v preteklem letu poskrbel, da so dobili delavci pravico, da preživijo svoj dopust za minimalno ceno v počitniškem domu nekega kolektiva na Pohorju. In rezultat? Od 1800-članske delovne organizacije sta se odločila, da pojdeti na Pohorje le dva človeka.

SAMO MENTALITETA...

Povprečni dohodki zaposlenih v tovarni, ki so okoli 35 tiščakov na mesec, verjetno ne predstavljajo odločilne ovire za letovanje izven domačega kraja, saj je končno tu še regres.

»Naši ljudje kratkomočno ne vedo, kaj pomeni morje, kaj je letovanje v planinah«, pravi predsednik komisije za šport pri sindikatu. »Imeli smo že primere, da smo posameznike mukoma spravili v Crikvenico. Ko so videli morje, so se zanj tako navdušili, da odtile dalje preživijo vsako leto kak teden ob morju. Ampak, to velja le za posameznike...«

Poleg mentalitete, da je najbolje preživeti svoje proste dni v letu enostavno pod domačo streho, zadržuje pogosto delavce doma vrtičkarstvo. Obdelovanje zemlje sodi tudi med tiste momente, ki ljudem ne dopuščajo, da bi na primer v poletnih mesecih za teden ali dva zaklenili hišo in odpotovali.

PREMOČ VOZAČEV

V Tovarni glinice in aluminija v Kidričevem se vozi na delo dnevno od 1800 zaposlenih skoraj 70 % ljudi. Število procentov je res veliko, vendar ne bi smelo biti vzrok za tako zaskrbljujoče podatke o letnem oddihu delavcev. Močno pa posega na področje dnevnih in tedenskih rekreacije. Kajti po končanem delu skoraj brez izjeme sedejo vsi vozači na kolo, avtobus ali vlak in se posloviijo od svojih kolegov do naslednjega dne. Vsekakor, prav gotovo tudi v tem grmu tiči zajec, da so v tovarni tako klavirno propadla medobratna tekmovanja.

Sicer pa, kolesarjem, ki dnevno prevozijo 15, 20 ali celo več kilometrov in se vrhu vsega v popoldanskih urah ukvarjajo z vrtičkarstvom, res ni kako potrebna športna rekreacija. Prepričan sem, da si želijo ti ljudje ob prostih uricah morda partijo šaha, morda udoben naslonjač in časopis, morda slediti programu televizije...

Toda, precejšnje število članov velikega kolektiva biva v naselju, ki leži v neposredni bližini podjetja. Pri teh seveda

ni problema vsakodnevne migracije, pa vendar jim je sleherni športno udejstvovanje zaenkrat še tuje.

»Vsa rekreativna dejavnost temelji pri nas na prostovoljnem udejstvovanju. Vsakomur je na voljo igrišče za odbojko, mize za namizni tenis, šahovnice, puške itd. Če organiziramo tekmovanje v popoldanskih urah, potem poskrbimo tudi za brezplačno kosilo. Toda, interes za vse to je še vedno zelo skromen«, pripoveduje predsednik sindikata.

Med že nekatere omenjene vzroke za skromne uspehe športne komisije, šteje končno tudi ta, da se precejšnje število članov kolektiva izobražuje v večernih urah. Tako vzamejo tečaj za strokovno izpopolnjevanje in ekonomska večerna šola številnim ljudem še nekaj tistih redkih prostih uric, ki jih imajo v dnevu.

OPRAVIČILO

Vendar, naj služijo vse te gornje besede v opravičilo? Bosta res malce nesodobna mentaliteta zaposlenih ter vprašanje vozačev in vrtičkarjev odločujoči v kolektivu TGA? Mar ne bi kazalo prav danes, ko se je eni nedelji v tednu pridružila še druga »nedelja«, morda za spoznanje bolj temeljito proučiti vprašanje oddiha in rekreacije skoraj dva-tisoč članskega delovnega kolektiva...?

»Dobro vem, da bo sindikalna športna komisija težko rešila to vprašanje«, pravi njen predsednik. »Menim, da bi bilo edino pravilno in obenem perspektivno, da nastavimo svojega profesionalnega organizatorja rekreacije. To sem tudi predlagal na obnem zboru sindikata, seveda brez uspeha.«

Naj zaključim obisk v TGA torej takole:

- Dejstva kažejo, da komisija pri sindikatu ne zmore svoje dela. Kljub svoji dobri volji in veliki prizadevnosti.
- Vprašanja niso neresljiva, zahtevajo pa poglobljeno delo in najmanj — čelega človeka. Zato se pridružujem besedam predsednika komisije za šport, da je poklicni organizator rekreacije delovnemu kolektivu v Kidričevem nujno potreben.

A. ULAGA

V kolikor nam je do danes uspelo opredeliti mesto in družbeno vlogo telesne kulture in podati kritično oceno ter analizo njenega stanja pri nas, potem nam bo mnogo lažje poiskati in nakazati smernice njenega bodočega razvoja. Vključevanje čim večjega števila ljudi, zlasti mladine, v najrazličnejše oblike aktivnega telesnokulturnega udejstvovanja, mora postati osnovno vodilo slehernega načrta na področju telesno-kulturne dejavnosti. Žal ne razpolagamo — vsaj v republiki ne — z zanesljivimi podatki, koliko ljudi se udejstvuje v telesni kulturi. Tudi še nimamo razčiščenih meril za vrednotenje aktivnosti v tej družbeni dejavnosti, zato obstoječi statistični podatki niso dovolj zanesljivi. Ne glede na to pa smelo trdimo, da je število aktivnih športnikov prenilko, zlasti če vzamemo podatek, da je v 1391 organizacijah okoli 100.000 ali približno 6 % vsega prebivalstva. Posledice tako nizkega odstotka so vse prej kot spodbudne. Tako npr. imamo nizjo življenjsko dobo (na Švedskem se je po podatkih iz leta 1959 ukvarjalo s telesno kulturo 24 % prebivalstva in imajo povprečno 72-letno življenjsko dobo, pri nas pa je povprečna življenjska doba komaj 57 let), nizjo produktivnost, ter več izostankov od dela zaradi nesreč (v Sovjetski zvezi so ugotovili, da je uvedba aktivnega počitka v tekstilni stroki prinesla povečanje storilnosti za 13 %, ob istočasnem zmanjšanju obolenj in poškodb pri delu za okoli 50 %), nižji odstotek sposobnih za službo v JLA itd.

Navedeni podatki podpirajo akcijo čimbolj množičnega in organizacijskega prilagojenega aktiviranja prebivalstva v telesni kulturi, ki bi jo morale dogovorjeno uresničevati poleg telesnokulturnih organizacij tudi ostale zainteresirane organizacije, pa tudi organi ljudske oblasti. Eden od temeljnih pogojev za množičen razvoj telesne kulturne naših ljudi je, da v prihodnjih sedmih letih dosežemo kvaliteten napredek telesne vzgoje v naših šolah. Z današnjim stanjem ne moremo biti zadovoljni, saj ima na voljo komaj 30 % šol telovadnice, približno polovico šol ima manjše ali večje igrišče za pouk telesne vzgoje na prostem, medtem ko več kot 100 šol nima niti telovadnice, niti igrišča niti dvorišča za zasilen pouk telesne vzgoje. Glede opreme obstoječih prostorov in objektov je položaj prav tako perez: tako npr. pride na 3834 učencev en telovadni drog, na 422 en par šolskih smuč in na 307 ena nogometna žoga. In če k tem podatkom dodamo še enega, da manjka na šolah nad 300 strokovnih učiteljev in profesorjev za telesno vzgojo, potem razumemo zaskrbljenost in pa naloge, ki se naravnost vsiljujejo.

Predvsem je potrebno v času osemletnega obveznega šolanja približati doraščajoči mladini telesno vzgojo do takšne stopnje, da bo nepogrešljiva in sestavni del njihove nadaljnje življenjske

OB NEKATERIH OSNOVNIH TEZAH REPUBLIŠKEGA NAČRTA SEDEMETLETNEGA RAZVOJA TELESNE KULTURE

VSE VEČJA ODGOVORNOST KOMUN

poti. Doseči to pa ni več stvar le strokovnjaka — učitelja telesne vzgoje, ampak vsega pedagoškega in družbenega aktiva sleherne šole. Tedaj bo šolska telesnokulturna dejavnost (pouk telesne vzgoje in prostovoljna šolska društva) postal enakovredna ostalim. Klasično pojmovanje tega področja bo nadomestilo sodobno in telesna kultura bo dobila trdne osnove sodobnega družbenega vrednotenja, kar se bo praktično manifestiralo pri tako vzgojeni mladini v potrebi aktivnega in kontinuiranega udejstvovanja na tem področju, pri odločujočih organih in organizacijah pa v sodobnem vrednotenju tovrstnega družbenega razvoja.

Nujen pogoj za razvoj telesne kulture so strokovni kadri. Glede na to, da je telesno-kulturna dejavnost v razvojnem zaostanku za ostalimi družbenimi področji našega časa, je vprašanje strokovnih kadrov še toliko bolj pereče, ker si brez zadostnega števila le-teh ne moremo zamisljati resnejšega napredka, ustreznega današnjemu času. Po nepopolnih podatkih in analizah potrebujemo danes v naši republiki najmanj 600 telesnokulturnih strokovnjakov: 450 pedagogov za potrebe šol in 150 profesionalnih visokokvalificiranih strokovnjakov predvsem za kvaliteten šport, za rekreacijo in invalidski šport. Če pa upoštevamo tudi nove oblike dela v perspektivi, nove dolžnosti, kot so: merjenje razvoja in zmogljivosti mladine, delo v šolskih in izvenšolskih športnih društvih, dalje delo na preventivni in korektivni telovadbi pd., pa so številne potrebe kadrov — strokovnjakov raznih profilov še večje.

V zadnjem času je bilo v republiki namenjeno za telesno kulturo 1100 milijonov dinarjev, od tega so prispevale občine 783 milijonov ali 71 %, okraj 140 milijonov ali 13 % in republika 177 milijonov ali 16 %. Videti je, da dosega prispevek občin skoraj tri četrtine; vemo tudi, da bo ta odstotek v prihodnje naraščal, saj bodo materialno finančne obveznosti za potrebe telesne kulture vedno v večji meri pripadale občinam.

Prizadevanja za boljše materialne in kadrovske pogoje, za sodobnejši razvoj telesne kulture v prihodnjih letih pa ne bodo rodila žaželenih sadov, če ne bodo temeljila na globljih izsledkih posameznih vprašanj telesne kulture. Čas in prihodnost zahtevata nenehno proučevanje vsake veje našega gospodarskega in družbenega dogajanja. Telesnokulturna dejavnost pri nas je še vse preveč laična, dosti premalo smo vlagali sredstev in usposabljali kadre za raziskovalno delo tega družbenega področja.

Vsebinska programov sedemletnega razvoja telesne kulture z omenjenimi problemi prav gotovo ni popolna. Z njimi smo želeli le opozoriti vse sestavljale sedemletnih načrtov na področje telesne kulture na pomembnost problematike in njeno aktualnost, pri čemer bi radi še posebej opozorili izdelovalce programov pri občinah, da izdelajo čim konkretnije načrte za svoje teritorialno-upravno področje.

-k-

KRESO PETROVIC:

Lošinjska podvodna bitka

VSAKA SOLA NEKAJ STANE

S trindvajsetim mestom s sotekmovalecem Turkom nisva zadovoljna. Brez dvoma sva bila letos bolje pripravljena kot na lansko tekmovanje, ali pa na obeh jila dosti boljše mesta kot sedaj. Ta neuspeh nama je jasno pokazal, da je zastoj vsa fizična pripravljenost, če ne izbereš prave taktike, oziroma ne najdeš pravega terena. »Kjer ni, tudi carska vojska ne more vzeiti«, je star pregovor. Mladi sva predloigo vztrajala na terenu, kjer je bilo jasno, da ni dovolj rib za boljši plama. Res je, da sva imela smolo, ker sva dobila najpočasnejši čoln in sva tako izgubila edini teren, kjer sva na trenngu prejšnja dva dni našla ribe. Ko sva prišla tja, je bilo tam že pet ekip. Tako sva se morala odločiti za popolnoma neznan teren. »Padla sva v travo«. Kot pravijo podvodni lovci, če se znajdejo na neprimernem terenu,

in plavala dve uri, ne da bi ujela eno ribo. Vse ribe sva praktično ujela v zadnje pol ure, ko sva zamenjala teren. Take menjave je bilo potrebno narediti prej in verjetno večkrat.

Brez dvoma pa je to tekmovanje pokazalo, da je poznavanje terena odločilno. Vsi tekmovalci, ki so se dobro plasirali, tako naši kot tuji, zelo dobro poznajo razne pozicije, ker že več let prihajajo sem. Teren je namreč tak, da je povsod dosegljiv vsakemu povprečnemu lovcu. Maksimalna globina 15 metrov ne omogoča razvrstitve tekmovalcev v tiste, ki se lahko potapljajo globoko (25 in več metrov) in tiste, ki tega ne zmorejo. Tako ostane glavni faktor uspeha poznavanje terena, kondicija in seveda lovska sreča.

Na letošnjem cupu sva se morala zadovoljiti s 23. mestom in trofejo za največjo ribo, ki jo je ujel sotekmovalec Turk Jože le nekaj sekund pred koncem tekmovanja. Nabrala pa sva dragocene izkušnje v konkurenci najboljših asov Evrope.

DRUŽINA TRALEANI

Svojevrstna atrakcija letošnje tekmovanja je bil nastop brata in sester Traleani iz Cagliarije. Brat je letošnji državni prvak Italije in večkratni državni reprezentant. Tudi sestra Giuliana (18) in Marina (30) sta vneti podvodni lovci. Bil sta prvi ženski par, ki je do sedaj nastopil na podvodnih tekmovanjih pri nas. Sicer že trikrat zapored nastopa na novoletnem

cupu Astrid Armanda. Sibenčanka, ki živi v Zürichu, vendar lovi v paru z možem. Sestri Traleani sta dokazali nadarjenost cele družine za podvodni lov in s 11500 točkami

osvojili 22. mesto. Premagali sta tako vrsto znanih ekip, v katerih so nastopali tudi reprezentanti posameznih držav. Brat pa je s soto-varišem zasedel odlično 8. mesto. Skratka uspeh družine Traleani na vsej črti.

NOVOLETNI RIBISKI RAZGOVORI

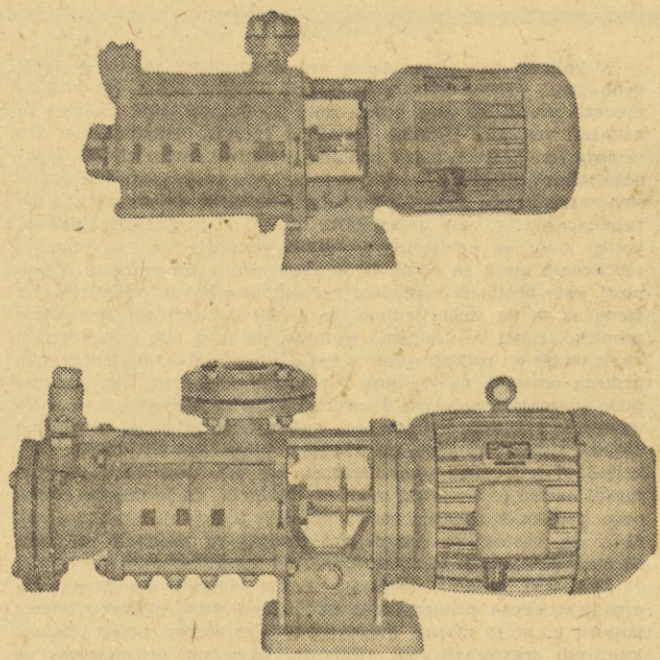
Naj bo karkoli, podvodni lovci se seveda vedno pogovarjajo o — podvodnem ribolovu. Samo na no-voletno noč so ti razgovori dosti bolj živahni, bolj sproščeni kot prejšnje večere. Jezik ne predstavlja več težav. Nekaj francoskih, nekaj italijanskih besed, predvsem pa seveda najsigurnejše komunikacijsko sredstvo »ribiške roke« in brez težav se vsi razumemo. Vsak je v svoji večletni praksi doživel niz zanimivih doživljajev. Nekdo je imel težave z veliko kornjo, drugega so skoraj zmeli vijaki velike ladje, ko je lovil v pristanišču, tretjega je vlekla zadeta več sto kilogramov težka raža. Najbolj nevarno doživetje pa je imel verjetno Francoz Guy Liena, ki se je srečal s 400 kg težkim morskim psom. Ko so nekateri nejevoljno pogledali, je pokazal tudi sliko. Takole je bilo, nam je pripovedoval: »Zgodilo se je v bližini Marsella. Zagledal sem v globini trih metrov. Hotel sem se potuhiti, pa me je opazil in začel krožiti okoli mene. Ker mi je začelo zmanjkovati zraka, sem se odločil za napad. Izrl sem noč in odločno zaplaval proti psu. Računal sem, da bo pobeignil, ker so psi v bistvu strahopetci. Zlasti če vidijo, da se jih nekdo ne boji. Ta ni hotel pobeigniti. Pomeril sem na smrtonosno mesto

in zadel. Pes se je sicer iztrgal, vendar je kmalu izkrmavel.

Tako je ob oblini in okusni hrani in alkoholnih specialitetah, ki so jih najbolj mešali Francozi, ter ob razgovorih o podvodnih uspehih, minilo 1963. leto in nekaj ur 1964. Voščili smo si srečno in na svidenje 31. XII. 1964.

NEKAJ NAJ..., NAJ...

Največji ulov — brata Bale-nović: 35 kg 450 gr
Največjo ribo — je ujel Jože Turk (Ljubljana) zobataca 3,25 kg
Najredkejšo ribo — za podvodni lov, je ujel Jeseničan Boris Rozman, to je bil kovač (samperlo)
Najmanj rib — ekipa Prage (nobene)
Največkrat sodeloval na cupu mest — Vlado Balenović
Najstarejši — profesor Janu-zzi (42), tekmovalci, ki se že deset let nahajajo med petimi naj-boljšimi evropskimi lovci (42 m globoko najboljši rezultat)
Najmlajši tekmovalci — Za-harija Borislov (17) iz Kostrene
Najmlajša tekmovalka — Tra-leani Giuliana (18)
Najboljši lovec — (po mnenju ženskega spola) Salvatori Toni (Marselle)
Najtežji lovec — Armanda Matko (105 kg) Zürich
Najlažji lovec — Armanda Astrid (56 kg — žena) Zürich
Najbolj zaposlen — tovariš Manzoni — tajnik prireditve

»ELKO«

črpalni agregat

se odlikuje po ekonomičnosti,
enostavni konstrukciji, kvalitetni
izdelavi, lahki montaži
in po primernih cenah.

Zahtevajte prospekte in ponudbe
pri svoji krajevni zadrugi,
trgovini s tehničkim materialom,
v naših predstavništvi ali v tovarni.

ELEKTROKOVINA
MARIBOR

Prodajni servis

Za dom, službo, izlet ali dopust — Prodajni servis
Modna hiša
LJUBLJANA — MARIBOR

Za razvedrilo in kratek čas

Cenjene bralce prosimo, da nam oprostite, ker nam je tiskarski škrat v zadnji številki našega lista zamenjal križanko, tako da je ni bilo moč rešiti. Danes napako popravljamo in križanko objavljamo s pravimi ključem.

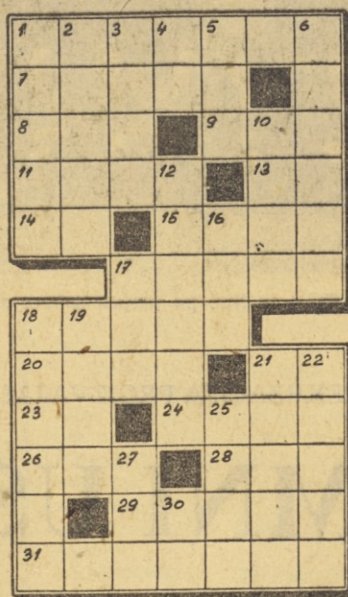
Križanka

Vodoravno: 1. nauk o meri v poeziji, 7. velik morski rak, 8. enota dela, 9. konica, 11. pritisk, 13. osebnostni zaimek, 14. tuj dvo-glasnik, 15. ugoditev, 17. duh, duša, 18. pravoslavni višji duhovnik, 20. moško ime, 21. kratka za konjsko silo, 23. angleško svetlo pivo, 24. del pohištva, 26. kraj blizu Ajdovščine, 28. okrajšano moško ime, 29. kroženje, 31. mamutovec, drevo, ki zraste do višine 100 metrov.

Navpično: 1. po čem hrepeneti, 2. angleški književnik iz prve polovice XVII. stol. (John), 3. cefra, razkosava, 4. grška črka, 5. jarem, 6. grško-rimski stari vek, 10. smejanje, 12. varuh v muzeju, 16. tuje žensko ime, 17. tla, 18. postopek, pravda, 19. majhen plug, tudi kost v nosu, 21. priimek tenorista Slovenskega okteta, 22. močvir-ska ptica, ključna, 25. partizan-sko ime našega voditelja, 27. primitivno orožje, 30. začetni-ci imena in priimka nekdanjega znanega jugosl. nogometnega reprezentanta, ki je nastopil tudi v reprezentanci starega kontinenta.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. pipeta, 7. Da-kota, 13. tarpan, 19. okoliš, 20. etamin, 21. Iberci, 22. strip, 23. Erato, 24. ki, 26. Aztek, 27. teta,

28. Preko, 29. lama, 31. alti, 32. ara, 33. kriza, 34. toraks, 36. JAT, 37. tu, 38. Osaka, 39. tavam, 40. Agata, 42. soseda, 44. kujon, 45. stog, 46. Pino, 47. poker, 48. korzar, 50. sporo, 52. GORAN, 53. Lapad, 54. I(van) F(ranci), 56. Vir, 57. Norman, 59. potep, 60. aga, 61. isto, 63. sleč, 64. kopam, 65. Eros, 66. skuta, 68. on, 69. velur, 70. stara, 71. Lenora, 73. eremit, 75. Alarod, 76. ironik, 77. Kozara, 78. ge-neza.

ŽREBALI SMO

V soboto smo v našem uredništvu izmed številnih prispelih rešitev izžrebali šest nagajencev, ki so pravilno izpolnili novoletno nagradno križanko. Zreba je nagrade razdelil takole:

Prvo nagrado — 10.000 dinarjev prejme TOMAZ VALENCIC, Ilirska Bistrica, Levstikova 10.

Pet nagrad po 1000 dinarjev prejmejo: JOZE GREBENC, Sušje, p. Ribnica na Doli, DRAGO STERGAR, Maribor, Heroja Staneta 22, ROS VILMA, Trbovlje, Zdravstveni dom, MILAN SUSTERSIC, Murska Sobota, ul. arh. Novaka 15, MILAN MOČNIK, Ziri, Stara vas 127.

Nagajencem bomo nagrade poslali po pošti.

— ...Veste, v prospektu piše, da je za gledanje televizijskega programa najbolj idealna oddaljenost okrog štiri metre!

— Oh, oprostite prosim, nisem takoj razumel, da pobira prispevke za rojstni dan našega šefa!

— Oprostite, tovariš šef, zdelo se mi je, da je inozemec!

Spored RTV Ljubljana za teden od 23. do 29. januarja 1964

ČETRTAK

23. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj ruskega jezika — 8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 8.55 Za solarje — 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambli — 10.15 Pihalna godba The band of the Royal Marines — 10.30 Pet minut za novo pesmico in podpravi za mlade risarje — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače pesmi — napevi za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Igra ansambel Harry Mooten — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zabavni kalendar — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 21.40 Lucijan Marija Škerjanc: Koncert za harfo s komornim orkestrom — 22.10 Vilem Petzelka: Improvizacija — 22.15 Skupni program JRT — studio Beograd — 23.05 Vokalna solistka Julie London — 23.20 Skupni program JRT

PETEK

24. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj hrvaško-srbskega jezika — 8.05 Pol ure v vedrem ritmu — 8.35 Narodne in partizanske pesmi iz Sovjetske zveze — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Baletni intermezzo — 10.15 Finale 1. dejanja Rossinijevga »Seviljskega brivca« — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 1.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 RKO — 12.25 Poveške in lepe melodije — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Virtuozni nam igrajo... — 14.05 Za solarje — 14.35 Domače melodije z narodno-zabavnimi ansambli — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov glasbeno popoldne — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Koncert Mariborskega komornega zbora — 18.30 Pripovedujejo nam... — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Revijska glasba — 20.15 Tedenski znanstveni predel — 20.30 Iz slovenske violinske literature — 21.00 Z lokom po strunah — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Iz zakladnice baročne glasbene umetnosti

SOBOTA

25. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) — 6.20—6.35 Napotki za turiste — 6.30—6.35 Nadaljevalni tečaj angleščine — 6.45—6.50 Pregled športnih prireditev za teden — 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Za solarje — 9.25 Matic in Alenka v naši diskoteki — 9.45 Solistična zabavna glasba — 10.15 Nekaj domačin z malimi narodnimi ansambli — 10.35 Nastopajo »Mali galski pevci« — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Vokalni solisti in plesni orkestri — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 V ritmu polke in valčka — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recital znamenitih opernih pevcev: Basist Boris Hristov — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Za konec tedna s Plesnim orkestrom RTV Ljubljana in našimi pevci — 20.20 P. G. Woodhouse: Kar nadaljuj, ščakih — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Sobotni ples — 23.10 Oddaja za naše izseljence

NEDELJA

26. januarja

6.00—8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 A. Dumas: Hrestač — 8.30 O našem mladinskem zborovskem petju — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 10.30 Prenos matinejskega koncerta Orkestra RTV Ljubljana — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Solistična zabavna glasba — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.10 Zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij — nekaj ritmov — 15.05 Popularne skladbe s tujih koncertnih odrov — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Naš glasbeni avtomat — 17.05 Hammond orgle — 17.15 Radijska igra — 18.20 Glasba iz znamenitih oper — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Ob 160-letnici rojstva Hectorja Berlioz — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Bachov večer — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

PONEDELJEK

27. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) — 8.05 Mali ranj koncert Slovenskega okteta — 8.25 Glasba ob delu — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojota Zlata Ognjanović in Friderik Lupša — 10.15 V glasbenem salonu — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Popevke in plesni ritmi — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega albuma — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Novosti iz našega arhiva zabavne glasbe — 18.45 Svet tehnike — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Skupni program JRT — studio Beograd — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

TOREK

28. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba za razvedrilo — 10.00 Napoved časa in poročila — 10.15 Los Hauquenos izvajajo narodne pesmi iz Južne Amerike — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Poveške in plesni ritmi! — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Lahki koncertni program — 14.05 Za solarje — 14.35 Melodije vzhajajočega sonca — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi tujih skladateljev — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Friderik Chopin: Dela, ki so nastala v domovini — 17.35 Iz fonoteke radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojsiri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Sambo Vremšak: Simfonija — 20.30 Zabavna glasba od Rudimpešte do Moskve — 21.05 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Nočni akordi — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

SREDA

29. januarja

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisani glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba za razvedrilo — 10.00 Napoved časa in poročila — 10.15 Los Hauquenos izvajajo narodne pesmi iz Južne Amerike — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Poveške in plesni ritmi! — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Lahki koncertni program — 14.05 Za solarje — 14.35 Melodije vzhajajočega sonca — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi tujih skladateljev — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Friderik Chopin: Dela, ki so nastala v domovini — 17.35 Iz fonoteke radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojsiri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Sambo Vremšak: Simfonija — 20.30 Zabavna glasba od Rudimpešte do Moskve — 21.05 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Nočni akordi — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

25. komuna SLOVENJSKE KONJICE

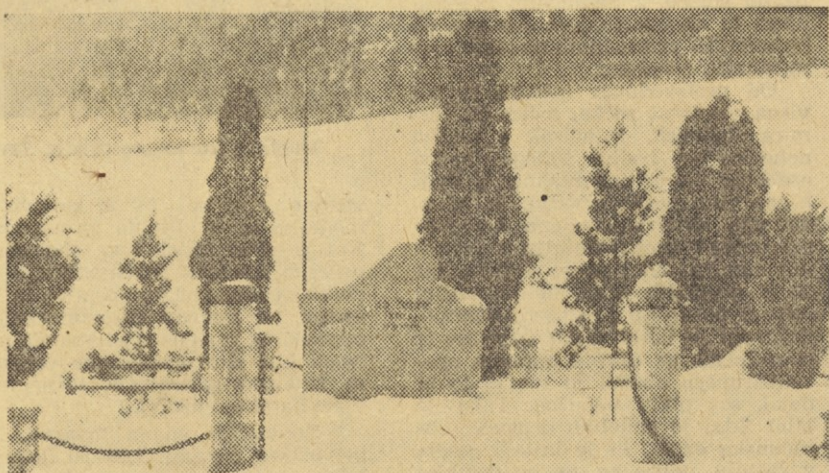
Komuna – prva pohorska predstraža

- Komune:
1. VELENJE
 2. IDRIJA
 3. JESENICE
 4. KRANJ
 5. KAMNIK
 6. SEŽANA
 7. NOVO MESTO
 8. SEVNICA
 9. LOGATEC
 10. NOVA GORICA
 11. GROSUPLJE
 12. MURSKA SOBOTA
 13. PTUJ
 14. TREBNJE
 15. METLIKA
 16. RADOVLJICA
 17. RAVNE
 18. ZALEC
 19. SKOFJA LOKA
 20. SLOVENSKA BISTRICA
 21. DOMŽALE
 22. SLOVENJ GRADEC
 23. VRHNIKA
 24. LASKO

V SLOVENSKIH KONJICAH se štajerska magistrala zlomi. Vsak, ki je le enkrat potoval skozi mikavno mestce, pomni ostri ovinek, ki malone pravokotno usmerja cesto v njeni dve smeri: proti Mariboru in proti Celju. Tu je doma zvesti sopotnik pohorskih gozdov – lesna industrija, tu je svetovno znani »Konus«, tovarna usnja, od tod »Kostroj«, tovarna, ki proizvaja tovarne, tu je živopisno središče trgovine, gostinstva in turizma, tu se spleta v vozle številna pota, ki vodijo od Loč, Vitanja, Zreč...

Ing. Adolf Tavčar, predsednik občinske skupščine, omenja: »Naselje, ki je bilo za časa Rimljanov znamenito vojaško taborišče – Castra Apollinis – je danes prirodno, politično, kulturno in gospodarsko središče Dravinjske doline ob mednarodni cesti Dunaj–Trst!«

Spomenik obešenim talcem – Frankolovo – Stranice pri Slovenskih Konjicah – nacisti so v bližini spomenika, v drevedu jablan, obesili 100 zajetih borcev in aktivistov, ki so jih pripeljali iz celjskih zaporov

Vezane vloge — ključ do investicij

Na trgu v Slovenskih Konjicah, ki je pravcati trgovski in poslovni center komune, ima svoje delovne prostore tudi KOMUNALNA BANKA, poslovna celica Komunalne banke Celje. Njeno poslovanje je skladno z diagramom rasti gospodarskih organizacij v komuni in obenem kupne moči prebivalstva. Z lastnim investicijskim skladom, ki nastaja s sredstvi gospodarskih organizacij in v znatni meri s sredstvi vezanih vlog občanov, komunalna banka že v občutni meri posega v investicijsko politiko delovnih organizacij na območju občine.

Ob hranilniški službi — ki je zlasti dobro izvajana med šolsko mladino — posluje komunalna banka še kot kreditna ustanova za potrebe občanov. Značilnost njenega kreditiranja je zrelo, kupni moči ljudi, ki v pretežni meri segajo po večjih kreditih, po denarju za nakup raznih gospodinjskih strojev, motorjev, avtomobilov ter v manjši meri po skromnejših posojilih, kar je bilo značilno za bančno poslovanje pred nekoliko leti.

V tej komuni živi in dela nekaj nad 18.000 prebivalcev. Dobrih 65 odstotkov ljudi je zaposlenih v raznih proizvodnih organizacijah, ostalo so prebivalci, ki se ukvarjajo s poljedelstvom in z živinorejo. V samem mestu — Slovenskih Konjicah — živi okoli 2000 ljudi, kar že lahko daje vsaj približno predstavbo o živahnosti tega mesta ob vznožju Konjiške gore in zelenega Pohorja. Komuni daje izrazito obeležje industrija: 2.400 delavcev, zaposlenih v industrijskih podjetjih, od teh okoli 580 žena, kar je karakteristično v skrbi za zaposlovanje, občutno vpliva na formiranje narodnega dohodka. V zadnjih sedmih letih je porasel za skoraj 100 odstotkov in se že približuje letnim trem milijardam, celotni dohodek komune pa bo lanskih 9,4 milijarde zamenjal v letu 1970 s 16,6 milijarde. Primerjave med številkami opozarjajo na dohodek na prebivalca, ki je dosegel leta 1956 komaj 114 tisoč dinarjev, lani pa že blizu 244 tisoč, kar nas seznani z indeksom 214.

Delež industrije dopolnjuje trgovina, ki je hkrati s svojim od 10 do 15 odstotnim vsakoletnim porastom v prometu primeren tolmač rasti osebnega standarda prebivalcev. Semkaj sodita še obrt in kmetijstvo, predvsem kmetijstvo, ki že postaja z živinorejo ter s sadjarstvom pomembna gospodarska panoga v komuni.

V minulih letih je občinska skupščina namenjala pretežni del skrbi rasti in modernizaciji industrije. Namen je bil vsekakor razumljiv, saj so bile malone vse tovarne na območju občine zastarele in neurejene. Odnos med vlaganjem v gospodarsko dejavnost in negospodarsko je bil v zadnjih šestih letih 2,5 proti 0,8, kar kaže na premišljeno strpnost proizvajalcev, ki so se zavestno odrekli nekaterih dobrin splošnega družbenega standarda zavoljo hitrejši izgradnji proizvodnih temeljev. S povečanim narodnim dohodkom, kar je trenutno odraz večje in boljše proizvodnje, pa je zdaj lahko na vrsti hitrejši ritem v uveljavljanju negospodarskih dejavnosti.

Hitrejši ritem upošteva plan v izgradnji šolskega omrežja: govori o dograditvi šole v Zrečah, o nadzidavi šolskega poslopja v Slovenskih Konjicah, o dveh novih učilnicah ter o telovadnici v Ločah. Potlej daje osnutek plana za prihodnje leto močan poudarek stanovanjski izgradnji, saj naj bi bilo na območju komune dograjenih okoli 500 novih stanovanjskih enot v vrednosti poldruge milijarde dinarjev. Vse to je potrebno, če preudarimo o nagem gibanju števila zaposlenih: lani 3.900, letos 4.200 in ob koncu sedemletnega plana že približno 5.200 oseb. Pri tem bo osebna potrošnja porasla za svojih 12 odstotkov v prihodnjem letu, hkrati z njo pa bodo skladno s produktivnostjo porasli tudi osebni dohodki občanov.

Prepričljivost omenjenih številk podčrtujejo še predvidevanja posameznih gospodarskih panog. Druž-

beni bruto produkt bo v industriji letos za 10,9 odstotkov večji, v kmetijstvu 11,1, v trgovini 18,7, v gostinstvu 12,3 in v obrti za 26,1 odstotek.

Končajmo z besedami predsednika občinske skupščine: »Z nadaljnjo optimalno uporabo družbenih sredstev in s skupnimi prizadevanji gospodarskih in družbenih organizacij bodo v prihodnjih letih lahko odpravljena nesorazmerja med vlaganji, ki so bila v preteklih letih storjena zavestno in premišljeno!«

V TOVARNI, KI »PROIZVAJA« TOVARNE

»Konusov« mejaš v Slov. Konjicah je **INDUSTRIJA USNJARSKIH STROJEV »KOSTROJ«**. To je tovarna, ki izdeluje tovarne, kompleksno opremo za usnjarsko industrijo. Njene proizvode ne spoznavamo samo v domačih podjetjih, pač pa tudi v tujini, kjer se je »Kostroj« že močno uveljavil. Pečat njegovi proizvodnji daje sodelovanje z usnjarskim inštitutom v Domžalah, s katerim najpogreje izdelava natančne projekte — od poslopja do notranje razporeditve strojne opreme — ter se naposled loti gradnje, najsibo nekeje v Sudanu, najsibo v Alžiriji. Pri vsem tem dosega »Kostroj« delež 40 odstotkov celotne dejavnosti, pri čemer je seveda poudarek na sodobni usnjarski tehnologiji: na predelovalnih strojih ter na sušilnih napravah.

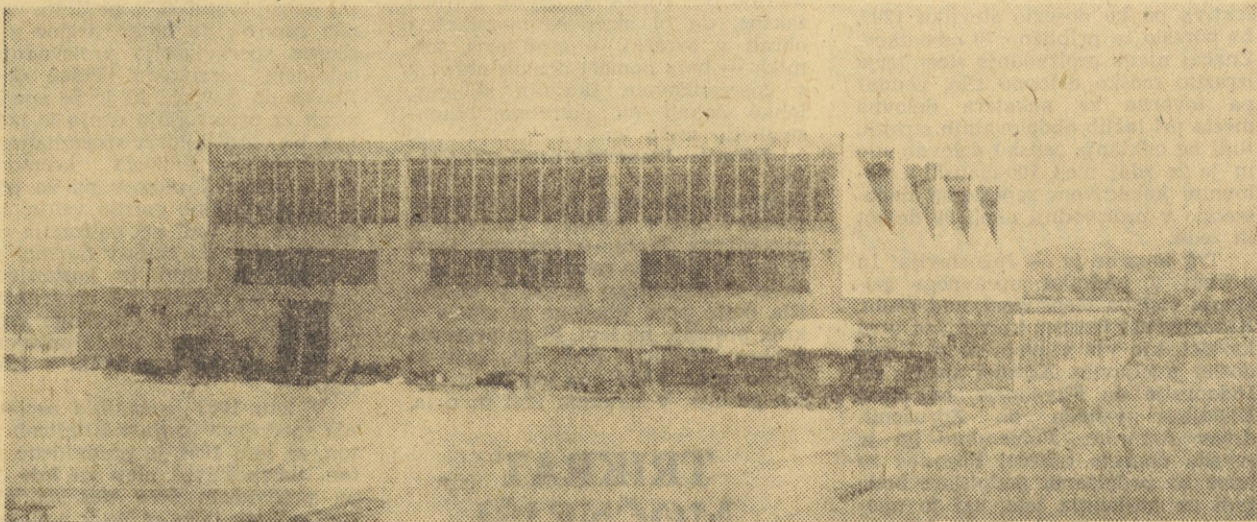
Odlika njegove proizvodnje gre v precejšnji meri na račun minimalnega uvoza — komaj pet odstotkov od celotne vrednosti — nekaterih specialnih delov, ki jih pri nas doma še ne izdelujemo, sicer pa »Kostroj« sodeluje v kooperaciji z znanimi našimi tovarnami, s Strojno tovarno v Mariboru, z Železarno Štore, s tovarno »IFA« Celje, z livarno v Vitanju. Ta kooperacijski odnos je osnova njegovega planiranja: lani je »Kostroj« dosegel 700 milijonov v realizaciji, ob koncu sedemletnega plana bo presegel milijardo za 200 milijonov. Trenutno je njegova proizvodnja 540 ton raznih orodij in strojev, leta 1970 bo že blizu 950 ton.

To proizvodnjo ustvarja nad 210 članski delovni kolektiv. Zahtevnost proizvodnje karakterizirata dva podatka: malone vsi delavci so kvalificirani in v pogostih primerih sodelujejo pri izdelavi določenega mehanizma vse od načrta do realizacije ter do montaže na terenu. In drugo: v kolektivu je 37 vajencev, kar kaže na smotno politiko kadrovanja, saj ti mladi ljudje lahko že na začetku svoje delovne poti družijo šolsko teorijo s prakso.

»Kostroj« je prestajal marsikatero preizkušnjo v dokaj neustreznih delovnih prostorih. Doslej je bil mejaš »Konusa«, saj je z njim delil dvorišče in tovarniško poslopje, ki so med seboj povezana. Že letos pa

se bo »Kostroj« preselil v nove proizvodne prostore, ki jih je dogradil na prostranem polju, v industrijski coni vzhodno od Slovenskih Konjic. V novih prostorih bo delo nemernomno lažje, več bo svetlobe in prostora. Obdelovalni stroji v starem poslopju so malone silili drug v drugega in kolikor bolj je šla proizvodnja nekega naročila h koncu, tesneje je bilo v proizvodni dvorani, ker »Kostroj« ni imel niti potrebnih skladišč in je izgotovljene proizvode kratko malo »skladiščil« kar ob strojih, ki so jih proizvodili.

Novi objekt pa ima vse tiste možne obrate in zgradbe, ki lahko omogočajo nemoten in brezskrben potek vsakdanje proizvodnje. Leto 1964 predstavlja potemtakem značilen mejnik v kroniki podjetja. Selitev v nove proizvodne prostore je najodličnejša osnova za upravičeno sedemletno planiranje razmeroma naglega porasta proizvodnje, hkrati pa predstavlja to leto začetek vračanja 300 milijonskih investicij, ki jih je kolektiv v poslednjem času namenil svojemu lastnemu razvoju.

»Kostroj« tovarna usnjarskih in čevljarjskih strojev — nova tovarna tik pred dograditvijo. Gradilo jo je Gradbeno podjetje »Ingrad« Celje, sektor Slovenske Konjice

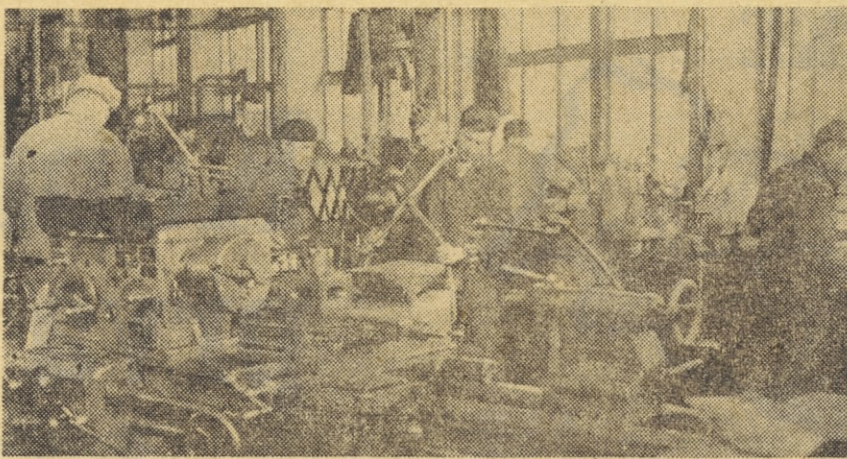
Slovenske Konjice

TRADICIJA IN PERSPEKTIVE

V skromni krčmi v Zrečah je upodobila roka domačega slikarja na steno tri motive: gozdarja, ki podira smreko, poljedelca, ki brana njivo, in kovača, ki kuje železo. Ti motivi so tri značilnosti iz življenja in dela ljudi izpod jugozahodnih obronkov Pohorja. Po svoji pomembnosti se kosajo med seboj, vendar pa poslednji motiv že začne prehitovati ostala dva: kovaštvo postaja s **TOVARNA KOVANEGA ORODJA V ZREČAH** nepogrešljiv vir dohodka tamkajšnjih domačinov, občanov komune ob Dravinji. V kratkem se bo tovarna preimenovala zaradi spremembe proizvodnega programa v **»KOVASKA INDUSTRIJA ZREČE«**.

Dohodek je vsekakor imperativ, ki mu gre zahvala za lepo delavsko naselje na Dobravi, krajem tik nad tovarniškimi poslopi, od katerih ga loči gosta gozdna zavesa; legitimacija tega dohodka je novo šolsko poslopje v Zrečah, ki bo letos še poraslo za eno nadstropje, je lahko obrat družbene prehrane tik pred tovarniškimi pročeljem, ki bo imel vse odlike sodobnega in cenenejšega gostišča, je na desetine drobnjarij, ki dajejo Zrečam svoj pečat in niti ni naposled cesta, ki je nujno, da se letos dokončno rekonstruira ter tako Zreče in tovarno še približa glavni magistrali, ki vodi proti Mariboru in Ljubljani.

Ta dohodek je seveda v ustvarjenih proizvodnih programih. Ti pa so zrcalo rasti in razvoja naše avtomobilske in sploh motorne industrije: Tovarna kovanega orodja v Zrečah bo ob koncu sedemletnega plana proizvedla dva in pol krat več kot lani, število članov njenega ko-

Tovarna kovanega orodja Zreče — orodjarna — delo pri stružnicah

ske enote ni zgolj proizvodnja, produktivnost, delovna disciplina, ampak tudi nabava za proizvodnjo potrebnih surovin, vsakomesečno planiranje proizvodnje. Načelo v tovarni je: **planirajmo tisto proizvodnjo, za katero imamo zagotovljene surovine!** To načelo pa seveda omejuje proizvodne programe na mesec dni, saj se obračunske enote izogibajo velikih zalog, ker te obremenjujejo obratna sredstva in so draga, obračunska enota pa hoče in mora čim hitreje obračati obratna sredstva, mora z minimalnimi zalogami, predvsem pa z odlično nabavno službo, z natančnim planiranjem in dogovarjanjem dosegati ob najmanjših proizvodnih stroških najugodnejše rezultate.

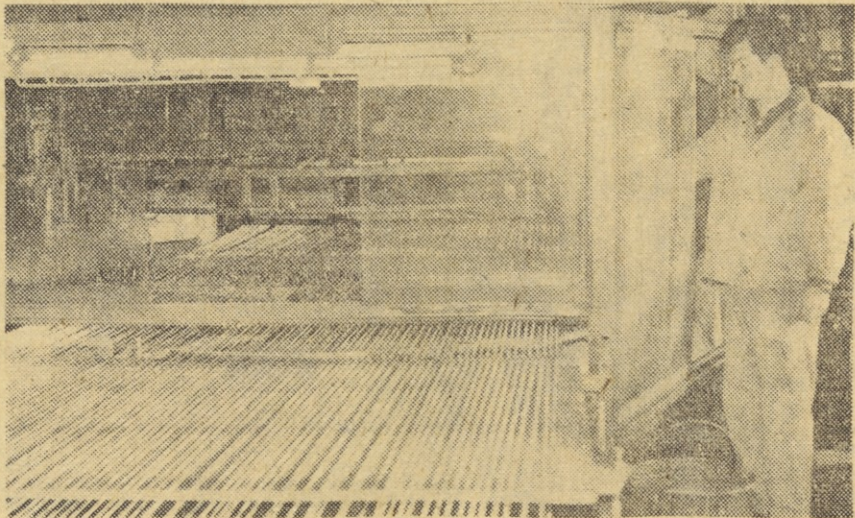
Od proizvodnega uspeha je odvisna vrednost **točke**, točka pa formira **dohodek**. Pravilnik o delitvi dohodka — bodisi čistega, bodisi osebnega — je potemtakem kašipot k umnemu gospodarjenju, k prizadevanju slehernega člana obračunske enote v proizvodnih in v pomožnih obratih. Zdaj se že dogaja, kar se v prejšnjih letih ni primerilo: okvaro na stroju je treba odstraniti. Odstrani jo lahko deset delavcev iz pomožnega, za takšno opravila specializiranega obrata in marsikdo bi dejal, saj plača tovarna! Tako je bilo! Zdaj je nekoliko drugače: obračunska enota, ki je lastnik stroja v zastoji, dobro ve, da ne izgublja le na dohodku, ker stroj ne proizvaja, ampak da mora k tej izgubi še priložiti strošek, ki ga bo imela s poravnavo dolga delavcem iz pomožnega obrata, ki stroj popravljajo. Ob tej zavesti pa kolektivu obračunske enote ne more biti vseeno, koliko delavcev popravlja stroj in koliko časa traja popravilo. Vsekakor je to značilen primer iz vsakdanje prakse, ki jo uveljavlja novi pravilnik o delitvi dohodka.

Obračunavanje osebnega dohodka v obračunskih enotah je opravilo obračunskih enot. Skladi pa so skupna last kolektiva in jih kolektiv dodeljuje za rekonstrukcijo, za nakup novega stroja, za usklajevanje proizvodnih zmogljivosti med posameznimi obrati, po vsakoletnem predudarku, po izdelanem planu nadaljnega razvoja tovarne in njene tehnologije. Sredstva skladov za zdaj morajo biti združena, saj so potrebe takšne, da bi sicer še marsikateri obrati v tovarni — orodjarna, termika — brez pomoči drugih obratov s posredništvom skupnih skladov, lahko čakali na potrebno rekonstrukcijo vrsto let.

Tovarna kovanega orodja v Zrečah letno in dan raste. Proizvodnim diagramom je enak njen življenjski prostor: leži v središču Zreč in sô pravzaprav Zreče — tovarna. Prav te dni je tovarna razširila svoje pročelje. S simbolično ograjo je obkrožila cesto pred vhodom in zajela v krog poslopje na levi, ki ga preureja v obrat družbene prehrane. Tako je postal njen vhod markantno središče naselja, v katerem živi in dela.

TRIKRAT MOČNEJŠI V ŠESTIH LETIH

Usnjarski kombinat **»KONUS«** Slov. Konjice je eno izmed tistih podjetij, ki je že v preteklih obdobjih skrbelo za svoj nadaljnji napredek in razvoj. Pred petimi leti so zabeležili 14 ton dnevnega namoka, zdaj je dnevni namok že 28 ton. V tem času je podjetje dogradilo in obnovilo proizvodne prostore in

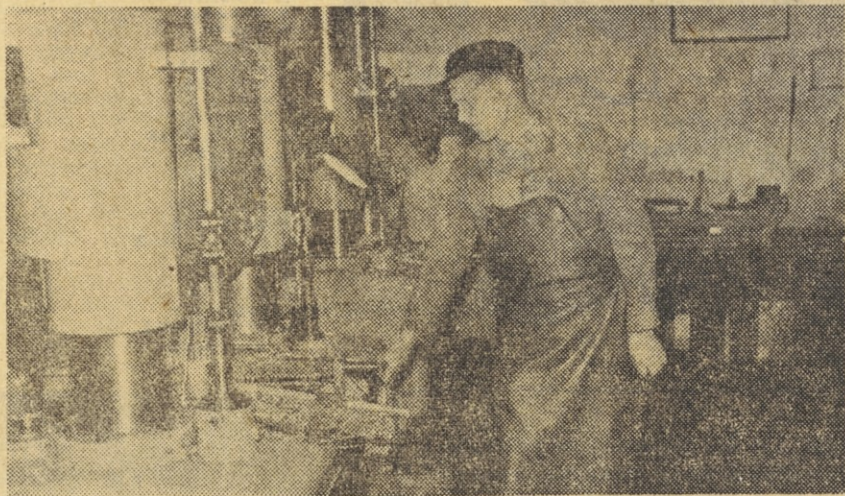

Stroj za brizganje barve na usnje — »Konus« — usnjarski kombinat

v občini, so ustanovili obrat usnjene konfekcije v Ločah, ki bo v precejšnji meri rešil ta problem.

V preteklem obdobju so dosegli realizacijo družbenega bruto proizvoda v primerjavi z letom 1958 250% več, za leto 1964 predvidevajo 300% višji, za leto 1970 pa 425% višji družbeni bruto proizvod.

V celotnem kombinatu je zaposlenih 1500 delavcev, od tega je ena tretjina žena. V tej številki je dokajšen odstotek od že omenjenih 31%, kolikor je zaposlene ženske delovne sile v komunah, v odnosu na celotno število zaposlenih. Takšna politika zaposlovanja žena na področju, kjer zahteva proizvodnja (kovinska industrija, les, gozdarjenje) predvsem moško moč, ima nedvomno pomen med občani, delež pri oblikovanju tega pa ima vsekakor

Tovarna kovanega orodja Zreče — pri polavtomatskih strojih žagah

strojno opremo, ki je osnova za moderno in kvalitetno proizvodnjo. Kot poseben uspeh tega obdobja je uspešno izvršena rekonstrukcija oddelka za proizvodnjo **»Konit«**, za katerega sta osnovni surovini usnjene odpadki in vezivno sredstvo. Ta proizvod ima široko uporabno vrednost za izdelavo galanterije, tekačev in v čevljarstvu.

»Konus« je znana tovarna, saj ustvarja z izvozom 1.800.000 dolarjev letno in ima za čim neposrednejši stik s tržiščem prodajne centre v Ljubljani, Beogradu, Novem Sadu in v Ptuju.

Z vprašanji integracije in specializacije proizvodnje se je ta kolektiv začel ukvarjati že v letu 1959, in sicer s pripojitvijo Tovarne usnja Rečica ob Savinji. V tem obratu je uspela specializacija proizvodnje usnja iz lahkih kož. Uspešno izvršena integracija v letu 1959 je navedla organe upravljanja, da so razmišljali o še nadaljnji integraciji in specializaciji proizvodnje. Tako so bile v letu 1962 izvršene pripojitve Tovarne usnja Lenart v Slov. Gorici, Tovarne usnja Ljutomer in Usnjene konfekcije **»KOKO«**. V letu 1963 pa je podjetje pripojilo še Tovarno strojil Majšperk in, da bi bila možna izvedba specializacije v tatinu, so s 1. januarjem 1964 pripojili **»JUGOTANIN«** Sevnica. S temi pripojitvami si je podjetje ustvarilo osnovo, da lahko prične z dosledno specializacijo proizvodnje v celotnem kombinatu. Poleg obrata Rečica ob Savinji, ki je že specializiran za proizvodnjo usnja iz lahkih kož, bo obrat Lenart specializiran za proizvodnjo lahkega kromovega usnja, obrat Ljutomer pa že proizvaja vegetabilno gornje usnje, izvršena pa bo tudi specializacija obeh tanink, tako da bodo v Sevnici proizvajali ekstrakte iz kostanjevega lesa, v Majšperku pa ekstrakte iz hrastovega lesa in smrekove skorje. Tako bodo spodnje usnje proizvajali samo v obratu vegetabilna v Konjicah.

V letu 1963 je znašala proizvodnja spodnjega usnja v Konjicah 1350 ton, za leto 1964 je predvideno 1900 ton, perspektivni plan za leto 1970 pa predvideva 2400 ton spodnjega usnja. Prav tako se bo v nadaljnjih sedmih letih povečala proizvodnja **»Konita«** od sedanjih 2000 na 3500 ton.

Poleg proizvodnje usnja, ki predstavlja osnovno proizvodnjo v tem podjetju, imajo še oddelke tehnične konfekcije, usnjene galanterije in oblačilne konfekcije, ki omogočajo oplemenitev izdelkov lastne proizvodnje.

V teh oddelkih je zaposlena pretežno ženska delovna sila. Da bi ublažili problem brezposelnih žena

Konus, ki je ravno z načrtnim ustanavljanjem obratov s karakteristiko lažje proizvodnje (tehnična in usnjena konfekcija) omogočil zaposlovanje ženske delovne sile. To pa ni samo na območju komune Slov. Konjice! Njegovi obrati so raztreseni še v sosednjih in oddaljenejših komunah.

»Konus« je podjetje, ki precejšen del svojih izdelkov prodaja v izvoz, je pa tudi odvisen od uvoza. Surovina usnjarske industrije (surove kože) je poseben problem. Približno 50% kož je potrebno uvoziti, 50% pa daje skupno vsa kvalitetna in ne-kvalitetna domača surovina. Razumljivo je, da je treba domače izvore, ki so kvalitetno boljši od dosegljivih zunanjih, pravilno razdeliti med usnjarnami v državi. V takih pogojih poteka proizvodnja **»Konusa«** v težnji za pridobitev čim več kvalitetne surovine in v težnji za izdelavo čim bolj kvalitetnih izdelkov iz slabih kož.

V letih, ko postaja domače tržišče vedno bolj zahtevno in ko se **»Konus«** vse bolj vključuje v svetovno tržišče, pa enotna merila za delitev surovine niso več sprejemljiva. Vkovani v okvirje administrativne delitve bodo zelo težko izvršili sicer možne izvozne in kvalitetne dosežke. Njihove skrite želje so, da potom avkcije dobijo zadostne količine surovin. To pa bi dosegli v popolnoma sproščnem uvozu pri seveda zadostnem izvozu. Tu imajo vse pogoje, saj so v lanskem letu prvič izvozili več kot uvozili.

»Konus« bo postal v prihodnjih letih specializirana tovarna in usmerja svoj nadaljnji razvoj po zamisli skupnega razvoja jugoslovanske usnjarske industrije. Da je podjetje doseglo take uspehe, je to za sluga prizadevnega dela vseh čla-

nov kolektiva in organov upravljanja. Sicer so pa konjiški usnjari znani že izpred vojnega časa ter so uspešno vnašali v to tradicijo nove in moderne tehnološke postopke, ki so omogočili in pogojili tak razvoj.

V OBRATU CELJSKE GRADBENE INDUSTRIJE

Obrat **INGRAD** v Slovenskih Konjicah je domačin komune, saj je na njenem območju vrsta gradenj, ki jih je dogradil Ingrad: samopostrežna trgovina, industrijsko poslopje **»Kostroj«**, zgradbe lesne industrije, vrsta manjših objektov, katerim Ingrad še dodaja v zadnjem času stanovanja za trg.

V celjski gradbeni industriji **»Ingrad«** je zaposleno nad 2000 delavcev v sezonskem času, ki ustvarjajo letno 3,5 milijarde skupnega dohodka; v obratu v Slovenskih Konjicah pa je zaposlenih 100 domačinov, med njimi je tudi ženska delovna sila, v času sezone pa 140. Tolikšen kolektiv realizira letno pol milijarde.

V nesezonskem času odhajajo **»Ingradovi«** delavci v Celje, kjer prireja centralni obrat razne izobraževalne tečaje, pri katerih daje poudarek uporabi mehanizacije v gradbeništvu, načinom sodobne gradnje z uporabo gradbenih elementov in sploh načinom gradnje, ki so karakteristika industrijske gradbene dejavnosti.

ZMAGOVANJE NENAKLONJENOSTI VREMENA

2.980.000 kosov je trenutno zmogljivost **OPEKARNE** v Ločah. 3 milijone 100.000 je plan za leto 1964. Rekonstruirana proizvodnja govori o prid nameri, ki je seveda obveza delovnega kolektiva. Delo v opekarni je sezonskega obsega in še zmerom odvisno od ugodnega vremena, ki lahko v precejšnji meri vpliva na produktivnost ter na proizvodni uspeh.

ŠKALCE SO DOVOLJ ZGOVORNE

Pogled na lepo urejene nasade sadja na Škalcah gre vsekakor v prid **KMETIJSKE ZADRUGE** Slovenske Konjice, ki ima sicer svoje obrate še v Zrečah, Ločah in v Vitanju. Zaznavni uspehi te zadruga gredo v precejšnji meri na račun odločitve, da kot ena sama tovrstna gospodarska organizacija lahko zavestno usklajuje svojo proizvodnjo. Zdašnje površine 106 hektarjev samo za sadovnjake, leta 1970 jih bo 500, pri čemer bo pridelek dosegel 500 vagonov sadja, 12 vagonov ribezlja in 30 vagonov grozdja. Poljedelskih površin bo do leta 1970 nekaj nad 600 hektarjev, kar bo odlična osnova za načrtno povečevanje števila govedi in za gradnjo sodobnega hleva s 350 stojišči v Žičah.

Brusilec v galanterijskem oddelku — »Konus«

Stiskanje opetnice iz proizvoda **»KONIT«** za čevljarstvo — »Konus«

LESNO OBDELOVALNI STROJI SO PREGLASILI VENECIJANKE

Verigo venecijank, ki so nekoč grizle v les ob obronku južnega Pohorja, so docela zamenjali sodobni lesno predelovalni stroji **LESNO INDUSTRIJSKEGA PODJETJA V SLOVENSKEH KONJICAH**. Podjetje je pomembna gospodarska organizacija v komuni: je izvoznik, zaposluje 750 delavcev, od tega je 35% žena, ima specializirane obrate v Slov. Konjicah, Oplotnici, Slov. Bistrici, Poljčanah in Vitanju.

V preteklem letu je podjetje proizvedlo za okoli 1,8 milijarde din izdelkov, od tega po vrednosti 52% žaganega lesa (žaganc) iglavcev in listavcev in 48% raznih končnih izdelkov, in sicer stolov, kavčev, otroških posteljic, stavbnega pohištva itd.

Od skupne proizvodnje pa je podjetje izvozilo za okoli 700.000 dolarjev, in to v dežele konvertibilnih valut. Struktura izvoza je 60% finalnih izdelkov in 40% žaganega lesa. To je dokaz, da se podjetje čvrsto orientira na izvoz finalnih izdelkov in s tem na solidno mednarodno menjavo dela. V izvozu postaja pomemben artikel sedežno oblaženo pohištvo, na domačem tržišču pa je iskan dobavitelj stavbnega pohištva kot najbolj soliden in kvaliteten proizvajalec. Vse to kratko povedano opravičuje odločitev kolektiva za modernizacijo proizvodnje po vseh obratih in prva investicija okoli 200 milijonov din to smer opravičuje. V koraku z investicijami v proizvodnjo se tudi investira za strokovni dvig proizvajalcev. Podjetje ima svoj izobraževalni center za strokovno izobrazbo ljudi na delovnem mestu, kakor tudi za izobraževanje izven delovnega mesta. Premik je šel iz kvantitete na kvaliteto. Hkrati pa center za izobraževanje predstavlja spodbudnika politike kadrovanja, saj terja lesna industrija svojevrstno strokovno usposobljenost človeka, ki ni zgolj mizar v klasičnem pomenu, temveč tudi strojnik, mehanik itd.

Vse navedeno pa jasno terja precejšnja finančna sredstva, ki jih kolektiv tudi daje, saj se zaveda, da se bo to mnogokrat obrestovalo.

OPREDELITEV ZA SPE- CIALIZACIJO

Nekdanji obrat **ELEKTROSIGNAL** v Slovenskih Konjicah je bil poznan kot univerzalni servis za razno dejavnost: člani njegovega kolektiva so popravljali radijske in električne aparate, izdelovali ključice in opravljali razna instalaterska dela, popravljali so celo kolesa in bržkone, so bile vse te dejavnosti v vsakdanjo korist domačinom. Pozneje pa je vso to dejavnost prevzela stanovanjska skupnost, ki je organizirala servise za posamezna opravila.

ELEKTROSIGNAL pa je preusmeril svojo proizvodnjo v specializirano elektro-instalatersko dejavnost. Za specializacijo so bili vsi delovni prostori, razmeroma ustrezni strojni park, ki ga kolektiv še dopolnjuje, in pa kvalificirana delovna sila. Tako je dobil obrat posebno delovno obeležje kot samostojna delovna enota **INDUSTRIJSKEGA MON-TAŽNEGA PODJETJA** (združeni podjetji **ELEKTROSIGNAL** in **TO-PLOVOD** iz Ljubljane) s sedežem v Ljubljani. Podjetje s simboličnim naslovom »IMP« ima v Ljubljani pet obratov, razen v Slovenskih Konjicah pa tudi v Mariboru in Kopru.

V obratu za elektromontažo v Slovenskih Konjicah je zaposlenih 20 ljudi, njihov bruto dohodek pa je dosegel lani 110 milijonov, kar je malone dvakrat toliko kot v letu 1961, ko je nekdanji **ELEKTROSIGNAL** zabeležil 60 milijonov realizacije. Člani kolektiva so razdeljeni na delovne skupine, ki opravljajo svoj posel v podjetju in na terenu. Njihovo delo vsebuje elektromontažo v celoti, pa naj imamo v mislih Lesno industrijski obrat v Slovenskih Konjicah, samopostrežno trgovino, Kostroj ali pa montažo transformatorske postaje pri Steklarni v Rogaški Slatini. Trenutna predvidevanja ter vnaprejšnja naročila obetajo kolektivu, da bo v letošnjem gospodarskem letu že lahko dosegel 130 milijonov v realizaciji, kar ga vsekakor uvršča med produktivnejše delovne enote matičnega podjetja.

ZA VSAKDANJE POTREBE POTROŠNJE

Naročil je na pretek — pravijo v obrtnem podjetju **MIZARSTVO** — ki usmerja svojo proizvodnjo glede na malone vsakdanja naročila domačinov. Podjetje se namerno zadržuje pri obrtnem načinu proizvodnje, saj so njegove storitve v mnogih primerih izrazit rezultat raznih želja in raznih okusov.

Lesno industrijsko podjetje LIP Slovenske Konjice — skladišče lesa in moderni objekti

OD NARAVNIH K UMETNIM BRUSOM

Že na obronkih košatega Pohorja leže v Zrečah proizvodne dvorane podjetja **UMETNIH BRUSOV »COMET«**. Podjetje je s proizvodnjo, omenjeno v naslovu, nastalo šele leta 1958. Dotlej so bili v rabi v vseh kovaških brusilnicah naravni brusi iz peščenca z Rogatca.

Toda proizvodnja naravnih brusov je skoraj zastala zaradi silikoze, bolezni dihal, ki je obvladala domala vse člane takratnega delovnega kolektiva »Kambrus«, Rogatec in tudi brusarje v vseh kovaških brusilnicah naše države. Zato je občinska skupščina na predlog Strokovnega združenja kovaških in kovinskih podjetij okrajnih organov in s finančno podporo Zavoda za socialno zavarovanje in Sekretariata za industrijo SFRJ, ustanovila to podjetje za proizvodnjo umetnih brusov, katerih uporaba zdravju ni škodljiva in je vezana na večjo storilnost in vzdržljivost od poprejšnjih naravnih brusov. Tudi

»Comet« podjetje za proizvodnjo umetnih brusov in magnezitnih izdelkov — novi objekti, ki jih je gradilo stavbeno podjetje »Kongrad« Slovenske Konjice

»Comet« — proizvodnja brusov

za to proizvodnjo je v neposredni bližini dovolj surovin — raznih abrazivov — ca. 50 odstotkov potrebne surovine. Silicijev karbid pa podjetje še uvaža, dokler ne steče redna proizvodnja v znani Tovarni dušika v Rušah pri Mariboru. Tako podjetje »Comet« ne bo glede abrazivov več vezano na uvoz in lahko poteka njegova proizvodnja po začetni poti.

Pot gre strmo navzgor: če vzamemo za leto 1959 indeks 100, znaša bruto produkt lani že 360, a leta 1970 bo še enkrat tolikšen. Odlika te poti je še v številnih možnostih prodaje doma in v svetu. Taki brusi so potrebni raznim obrtnim in industrijskim podjetjem, gradbeništvu, mlinjskih kamnov za živilsko industrijo.

Tovarna kovinskih izdelkov in livarna Vitanje — kupolna peč — vlivanje sive litine

volji domačo potrošnjo, saj takšnih predmetov na domačem trgu primanjkuje. Hkrati pa si bo podjetje utrla pot na tuja tržišča, ki imajo prav za takšne predmete že dodobra izoblikovan okus. Ta pot pa ne bo prepuščena slučajnosti: v podjetju skrbno proučujejo potrebe tujine glede umetnih brusov ter nameravajo na osnovi temeljite analize poseči s svojimi proizvodi na tuja tržišča.

Naposled lahko še omenimo specialnost podjetja: njegovi proizvodni programi ne ostajajo samo pri izdelavi tako imenovanih klasičnih brusov, kakršne potrebuje kovaška, kovinska in gradbena industrija, nameravajo pa tudi izdelovati specialne bruse za lesno industrijo in industrijo papirja ter za zobozdravstvo. Uspeli poskusi bodo pomenili pridobitev za našo skupnost, saj smo za take bruse še vedno odvisni od uvoza. To je vsekakor važna informacija, ki zagotavlja, da bo zato dosegel »Comet« po sedemletnem planu že 1300 ton raznih umetnih brusov.

vodov vitanjske tovarne. V te dežele je podjetje lani izvozilo 62 ton, kar predstavlja nad 18.000 dolarjev.

Sedemletno načrtovanje kaže na dve številki: leta 1970 bo delalo v tovarni 170 delavcev, proizvodnja pa bo dosegla 950 ton izdelkov. Podjetje po svojem delovnem programu ostaja pri specializaciji — kovano orodje in odlitki — pri čemer daje poudarek notranji ureditvi, izpopolnitvi strojnega parka in skrbi za kvalifikacijski nivo svojih delavcev, starih vitanjskih kovačev.

ZA INDUSTRIJO IN TRGOVINO

Usluge lesni industriji opravlja manjše obrtno podjetje **TAPETNIŠTVO**, ki je zlasti specializirano v izdelavi raznih pohištvenih prevlek. Obenem pa opravlja »Tapetništvo« v Slovenskih Konjicah še svoje storitve za potrebe trgovine, za ljubljansko »Lesnino«. Karakteristika njegovega dela je vsekakor v kvali-

fikaciji posameznih članov kolektiva, saj terja obrtni način proizvodnje delavca, ki obvlada vse faze določenega dela.

NA DOBRI POTI V INDUSTRIJO

Obrtno podjetje **ELKOP** v Slovenskih Konjicah, nekdanje »kovaštvo«, že opozarja na nekatere značilnosti nastajajoče industrije. Ne po obsegu, pač pa po načinu, kako organizira svojo proizvodnjo. Trenutno uvaža proizvodnjo majhnih elektromotorjev za potrebe industrije gramofonov. Ta proizvodnja je izredno zahtevna, saj morajo takšni motorji delovati brezšumno. Delovni uspeh podjetja je že vzbudil zanimanje kranjske »Iskre«.

NAROČILA POGOJUJEJO NAČRTOVANJE

Obrtniško kovinsko podjetje **»KLJUČAVNICARSTVO«** je ustvarilo lani 52, letos bo doseglo 60 milijonov, pri čemer je njegov delež pri oblikovanju narodnega dohodka komune v lanskem obdobju 22, letos pa bo 26 in pol milijona dinarjev. Stevilke govore o razvoju ne le podjetja »Ključavničarstvo«, pač pa še vseh tistih gospodarskih panog in sploh dejavnosti v komuni, ki so pravzaprav naročniki. Za njih opravlja podjetje razna dela: ključavničarska, kovinsko-obrtna in vodovodno instalaterska.

PEKARNA ZA VSAK OKUS

Domiselnost dobrega gospodarja nas preseneti v **PEKARNI »ROGLA«** na trgu v Slovenskih Konjicah. Njen kolektiv je namreč z improvizirano steno razdelil prodajni prostor na dvoje: v prvi polovici je prodajalna kruha, v drugi pa mična slaščičarna, vedno in vselej dobro založena z domačim pecivom. V njej so ob vsakem času obiskovalci. Za ilustracijo prometa: samo krofov prodaja pekarna do 300 na dan!

Tovarna kovinskih izdelkov in livarna Vitanje — pri skobelnem stroju

GRADBENIŠTVO ZDAJŠNJEGA ČASA

Rast komune med Celjem in Slovensko Bistrico je zrcalo rasti domačega »KONJIŠKEGA GRADBENEGA PODJETJA KONGRAD«, ki se že razvija iz nekdanjega obrtniškega v industrijsko. Podjetje že ima, kar neobhodno potrebuje: precejšnje število kvalificiranih delavcev med 50-članskim kolektivom, ustrezne upravne in proizvodne prostore, osnovno mehanizacijo in — naročila. Naročil je iz leta v leto več! Lahko tudi, saj podjetje ne prebira med servisnimi storitvami — razne adaptacije prostorov ali fasad, obnove, nadgradnje — in storitvami po sistemu »od projekta do ključa«.

Legitimacija njegove dejavnosti so lahko trije stanovanjski bloki — v Vitanju, Ločah in v Slovenskih Konjicah, industrijska hala podjetja »Konus« v Ločah, poslopje podjetja »Comet« v Zrečah, bencinska črpalka v Sl. Konjicah, kar vse skupaj opozarja na univerzalno sposobnost podjetja, ki se loteva stanovanjske ter industrijske gradnje, ne zanemarja pa tudi gradnje objektov družbenega standarda.

Lani je »Kongrad« realiziral 130 milijonov, letos jih bo 160. Z gospodarsko močjo komune pa se mu obeta vsakoletna realizacija od 300 do 400 milijonov dinarjev, kolikor pač namenja občinska skupščina v perspektivi raznim gradnjam. Tolikšna realizacija pa seveda terja od delovnega kolektiva nadaljnjo skrb za mehanizacijo, predvsem pa za kadre. Podjetje stipendira in organizira zimске tečaje za svoje delavce, obenem pa usposablja 13 mladih delavcev na delovnem mestu. Ti mladinci so pogodbeno vezani na podjetje: v treh letih morajo dokončati osemletko ter se usposobiti za delovno mesto polkvalificiranega delavca.

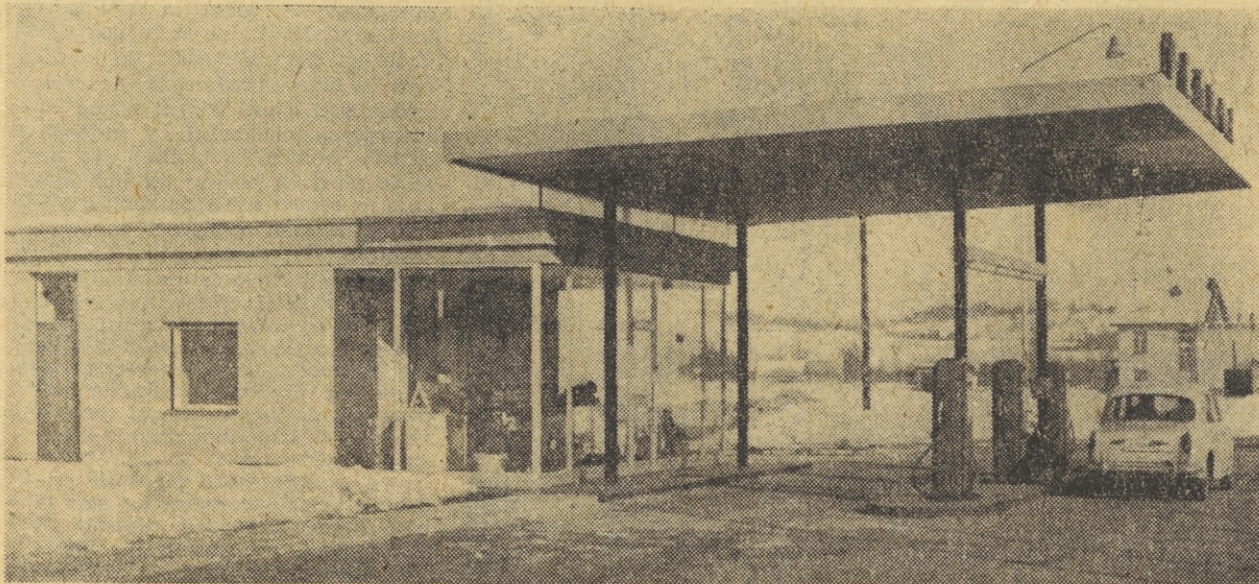
Med objekti, ki jih je dogradil »Kongrad«, je transformatorska postaja na Rogli. Njena značilnost je v prilagojenosti okolju, v katerem stoji. V zidovih ima vgrajene granitne skale. Granit, apnenec in marmor iz Loške planine so vsekakor trije gradbeni elementi, ki jih podjetje rado uvršča med ostale elemente gradnje. Z njimi ohranja nekatere folklorne značilnosti ter dosega stilo enotnost med razgibano štajersko pokrajino, staro tipično štajersko domačijo in sodobno gradnjo. Namen je program podjetja in nedvomno je ta namen tudi zeleno prizadevanje domače gradbene industrije, ki zadovoljuje okus občanov.

GOSPODAR- JENJE S PRIRODNIM BOGASTVOM

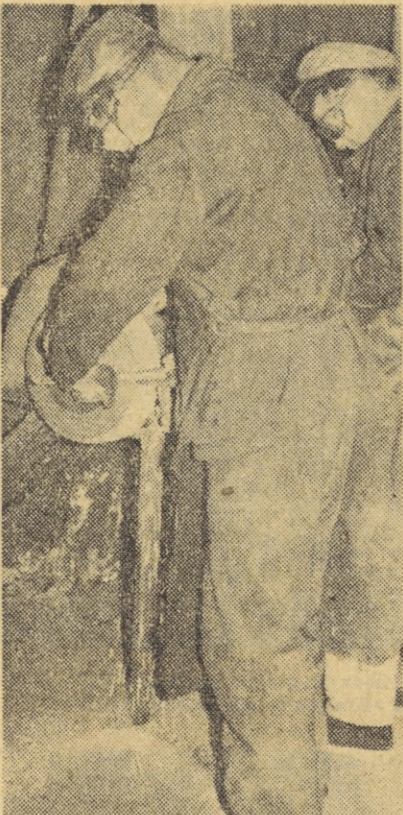
Gozdno gospodarstvo Celje ima v konjiški komuni dva obrata (Slovenske Konjice in Vitanje), ki gospodarijo z gozdovi v komuni. Skrb velja načrti sečni gozdov, dvigovanju prirastka, negi, čiščenju gozdov in pogozdovanju. Posebno se posveča pozornost izgradnji gozdnih cest. Sedaj je v izgradnji osnovno cestno omrežje na južnem pobočju Pohorja. V lanskem letu je bilo zgrajeno 9 km gozdnih cest, ki so važne tudi za razvoj turizma na tem področju.

BOJ ZA ŽIVLJENJSKI PROSTOR

Tesna dolina levo od Vitanja komaj omogoča uspešno proizvod-

»Kongrad« — konjiško gradbeno podjetje — Bencinska črpalka, ki jo je zgradil »Kongrad«

Obrtno kovinsko podjetje »Kovinar« — brusilca

njo **OBRITNO-KOVINSKEMU-PODJETJU »KOVINAR«** in njegovemu 26-članskemu delovnemu kolektivu. Ravno zavoljo tesnosti kolektiv resno razsoja o morebitni gradnji novega tovarniškega poslopja nekeje v bližini Vitanja. Razsojanje pa je seveda utemeljeno z zdajšnjimi proizvodnimi uspehi, ki kažejo na perspektivnost.

»Kovinar« se je svoje dni ukvarjal kot podjetje »Obrtnik« z mizarstvom in s tapetništvom. Pozneje je preusmeril svojo proizvodnjo v orodno kovaštvo, stavbeno in strojno ključavničarstvo ter v aluminijško galanterijo. Za to proizvodnjo ima svoj delovni prostor v poslopju nekdanje vitanjske elektrarne, ki jo nadomešča Drava s svojo električno energijo. Delo v podjetju je razdeljeno na dve izmeni. Posel v delavnicah opravljajo Vitanjčani in četudi je lani štel delovni kolektiv le 12 članov in jih je letos že 26, je očitno pomanjkanje strokovno usposobljene delovne sile in si mora podjetje močno prizadevati, da skladno z naraščajočimi naročili povečuje svojo delovno sposobnost z novimi delavci.

Naročil je na pretek: »Kovinar« proizvaja za potrebe Tovarne kovanega orodja Zreče, za potrebe Agrokombinata razno poljedelsko orodje in mlatilnic, slamoreznic do raz-

nih stiskalnic, plugov in bran. Hkrati pa je kolektiv eden izmed redkih proizvajalcev aluminijške galanterije za potrebe gradbeniške industrije ter široke potrošnje. Ravno specializacija proizvodnje, ki je omejena z navedenimi izdelki, odpira podjetju vrata v uveljavitev na domačem trgu, obenem pa pogloblja kvaliteto posameznih proizvodov, ob katerih proizvodnji se kopirajo delovne izkušnje. V tem je seveda ključ do zmanjševanja proizvodnih stroškov z nenehnim izpopolnjevanjem tehnologije, organizacije dela ter z dvigom produktivnosti.

Konec naše informacije o »Kovinarju« Vitanje nas privede k začetku. Njegova proizvodnja je tista, ki terja razširitev delovnega prostora, ki ga za zdaj še omejuje ozka dolina, sicer znana dolina fužin, kovačnic in livarn.

TURISTIČNE MIKAVNOSTI KRAJA

Razsojanje o turističnem gospodarstvu vodi na prag **GOSTINSKEGA PODJETJA »JELEN«**, ki je središča gostinsko turistična organizacija v komuni. Podjetje ima poleg restavracije na trgu v Slovenskih Konjicah še dva obrata v mestu ter v Vitanju in Ložah. Promet, ki ga dnevno beleži z obiski domačih in tujih gostov, opravičuje namen komune, da pohiti z izgradnjo novega hotelskega poslopja v Slovenskih Konjicah. Izredno bogata okolica — Pohorje in Konjiška gora — pa je odlična osnova za nadaljnji razvoj turizma, ki zahteva ob organizacijo campinga za motorizirane obiskovalce, ob ureditvi točilnice v Skalcah, lovskega doma v Konjiški vasi, ribje restavracije v Stranica, gostišča ob

SKA POSTAJA v Slovenskih Konjicah. Njena skrb niso samo veterinarske intervencije kurativnega obdelanja, pač pa predvsem preventiva: njeni strokovno usposobljeni delavci z nasveti usmerjajo živinorejsko proizvodnjo na kmetijskih posestvih in pri zasebnih kmetovalcih.

NAČRTNO USTVARJENO TRGOVSKO SREDIŠČE

Glavna ulica v Slovenskih Konjicah je polna trgovskih lokalov z oznako Dravinjski dom, detajlističnega trgovskega podjetja. Njegov pomen v posredniški funkciji med proizvodnjo in široko potrošnjo je vsestranski, saj ima specializirane lokale za prodajo špecerijskega blaga, železnine, kemikalij, stekla in porcelana, elektro opreme ter gospodinskih strojev, tekstila, obutve, usnja, moške, ženske in otroške konfekcije, ama lastno papirnico in veliko samopostrežno trgovino z bifejem.

Nad 70 % blaga, ki ga Dravinjski dom nudi potrošnji, nabavlja podjetje neposredno od proizvajalcev, ostalo pa od večjih grosističnih podjetij. V letu 1963 je ustvarilo v vseh svojih poslovalnicah — 25 po številu, med njimi jih je 13 v Slovenskih Konjicah — milijardo dvesto milijonov dinarjev prometa. Letno poraste promet za približno 15 odstotkov in bo trgovina po sedemletnih predvidevanjih leta 1970 dosegla preko dve milijardi prometa ali še enkrat toliko kot leta 1962. Na rast prometa bodo še vplivale nove trgovinske zmogljivosti — novi trgovski center v Zrečah, modernizacija trgovine in novi lokali v Slov. Konjicah, nova

Trgovsko podjetje »Dravinjski dom« Slovenske Konjice — najmodernejši prodajni lokali: samopostrežba, gospodinske potrebščine, delikatese, špecerija, mleko in kruh, mesni izdelki, mesnine, dišave in kava, južno sadje ter bife

znanem Žickem samostanu in turističnega središča na Rogli.

PRIZADEVANJE GOSTINSKIH DELAVCEV V ZREČAH

Z zadovoljstvom povedo obiskovalcu **GOSTIŠČA PRI ZADRUGI** v Zrečah namen majhnega kolektiva, da preuredi del poslopja v tujske sobe z osmimi ležišči. S to preureditvijo bodo dobile Zreče soliden lokal za nočevanje mnogih potnikov, ki jih privede v naselje obisk tamkajšnjih tovarn, hkrati pa bodo nočinske zmogljivosti začetek turističnega gospodarstva, saj se Zreče z okolico naravnost ponujajo kot primeren kraj za letni oddih in rekreacijo.

POMEMBNOST VETERINARSKE POSTAJE

Usmerjevalec živinorejske proizvodnje je nedvomno **VETERINAR-**

trgovina za prodajo pohištva in stanovanjske opreme in povečanje lokalov v Ločah — saj Dravinjski dom dosledno uresničuje svoje vsakoletne investicijske načrte.

V vseh poslovalnicah je zaposleno okrog 100 ljudi, med njimi je 65 % ženske delovne sile. Ob zaposlenih kaže poudariti visok kvalifikacijski sestav prodajnega osebja, pri čemer gre precejšnja zasluga samoupravnim organom v podjetju, ki skrbijo za strokovno izpopolnjevanje na tečajih in seminarjih zaposlenega osebja. Seminarji so zlasti namenjeni izpopolnjevanju že pridobljenega znanja s kvalitetami novega blaga, o katerih mora prodajalec informirati kupca.

TUDI KLASIČNA TRGOVINA JE LAHKO SODOBNA

Specializirani trgovski lokali **TRGOVSKE HIŠE FUZINAR** Vitanje — za manufakture, za galanterijo in čevlje — vsekakor dokazujejo, da je tudi klasični tip trgovine lahko sodoben, le če je prodaja določenih potrošnih dobrin specializirana. Trgov-

ski lokali »Fužinarja« v Vitanju so smotno razporejeni po razmeroma obsežnem naselju. Rast prometa pa vendarle narekuje tudi »Fužinarju« in sploh občinski skupščini, da prej ali slej začne z ureditvijo večje samopostrežne trgovine in vse kaže, da bodo še v letošnjem letu postavljeni njeni temelji.

V LEKARNI PRED NEKDANJIM ŽELEZNIŠKIM POSLOPJEM

Med Celjem in Slovensko Bistrico je edina **LEKARNA** v Slovenskih Konjicah. Njene usluge predstavljajo podaljšano roko zdravstvene službe za razmeroma obsežno področje. Bogato založena nudi potrošnji vrsto industrijsko proizvedenih zdravil, hkrati pa seveda tudi zdravila, ki jih izdeluje na recepte.

PISMO NA PRAVI NASLOV

Slovenske Konjice so pomembno križpotje **PTT SLUŽBE**. Tod mimo vodijo 4 medkrajevne linije, mesto samo pa ima 50 lokalnih priključkov. Poštno poslopje — ki je delovna enota PTT Celje — upravlja 15-članski delovni kolektiv. Zanimivo je sodelovanje vaščanov iz oddaljenih vasi s poštarji, katerim radi priskočijo na pomoč in jim v marsikaterem primeru z uslugo skrajšajo pot in sami poneso pismo do sosed ali znanca v svoji vasi.

MIMOGREDE IN VSELEJ KVALITETNO

Dve prepotrebni dejavnosti opravlja **FRIZERSKI SALON** v Slovenskih Konjicah: moške in ženske storitve. V lepo urejenih lokalih je gost dokaj hitro postrežen, s storitvijo spretnih delavcev pa nadvse zadovoljen.

URESNIČITEV STARE ŽELJE IN POTREBE

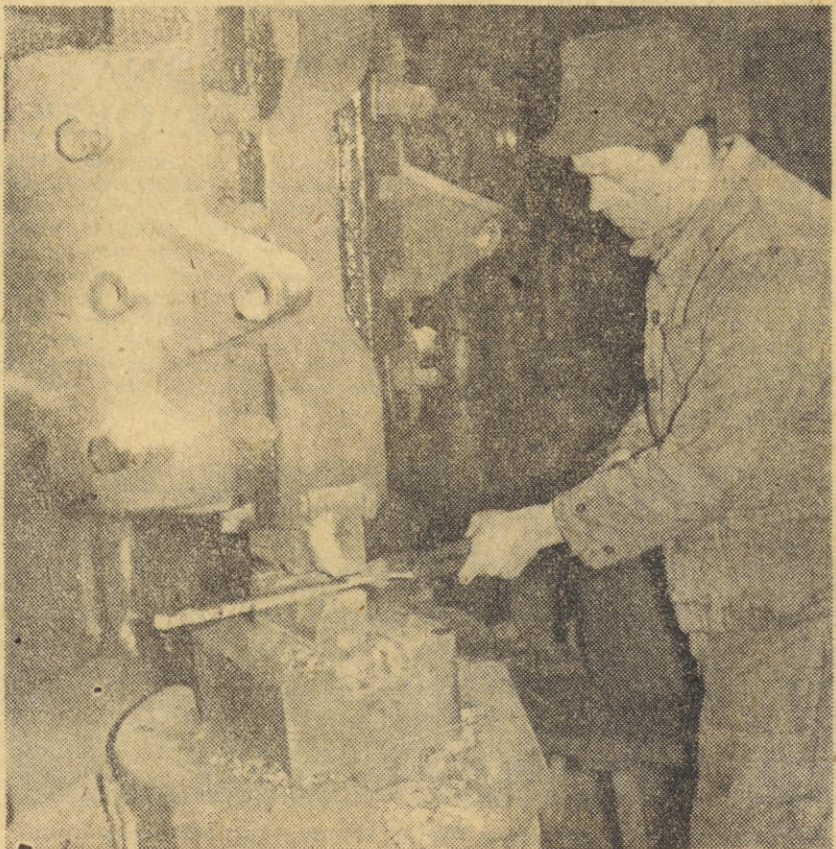
To je izgradnja novega, sodobnejšega proizvodnega obrata obrtnega podjetja »**POGLE**« v Ločah, podjetja kovinske stroke. 15-članski delovni kolektiv iz leta v leto povečuje

svojo proizvodnjo, znatnejši skok pa mu bo omogočilo delo v novem prostoru.

SERVISNA DEJAVNOST STANOVANJSKE SKUPNOSTI

Bržkone je malo stanovanjskih skupnosti, ki so v realizaciji svojega koncepta tako dosledno vztrajne, kot je **STANOVANJSKA SKUPNOST** v Slovenskih Konjicah. Bila je ustanovitelj servisov — za popravilo radijskih in televizijskih sprejemnikov, šivalnice in krpalnice, mizarске delavnice, čevljarstva, pleskarstva, krojaštva ter stavbnega ključavničarstva. Tekom nekaj let so ti servisi močno razširili svojo dejavnost, povečali število zaposlenih, za kar so se na predlog skupščine občine v začetku 1964. leta preosnovali in poslujejo sedaj kot **OBRITNE DELAVNICE** (vsak za sebe) s svojimi upravnimi organi.

Poleg tega pa ima stanovanjska skupnost Slovenske Konjice s svojo upravo še **KOMUNALNI SERVIS**, ki vzdržuje stanovanjske hiše in opravlja zidarske in tesarske usluge.

Obrtno kovinsko podjetje »Kovinar« Vitanje — kovanje ključev